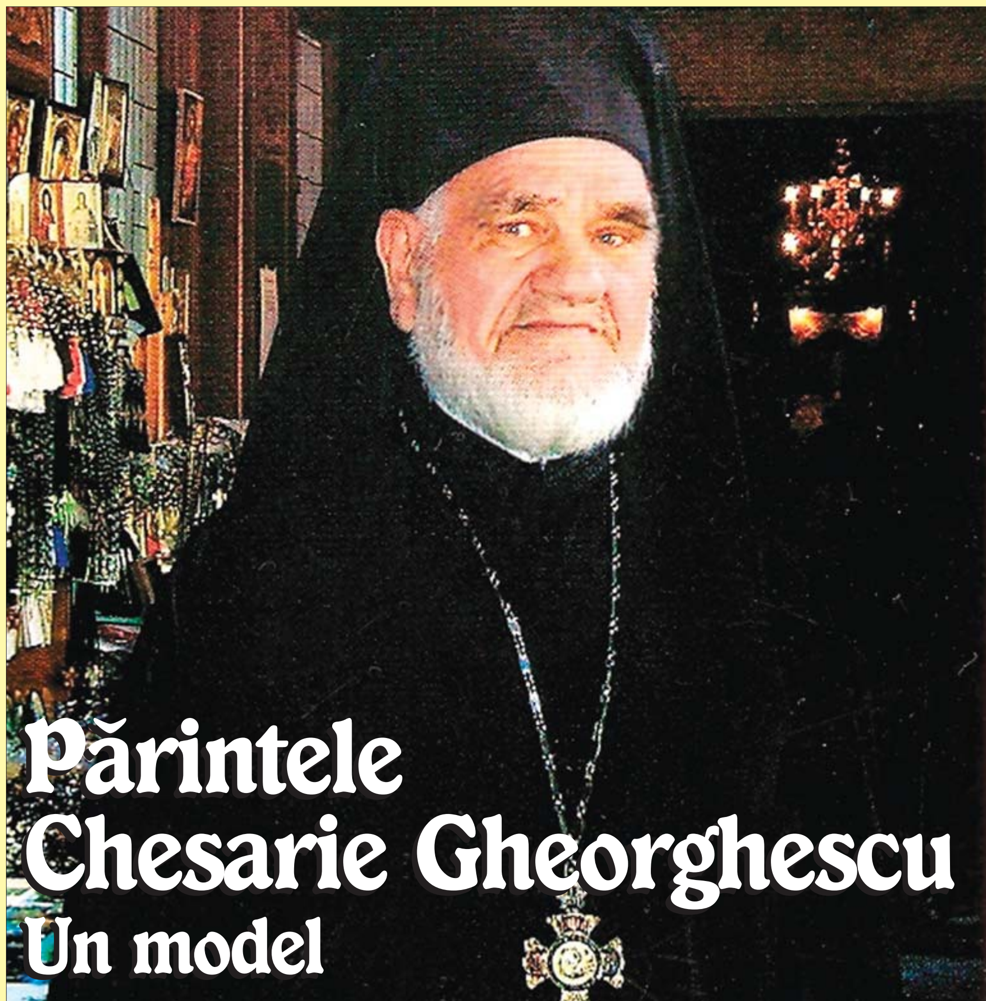
ROST

Revistă de cultură creştină şi politică

A doua răstignire a martirilor anticomunişti

de Claudiu Târziu

Despre două tipuri de curaj

de Gheorghe Fedorovici

Educație via Club Bamboo

de Ovidiu Hurduzeu

Cine pe cine acuză de filetism?

de Alexandru Racu

an VI ● nr. 67 ● septembrie 2008 ● 4 lei

www.rostonline.org

Coperta I: Arhim. Chesarie Gheorghescu

sumar

numărul 67 • septembrie 2008

OFERTĂ

Revista ROST caută distribuitori în toată ţara: biserici de mir, mănăstiri, firme locale de difuzare a presei, librării şi persoane particulare. Oferim comision generos. Pentru detalii, luaţi legătura cu directorul publicaţiei, Claudiu Târziu, la telefon 0740.103.621 ori pe e-mail: rost@rostonline.org sau revistarost@gmail.com.

ROST
Revistă de cultură creştină şi politică

Fondată 2002

Revistă naţională editată de Asociaţia ROST

DIRECTOR
Claudiu TÂRZIU
tel.: 0740.103.621
rost@rostonline.org

REDACŢIA
Mihail ALBIŞTEANU
Constantin MIHAI
Mircea PLATON
Marcel RĂDUŢ SELIŞTE

COLABORATORI PERMANENŢI
Antonio ARONEASA
Corina BISTRICEANU
Răzvan CODRESCU
Emilia CORBU
Gheorghe FEDOROVICI
Pr. Arhim. Chesarie GHEORGHESCU
Stelian GOMBOŞ
Cristi PANTELIMON
Viorel PATRICHI
George POPESCU GLOGOVEANU
Paul Gabriel SANDU
Constantin N. STRĂCHINARU

CORECTURĂ
Nicu BUTNARU

DTP
Omni Press & Design
art@opd.ro

EDIŢIE INTERNET
Dragoş DORAN

CORESPONDENŢĂ
OP 23, CP 27 – Bucureşti

TIPAR
Docuprint SRL
tel.: 0234/588.930

DIFUZARE
Supergraph SRL
Rodipet SA

ABONAMENTE
La redacţie

ISSN
1583-6312

www.rostonline.org

Reproducerea unor articole apărute în revista ROST este permisă numai cu acordul scris al redacţiei.
ROST este difuzată în ţară şi în comunităţile româneşti din Europa, SUA şi Canada.

A doua răstignire

Pentru prima dată în România post-ceauşistă, o acţiune culturală[1] *a fost cenzurată pe motive politice. La Iaşi, acolo unde s-a putut juca o piesă ca „Evangheliştii“, de Alina Mungiu-Pippidi – în care este jignită sensibilitatea religioasă a creştinilor –, a fost închisă o expoziţie în care erau evocate şase mari figuri ale rezistenţei anticomuniste prin credinţă: Ieromonah Arsenie Boca (supranumit „Sfântul Ardealului“), Arhimandrit Arsenie Papacioc, Ieroschimonah Daniil Teodorescu (pseudonim literar Sandu Tudor), Preot Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Valeriu Gafencu (venerat ca „Sfântul Închisorilor“) şi Ioan Ianolide, autorul cutremurătoarei cărţi* Întoarcerea la Hristos.

Claudiu Târziu

Instigatorii acestui abuz incredibil sunt Dorin Dobrincu, directorul Arhivelor Naţionale, şi Alexandru Florian, directorul executiv al Institutului Naţional pentru Studierea Holocaustului din România. Făptuitorii: Ladislau Csendes, preşedintele Colegiului CNSAS, şi Virgil Ţârău, vicepreşedinte al Colegiului CNSAS. Nu degeaba s-au găsit aşa bine, o fi contat şi faptul că nici unul dintre ei nu e ortodox.

Primii doi i-au acuzat, în presa locală[2], pe organizatorii expoziţiei că „fac imagine unor legionari“[3]. Exact cu eticheta de legionari au fost băgaţi în puşcărie mii de oameni nevinovaţi, sub comunişti, doar pentru că îşi iubeau ţara şi credeau în Dumnezeu. Mulţi dintre ei nici nu cunoşteau vreun legionar, darămite să fie ei în Mişcare. Cu aceeaşi etichetă (sau cu variaţiile „fascist“ şi „antisemit“), lipită de noii kominternişti, este azi cenzurat un Paul Goma, sunt diabolizaţi intelectualii care nu intră în frontul eurosocialist şi, iată, sunt răstigniţi pentru a doua oară martirii închisorilor comuniste.

Virgil Ţârău, activat de resorturile intime prin care este legat de Dobrincu şi de o întreagă pleiadă de istorici care încearcă să rescrie istoria în chip „democratic“ (cum odinioară alde Roller), a cerut, în Colegiul CNSAS, retragerea instituţiei dintre organizatorii expoziţiei şi totodată scoaterea din circuitul public a celor 120 de documente şi fotografii din dosarele Securităţii pe care le furnizase, în copie, pentru expoziţie. Şi sub presiunea lui Ladislau Csendes, Colegiul a aprobat, de teama unui scandal de tipul celui de la ICR New York[4].

Evident, motivul oficial este o chichiţă birocratică trasă de păr: CNSAS renunţă la colaborarea cu Muzeul Ialomiţa pentru că nu a fost informat la timp de traseul expoziţiei în ţară. Dar ex-

(continuare în pag. 5)

[1] Expoziţia itinerantă *„Destine de martiri“*, vernisată deja la Slobozia, Vaslui şi Iaşi. La Iaşi a fost deschisă la 14 august şi închisă forţat la 27 august, în ciuda faptului că a avut un număr-record de vizitatori şi era progamată să rămână în capitala Moldovei până la 10 septembrie.

[2] „Ziarul de Iaşi“, care ne-a refuzat dreptul la replică, pe care îl publicăm în paginile următoare. De altfel, a fost singura publicaţie care a prezentat tendenţios faptele, probabil şi pentru că Dobrincu este colaborator al cotidianului şi pentru că acolo scrie un apropiat al acestuia, Adrian Cioflâncă, primul care, pare-se, a fost „indignat“ de expoziţie.

[3] Organizator principal: Muzeul Judeţean Ialomiţa. Colabortatori: Consiliul Naţional pentru Studierea Arhivelor Securităţii (CNSAS) şi Asociaţia ROST, editorul revistei de faţă. Gazda ieşeană: Complexul Muzeal Moldova.

[4] Unde organizatorii au fost acuzaţi aiurea de propagandă nazistă, pentru că au pus o zvastică pe crupa unui ponei roz. Scandalos cu adevărat era altceva: expoziţia ataca simboluri ale credinţei creştine. Dar asta a trecut în plan secund, prin grija presei noastre.

Falsul scandal din jurul expoziției „Destine de martiri“

În „Ziarul de Iaşi“, ediția de vineri, 15 august 2008, sub titlul „Scandal național cu acuzații de legionarism pornit de la o expoziție din Iaşi“ şi sub semnătura dnei Ioana Popa, a fost publicat un articol alarmist, care induce în eroare opinia publică şi provoacă prejudicii de imagine Asociației ROST. Am trimis ziarului un drept la replică, pe care ni l-a refuzat. Publicăm în continuare câteva fragmente lămuritoare din acel text.

1. Autoarea articolului scrie: *„...Asociația ROST, considerată de unii istorici de extremă dreapta, filolegionară, personajele-cheie ale expoziției fiind, spun acuzatorii, alese în consecință“.*

Referitor la prima parte a frazei „acuzatorii“ (aşa, ne întoarcem în anii '50) trebuie să producă un argument cât de firav în sprijinul acestei alegații. Asociația ROST este o organizație neguvernamentală înregistrată legal în România, organizație culturală şi educativă, neimplicată politic în nici un fel. Numai în regimul comunist se punea semnul de egalitate între fascism/legionarism şi cei care promovau o cultură creştină şi națională. ROST promovează valori naționale, nu *„idei şi oameni care au activat în mişcarea legionară“.* Se întâmplă ca un Mircea Eliade, un Constantin Noica, un Petre Țuțea, un Radu Gyr sau un Ernest Bernea (ca mai toată elita interbelică) să fi avut o legătură cu Mişcarea Legionară, dar ce să facem, să nu-i mai pomenim, în ciuda uriaşului lor aport la cultura națională, de teamă să nu fim acuzați de legionarism? Asta ar fi nu numai contraproductiv pentru o cultură care, să recunoaştem, nu dă pe dinafară de valori, ci şi o prostie ideologică pe care nu o putem asuma. [...]

În a doua parte a frazei, „acuzatorii“ susțin că „personajele-cheie“, recte Părintele Arsenie

Boca, Părintele Arsenie Papacioc, Părintele Daniil (Sandu) Tudor, Părintele Gheorghe Calciu-Dumitreasa, Valeriu Gafencu şi Ioan Ioanolide, ar fi fost alese să fie evocate în expoziție pentru că au fost legionari. Întâi, sunt dovezi clare că Pr. Arsenie Boca şi Sandu Tudor nu au avut de-a face cu Mişcarea Legionară, ultimul fiind chiar un adversar redutabil al ei, ca publicist. Doi, Gheorghe Calciu, Valeriu Gafencu şi Ioan Ianolide au fost membri ai „Frăției de Cruce“, nu ai Mişcării Legionare, şi, după cum s-ar cuveni să ştie istoricii ale căror păreri apar în acest articol, „Frăția de Cruce“ era o organizație de educație pentru elevi, fără acțiuni politice propriu-zise. Acum, dacă dl Dorin Dobrincu şi dl Adrian Cioflâncă au fost pionieri în timpul comunismului, înseamnă că ei sunt şi astăzi nişte comunişti feroce? [...]

Părintele Arsenie Papacioc este singurul care a făcut parte din Mişcarea Legionară, dar de câteva zeci de ani s-a dedicat exclusiv slujirii lui Dumnezeu, iar astăzi este considerat unul dintre cei mai mari duhovnici ortodocşi români în viaţă. Apropo, frumos cadou a primit, prin acest atac, de ziua sfinţiei sale (a împlinit 94 de ani la 13 august a.c.).

2. Autoarea articolului redă următoarea declaraţie a dlui Dorin Dobrincu: *„Este vorba despre o manipulare directă. Aceste persoane nu au intrat ca democrate în închisoare şi nici nu au ieşit democrate. Au fost închise pentru un crez politic, şi nu unul religios.“*

Prin această expoziţie, organizatorii nu au pus în discuţie opţiunile politice a celor evocaţi şi nu le apreciază calităţile democratice, ci s-au oprit doar la mărturisirea lor de credinţă. Pentru că toţi se află în *Martirologiul* întocmit de o comisie mixtă a Bisericii Ortodoxe Române şi a principalelor denominaţiuni creştine de la noi.

3. *„Pe de altă parte, însuşi conţinutul acestei expoziţii este unul pe care noi îl privim cu consternare. A face imagine unor persoane care au activat în extrema dreaptă românească este un lucru de neacceptat“*, a declarat, la rându-i, fără să fi văzut expoziţia, dl Alexandru Florian, directorul executiv al Institutului Naţional pentru Studierea Holocaustului din România. [...] Expoziţia nu a încercat să reliefeze implicarea politică a celor şase persoane, ci: A. *să sublinieze metodele de urmărire şi încadrare informativă ale Securităţii*, şi B. *să reflecte concepţii şi idei spirituale ale celor evocaţi, din care se vede, între altele, că nu corespund extremismelor epocii.* Cu alte cuvinte, expoziţia se referă la şase conştiinţe teologice, la şase *trăitori ai credinţei ortodoxe*, urmăriţi de Securitate şi prigoniţi pentru credinţă, nu la şase exponenţi ai unui curent politic. [...] În nici unul din materialele de prezentare a expoziţiei nu există nici un rând de propagandă legionară. [...] În legătură cu declaraţiile d-nilor Dobrincu şi Florian, Asociaţia ROST îşi rezervă dreptul de a-şi apăra reputaţia în instanţă. [...]

Cu nădejdea că m-am făcut înţeles şi că nu veţi ignora ideologic acest drept la replică, **Claudiu Târziu**, preşedinte al Asociaţiei ROST

Editorial

(urmare din pag. 3)

poziţia a fost montată în principalele muzee ale oraşelor alese, nu în vreo toaletă publică, ori în vreun sediu de partid, ca prestigiul sau „imparţialitatea“ CNSAS să sufere. Atunci, atitudinea sa ar fi fost justificată. Altminteri, motivul invocat e doar un pretext pueril. Să vedem ce alte motive pentru a nu continua drumul expoziţiei va găsi Colegiul CNSAS dacă Muzeul îi va propune să stabilească împreună traseul.

Fără contribuţia CNSAS, expoziţia *„Destine de martiri“* devine inconsistentă – pentru că ea demonstra şi cum au fost urmăriţi, anchetaţi şi întemniţaţi câţiva trăitori ai Ortodoxiei – şi va fi închisă, deşi era programată să mai ajungă în câteva oraşe din ţară.

Tărăşenia ridică şi alte întrebări: poate CNSAS să ţină, în mod legal, sub obroc documente pe care le-a făcut deja publice? Are CNSAS dreptul de a folosi discreţionar dosarele întocmite de fosta Securitate?

Reţineţi că expoziţia nu cade sub incidenţa nici unei legi şi că numele cărora le este dedicată figurează în *Martirologiul* întocmit de Bisericile creştine din România şi în Raportul Tismăneanu. Ei sunt acum prigoniţi din nou, de această dată într-un regim care se pretinde democratic, la iniţiativa unor oameni puşi în funcţii de către partide care, formal, condamnă comunismul: PNL (care l-a uns la Arhive pe Dobrincu), respectiv PD-L (al cărui om în Colegiul CNSAS este Ţărău). Dar o mână de politruci, plasaţi în funcţii-cheie în câteva dintre instituţiile statului român, (re)înfiinţează Ministerul orwellian al Adevărului. Lupta lor este pentru ca martirajul unor creştini ortodocşi în comunism să nu fie cunoscut, iar tânăra generaţie să nu aibă în „sfinţii închisorilor“ modele.

Pentru asta sunt gata să facă şi pasul de la închiderea unei expoziţii la arderea în pieţele publice a cărţilor unor autori consideraţi indezirabili[5].

[5] De fapt, ceva pe-aproape s-a întâmplat deja, la începutul anilor ’90, când cartea *Culoarea curcubeului*, de Paul Goma, a fost retrasă de pe piaţă la puţin timp de la apariţie şi dată la topit.

Fapte, vorbe, gînduri

Patriarhia Rusă luptă împotriva ortodocșilor georgieni

Părintele Savatie Baştovoi dezvăluie pe blogul său cum s-a angrenat Patriarhia Rusă în măsluirea războiului din Caucaz. În timpul invaziei militare în Georgia, site-ul oficial al Patriarhiei s-a transformat într-un buletin de război, oferind ştiri despre faptele mărețe ale ierarhilor şi preoților ruşi implicați în „salvarea" Abhaziei şi Osetiei de Sud. Iar liderii religioşi din Caucaz care condamnă Georgia şi cer implicarea armatei ruse pentru instaurarea păcii în Abhazia. Într-o conferință de presă organizată de ITAR-TASS, arhiepiscopul Stavropolului şi Vladicavcazului, Teofan, pe tonul unui colonel în misiune, a vorbit hotărât despre „regizorii" din spatele lui Saakasvili, care au scopul să învrăjbească poporul rus cu cel georgian şi, desigur, să distrugă Ortodoxia.
Întrebat de un jurnalist dacă nu i se pare că războiul se duce, de fapt, între două popoare ortodoxe, ierarhul rus a răspuns: „După un secol de ateism, acolo şi dincolo au rămas doar rădăcinile ortodoxe, dar mentalitatea nu e ortodoxă". Motiv pentru care ierarhul-strateg a preferat să se alieze cu muftiul Abhaziei, dar şi cu cel al Ceceniei (duşmanii de moarte ai Rusiei până mai ieri), cât şi cu liderul religios al evreilor din zonă. Liderii neoprotestanți au fost primiți şi ei în alianță, ignorându-se originea lor americană. Arhiepiscopul Teofan a mințit că Patriarhul Ilie al Georgiei ar fi cerut ca preşedintelui Saakasvili să înceteze războiul „pornit asupra populației paşnice din Abhazia", dar a recunoscut că nu s-a întâlnit cu şeful Bisericii Georgiene, deşi aşa s-ar fi cuvenit între frați întru credință.

Homosexualii interziși în Lituania

Pentru al doilea an consecutiv, a fost interzisă apariția pe şoselele publice lituaniene a unui camion închiriat de Uniunea Europeană spre a fi folosit drept o platformă de promovare şi răspândire a acceptării homosexualității – relatează frontpress.ro. Sosirea camionului în Vilnius fusese programată pentru 20 august, iar pe 22 urma să sosească în Kaunas. Dar primarii celor două oraşe au refuzat să admită pătrunderea camionului în localitățile pe care le administrează. În mai 2007, guvernul lituanian interzisese accesul complet al unor astfel de camioane de propagandă în țară.
Cunoscute şi sub denumirea de „camioanele antidiscriminare", imensele vehicule galbene au întreprins călătorii în Uniunea Europeană încă din 2003, purtând inscripția: „Pentru diversitate. Împotriva discriminării". În teorie, ele ar trebui să atragă trecătorii prin „activități care celebrează individualismul şi diferențele" astfel încât aceştia să poată „explora problemele discriminării şi diversității".
Juozas Imbrasas, primarul oraşului Vilnius, consideră că ele reprezintă o foarte slab mascată „propagandă homosexuală". Iar primarul din Kaunas, Andrius Kupcinskas, a declarat ca „festivalul homosexual ar stârni multe emoții negative".
Această interdicție reprezintă rezistența lituaniană împotriva tentativelor UE de a promova acceptarea homosexualității în statele membre. Parlamentul lituanian a adoptat în iunie acest an „Conceptul familial" care defineşte căsătoria drept uniunea dintre un bărbat şi o femeie. O măsură similară a fost adoptată şi de către Letonia în 2005.

Un proiect Predania, la Constanța

Dintr-o colaborare între prieteni vechi s-a născut o librărie-anticariat la Constanța, pe nume Predania şi legată de editura bucureşteană omonimă. În librărie găseşti tot ceea ce ține de neamul Românesc: istoria lui, religia lui, dialectele lui, tradițiile şi obiceiurile lui şi, nu în ultimul rând, peisajele lui. Dar proprietarii au adus cărți bune şi din alte domenii: literatură clasică, filosofie, sociologie, pedagogie, gas-

tronomie, medicină, manuale, dicționare, basme ş.a.
Adresa: B-dul Tomis nr. 8, la doi paşi de statuia lui Ovidiu, cum cobori din oraş spre Muzeul de Arheologie, pe partea stângă. Program: 14.00 şi 22.00, cu excepția duminicii, când este deschis de la 18.00 la 22.00.

Aurul dacilor, pe mâna ucrainienilor

O echipă de arheologi româno-ucrainiană a descoperit în cimitirul dacic de la Malaya Kopanya, din Ucraina, două obiecte dacice de aur foarte rare – transmite Agerpres. Potrivit dr. Robert Gindele, arheolog de la Muzeul Județean Satu Mare, au fost găsite un colan (*torques*) şi o brățară de aur. Colanul este în stare fragmentară, bucățile având o greutate totală de peste 400 de grame. În forma completă avea o greutate de peste un kilogram. Brățara este ornamentată prin şiruri de globule şi are o greutate de peste 70 de grame. „Obiectele din aur sunt deosebit de rare în arealul culturii dacice. Situația aceasta a fost explicată prin existența unui «monopol regal» al exploatării aurului. Aceasta descoperire atestă importanța economico-politică deosebită a centrului dacic de la Malaya Kopanya“, precizează arheologul.

Va fi construită cea mai mare moschee din Germania

Consiliul municipal din oraşul Koln a aprobat construirea unei moschei cu o capacitate de 2.000 de locuri şi două minarete de 55 de metri. Uniunea Turcă pe Probleme Religioase s-a angajat ca rugăciunea muezinului să nu se audă în afara lăcaşului. Majoritatea liderilor conservatori germani s-au opus construcției, dar proiectul a fost susținut de social-democrați, liberali, ecologişti şi de stânga radicală. Potrivit AFP, în Koln locuiesc acum 120.000 de musulmani, adică 12% din populația oraşului. În toată Germania sunt 3,4 milioane de mahomedani care se roagă în 159 de moschei, în timp ce alte 184 sunt proiectate pentru a fi construite în viitorul apropiat. Uite-aşa se islamizează unul dintre motoarele UE. Acuşi se integrează şi Turcia şi Europa va fi în curând închinată lui Alah.

„Frații“ sârbi hăituiesc un preot român

Tribunalul Bisericesc al Episcopiei Ortodoxe Sârbe de Timoc a dat o decizie de caterisire a preotului român Boian Alexandrovici din Malainița, deşi acesta a fost hirotonit de Biserica Ortodoxă Română şi aparține canonic ei. Cum poate o Biserică să caterisească un preot al altei Biserici, autocefale, este interesant de aflat. Acțiunea sârbilor ne-ar putea lăsa indiferenți dacă nu i-am şti de ce sunt în stare. Şi până acum părintele Boian era amenințat că i se demolează biserica, că va fi bătut şi alungat din Serbia etc. De-acum ciomăgarii Patriarhiei Sârbe – Biserică *soră*, vezi bine! – se pot crede îndreptățiți să treacă la fapte. Episcopul Iustin de Timoc a declarat, atunci când părintele Boian a ridicat prima biserică românească la Malainița, că se gândeşte să-i trimită pe enoriaşii „săi“ să îi bată pe români pentru a îi readuce la calea „cea dreaptă“.

Semiluna și steaua lui David într-o biserică ortodoxă

Preotul paroh al bisericii „Sf. Ilie“ din cartierul bucureştean Titan, Ilie Costescu, şi-a smintit enoriaşii printr-o inițiativă dubioasă, care, din păcate, a fost validată de însuşi PF Patriarh Daniel. Preacucernicul a pus simbolul crucii pe pardoseală, chiar la intrarea în biserică, încadrat de semiluna cu stea, simbol al islamului, şi de steaua lui David, simbol al iudaismului. Canoanele spun că se afurisesc cei care aşază crucea pe jos, acolo unde poate fi călcată în picioare, şi că acesteia trebuie să i se dea cinstirea dată icoanelor.
De Sf. Ilie, anul acesta, Patriahul Daniel a participat la Sf. Liturghie în biserica nouă din Titan, după care i-a dat preotului Costescu distincția onorifică de sachelar.
Părintele Costescu a fost şef al protocolului la Patriarhie între anii 1987-1995, calitate în care s-a ocupat, în timpul comunismului, de paşapoartele ierarhilor care plecau în străinătate.
O fi avut legături cu Securitatea? Nu ştim încă, dar ştim că a fost director în falimentata Bancă a Religiilor – alt cuib de securişti.

Cercetare sub egidă mitropolitană

Centrul pentru Studii Teologice Aplicate din cadrul Facultății de Teologie Ortodoxă din Craiova își propune să cerceteze convingerile religioase ale credincioșilor. Dacă acceptați să participați la această cercetare, vă rugăm să trimiteți răspunsurile Dvs. (fără nume) la următoarea adresă: Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea din Craiova, Str. Al.I. Cuza 13, 200565, Craiova, Dolj; e-mail: teologie@central.ucv.ro.

1. Vă considerați o persoană religioasă?
a) da; b) nu; c) nu știu.
2. Ce reprezentare aveți despre Dumnezeu?
a) un principiu; b) o persoană; c) altceva. Ce anume? ....
3. După părerea Dvs., care sunt valorile morale cele mai importante ale religiei pe care o practicați?
....
4. Care este cel mai important aspect în practicarea religiei Dvs.?
a) spovedania; b) împărtășania; c) participarea la Sf. Liturghie; d) sfeștania; e) pomenirea viilor; f) pomenirea morților; g) cititul acatistelor; h) rugăciunile dimineții și serii; i) pelerinajul la locuri sfinte; j) să-ți faci semnul Sf. Cruci când treci pe lângă o biserică; k) să ai practica ta personală; l) altceva. Care? ....
Bifați maximum 3 variante, în ordinea importanței pe care o acordați.
5. Credeți în învierea morților?
a) da; b) nu; c) nu știu.
6. Dacă da, când credeți că vor învia aceștia?
....
7. Vă rugați și îi pomeniți pe cei dragi care au adormit în Domnul?
a) da; b) nu.
8. Credeți că credința și faptele pe care le-ați săvârșit în viața aceasta sunt decisive pentru evoluția sufletului Dvs. după moarte?
a) da; b) nu; c) nu știu.
9. Caracteristici socio-demografice:
1) sex ....
2) vârstă ....
3) stare civilă ....
4) ocupație/profesie ....
5) studii ....
6) religie/confesiune ....
7) județul ....

Vă mulțumim!
Rezultatele cercetării vor fi publicate în revista ROST.

Despre două tipuri de curaj

„Deci a zis Toma, care se numeşte Geamănul, celorlalţi ucenici: Să mergem şi noi şi să murim cu El.“
Ioan 11, 16.

Gheorghe Fedorovici

În numărul din august 2008 al revistei *Idei în Dialog*, dl. H.-R. Patapievici pledează pentru valorile umaniste într-o mişcătoare recenzie a unei cărţi tulburătoare.[1] Redau rezumatul acestei cărţi aşa cum o descrie dl. Patapievici: „Viaţa nu valorează nimic fără demnitate, libertate, respect, pietate, căutare a adevărului şi a divinităţii; viaţa îşi arată ce are mai bun într-un anumit fel de a o trăi – cum ar fi conversaţiile între egali, dezbaterile între prieteni, controversele desfăşurate sub semnul nobleţei de spirit; aristocraţia spiritului, susţine Riemen, este umanismul, iar umanismul este o valoare universală; o societate care nu preţuieşte ca pe cel mai înalt lucru căutarea dezinteresată a adevărului, năzuinţa de a realiza frumuseţea şi pasiunea de a înfăptui binele nu se poate numi cu adevărat civilizată; civilizaţia este ameninţată atît din exterior, prin barbaria violenţei, cît şi din interior, prin barbaria uitării; noi, astăzi, sîntem expuşi ambelor feluri de barbarie. Acest argument este o pledoarie plină de îngrijorare şi iubire pentru valorile umaniste ale civilizaţiei europene.“[2]

Nu ştiu dacă autorul cărţii face vreo legătură între avansarea barbariei şi înlocuirea creştinismului de umanism, altfel spus, între antiumanismul postmodern şi anticreştinismul umanismului antropocentric. În orice caz, antiumanismul postmodern, după cum o arată şi Löwith în articolul pe care l-am tradus mai jos, este mai aproape de creştinism decît umanismul atunci cînd denunţă iluziile umaniste. Pe bună dreptate, ne spune Löwith, a denunţat postmodernismul iluziile crezului umanist. Numai că postmodernismul, la fel de anticreştin precum şi umanismul pe care-l condamnă, a contestat pretenţiile umanismului în numele unui nihilism radical. Dimpotrivă, creştinismul le contestă în numele Adevărului absolut.

Pentru că este o falsă religie, umanismul nu a reuşit şi nu poate reuşi să împiedice barbaria. Dar mai întîi, de ce este umanismul o religie? Umanismul este o religie în sine atunci cînd afirmă că „omul poate cunoaşte adevărul, bunătatea, frumuseţea şi poate realiza libertatea, justiţia, dragostea şi generozitatea. Orice civilizaţie se bazează pe împrejurarea că omul îşi întemeiază demnitatea şi identitatea personală nu pe realitatea sa fizică, ci pe străduinţa de a realiza un ideal nemuritor.“[3] Idealismul este ideal, într-adevăr, dar cu o singură condiţie: să nu se întîlnească cu realul. Căci, la nivelul realităţii, istoria ne aminteşte că toate civilizaţiile întemeiate pe „idealuri nemuritoare“ au ajuns să calce în picioare demnitatea şi identitatea omului – în afară de singura civilizaţie întemeiată pe piatra ignorată de umanişti, pe un ideal întrupat, pe insuportabila, respingătoarea realitate fizică a rănilor din coasta şi din palmele sîngerii ale Idealului răstignit. A fost răstignit de lume, spre groaza ucenicilor, dar şi spre oroarea umaniştilor. Umaniştii, desigur, nu l-ar fi răstignit, ci ar fi preferat o veşnică dezbatere de idei, ar fi continuat să-L viziteze pe furiş, precum Nicodim. Fără să înţeleagă nimic, de vreme ce nu vor decît să înţeleagă. Umaniştii sînt astfel prinşi în cercul vicios al

[1] Rob Riemen, *Nobility of Spirit. A Forgotten Ideal*, Yale U.P., 2008.

[2] H.-R. Patapievici, "Vocea care lipseşte“, *Idei în dialog*, nr. 47, aug. 2008, p. 55. Din textul recenziei lipseşte orice referinţă la umanismul creştin medieval. Chiar dacă este posibil ca acesta să fi fost ignorat de Riemen, amintirea existenţei a mai multor tipuri de umanism ar fi fost utilă.

[3] Riemen, citat de dl. Patapievici.

căutării veşnice a unei credinţe care să-i ajute să înţeleagă. Or, credinţa nu realizează o mai deplină înţelegere, ci o viaţă mai deplină. Înţelegerea este ulterioară şi ea nu poate fi, în cazul credinciosului autentic, decît reflexul unei vieţi noi, este mărturisirea acestei vieţi.

Umanismul este o religie fiindcă se confruntă cu moartea, pe care îşi imaginează că o poate depăşi printr-o atitudine senină, vag sapienţială. Cum spune dl. Patapievici în finalul prezentării cărţii lui Riemen, „ultima şi cea mai importantă valoare a umanismului este curajul: nu doar cel moral, ci şi curajul fizic în faţa morţii." Astfel descris, umanismul nu este „o valoare universală", cum doreşte dl. Patapievici să ne facă să credem, ci o religie; mai puţin una universală, cît una a oamenilor de elită, una celebrată în dialogul dintre aristocraţii spiritului. Nici nu-i de mirare că un asemenea neostoicism cultural este tot mai lipsit de fideli, spre regretul dlui Patapievici şi al egalilor domniei sale. Pentru că, la limită, omul postmodern nu se teme de moarte; el se teme de viaţă. El are nevoie de curaj nu pentru a putea muri, ci pentru a trăi, pentru a lua zilnic povara certitudinii lipsei de sens precum Sisiful lui Camus, sau a ignoranţei docte a lui Socrate, sfîntul patron al umaniştilor din toate timpurile. După cum se va vedea din textul următor, între umanist (reprezentat de idealul clasic al omului ales, preluat apoi de idealul gentlemanului din Anglia secolelor 17-18) şi creştin nu există diferenţe, ci o opoziţie radicală. Creştinul nu este un spirit ales, ci un om înviat. Pe el nu-l interesează nobleţea de spirit, ci spiritul viu. Doar în lumina Duhului poate fi văzută măreţia ridicolă a idealului omului cultivat.

Dar de ce este umanismul o *falsă* religie? Pentru a răspunde acestei întrebări, trebuie amintită mai întîi o lucrare fundamentală a lui Löwith, *Meaning in History*. În acest volum, fostul discipol al lui Heidegger[4] arată cum înţelegerea creştină a sensului istoriei a fost înlocuită de ideea de progres şi că secularizarea constă în umanizarea valorilor creştine. Aşa cum o demonstrează Löwith şi în eseul de mai jos, valorile umaniste sînt în esenţa lor nu doar diferite, ci de-a

Gh. Fedorovici

dreptul opuse valorilor creştine, chiar dacă noi continuăm să întrebuinţăm termeni identici şi pentru unele, şi pentru celelalte. Singura posibilitate de a salva valorile creştine, adevărul omului şi sensul istoriei, afirmă Löwith, constă în plasarea lor într-o perspectivă eshatologică. Prin urmare, eseul lui Löwith este cu atît mai urgent astăzi, cînd o elită necreştină încearcă să reformuleze creştinismul în acord cu standardele şi categoriile lumii acesteia. Umanizarea creştinismului va distruge, o dată cu creştinismul, şi singura posibilitate de salvare a omului. Dacă omul nu va căuta să se îndumnezeiască prin Fiul lui Dumnezeu făcut om, atunci va deveni pe nesimţite tot mai barbar, chiar în timp ce va „căuta adevărul şi divinitatea." Căutarea adevărului nu poate fi „dezinteresată", cum cred umaniştii, decît atunci cînd nu ai un suflet de salvat.

După cum arăta *Löwith în Meaning in History*, totalitarismele sînt făcute posibile de iluzia că „omul poate cunoaşte adevărul, bunătatea, frumuseţea şi poate realiza libertatea, justiţia, dragostea şi generozitatea". Tocmai această iluzie explică de ce un Heidegger a putut simpatiza cu nazismul, de ce în Rusia stalinistă atît de mulţi oameni de cultură (scriitori, filozofi, poeţi, pictori, muzicieni) au crezut în comunism (dar nu şi de ce elita românească de astăzi cochetează cu

[4] Într-un volum autobiografic, Löwith, care a trebuit să plece din Germania din cauza originii sale evreieşti, deplînge faptul că în cadrul ultimei sale întîlniri cu Heidegger desfăşurate în 1936 la Roma, acesta ţinuse să poarte zvastica pe parcursul întregii zile. (Bryan Turner în prefaţa volumului Karl Löwith, *Max Weber and Karl Marx*, Routledge, 1993, p. 11).

puterea; explicația, în acest caz, este tot atît de prea-omenească pe cît de evidentă.) Fiindcă nu-i destul să legi esența umanismului de esența omului și esența omului de temeiul adevărului, cum o face Heidegger în *Scrisoare despre „umanism“*, cîtă vreme acest adevăr nu are nimic în comun cu Cel care a spus despre Sine că este Adevărul. După ce au înțeles consecințele idealismului lor, umaniștii ruși din prima jumătate a secolului trecut și-au exprimat curajul printr-un glonț în cap. Iar ceilalți, mai puțin curajoși, au fost ajutați să moară de barbarii pe care îi sprijiniseră. Cum spune părintele A. Schmemann, o religie mincinoasă este o religie care îi ajută pe oameni să moară.[5] Că o face prin ignorarea voită a Adevărului sau prin deportarea în lagărele de exterminare, este secundar.

Umanistul așteaptă de la creștinism să i se spună că este o făptură aleasă și unică. Creștinismul îi spune însă că este un păcătos, ca toți oamenii, nevrednic, ca toți oamenii, de harul lui Dumnezeu. Dar îi spune totodată și că adevăratul curaj nu este cel dinaintea morții, ci acela prin care cerem credința în Cel care S-a dat pe Sine morții pentru ca noi să fim vii, astfel încît „și dacă trăim, și dacă murim, ai Domnului suntem“ (Rm. 14, 8). Așadar, dacă este adevărat că omul este ales și unic, această se împlinește nu prin cultura profană, ci în Persoana Fiului Întrupat. În afara Fiului nu există persoane, ci doar indivizi ai unei specii anume din cadrul naturii. Niște animale bipede, fără pene și, ca semne distinctive, cu o carte sub braț și cu un deget la tîmplă. Adevăratul curaj nu constă în acceptarea senină a morții sau în sfidarea ei, ci în luarea voluntară a morții Celui care a omorît moartea, constă în a muri împreună cu Cel viu. Curaj adevărat are cel care înfruntă moartea adevărată, care este moartea spirituală. Căci a avea curaj în fața unui fapt inevitabil, cum este moartea fizică, nu este curaj, ci resemnare. Adevăratul curaj nu constă în înfruntarea morții fizice, ci în înfruntarea morții spirituale, față de care moartea *fizică* nu este decît un tip, o icoană. Moartea fizică nu are sens decît în planul morții și vieții duhovnicești. Umanistul nu poate înfrunta moartea fizică fiindcă nu știe ce este moartea fizică. Așa cum nu știe nici postmodernul, care opune idealismului umanist realismul desfigurator al morții. Dar realismul postmodern nu este un realism propriu-zis, ci sarcasm și cinism îndreptățite doar în măsura în care moartea fizică este limita și testul vieții. Creștinismul opune însă și unora, și altora, o teologie orientată eshatologic, așa cum o arată Löwith în finalul eseului său, o vestire a Împărăției din care nu numai moartea a fost scoasă afară, ci și viața veacului acestuia. Viețile noastre sînt contaminate de moarte fiindcă, după ce ne-am înstrăinat de Dătătorul vieții, L-am ucis atunci cînd „a venit în ale Sale“ (In. 1, 11) și astfel ne-am separat pentru totdeauna de El. De-atunci, lucrurile s-au schimbat radical: nici o întîlnire nu mai este cu putință, nici o împăcare nu mai este posibilă, decît în măsura în care îl însoțim pe Crucea pe care noi l-am pus. „Dacă ești Fiul lui Dumnezeu“, i se striga în batjocură, „dă-te jos.“ Or, El a rămas pe Cruce pentru a ne da pe noi jos de pe ea, a intrat în moarte și a rămas în ea pînă a treia zi pentru a ne scoate pe noi din ea. Dar pentru a putea fi scoși din moartea noastră, trebuie să ne întîlnim cu El acolo unde El ne-a dat întîlnire: în moartea Lui.

Putem avea rezerve față de încercarea lui Löwith de a împinge sursa adevărului învățăturii creștine în eshaton. Probabil că autorul a urmărit o anumită simetrie: așa cum sursele idealului gentlemanului (ca și ale umanismului despre care vorbește Riemen în cartea recomandată de dl. Patapievici) se află în antichitatea păgînă, sursele creștinismului s-ar afla dimpotrivă, în viitor, la capătul istoriei. Numai că Hristos ne spune că „este cu noi în toate zilele, pînă la sfîrșitul veacurilor“ (Mt. 28, 20), că El nu este doar Cel care va veni, ci și Cel care vine fiindcă a venit deja. Venirea lui Hristos este o revenire. De aceea, fiecare creștin știe că petrecerea sa în timp, în istorie, se desfășoară într-un „acum“ asigurat, întemeiat prin Întrupare. Apocalipsa este dezvăluirea Celui care acum este ascuns, este o arătare de felul celei de pe Tabor, dar pe care atunci o vor vedea toți oamenii, de la Adam la ultimul om ce se va fi născut. Oare cu ce curaj îl vor privi atunci la Față pe Cel care este Viața lumii umaniștii care au preferat să-și exerseze curajul contemplînd neantul morții? „Și în zilele acelea vor căuta oamenii moartea și nu o vor afla și vor dori să moară; moartea însă va fugi de ei“ (Apoc. 9, 6).

[5] A. Schmemann, *Pentru viața lumii*, EIBMBOR, 2001, p. 119.

Poate exista un gentleman creştin?[6]

Karl Löwith

După cum se poate vedea în Anglia şi în Noua Anglie, fenomenul social al gentlemanului creştin se bazează pe două principii sau stiluri de viaţă fundamentale. Aceste principii nu pot fi însă percepute de la început ca diferite şi chiar opuse de vreme ce reuşita gentlemanului creştin constă tocmai în îmbinarea lor în aşa fel încît rezultatul să pară de o armonioasă împlinire. Pentru a dezvălui diferenţa esenţială dintre un gentleman şi un creştin, am putea începe printr-o cercetare istorică asupra idealului propriu gentlemanului.

I

Idealul gentlemanului nu are nici o sursă creştină. Numeroase civilizaţii importante de dinainte de Hristos sau dinafara lumii creştine au realizat şi rafinat un astfel de ideal pe care l-au propus ca model de comportament desăvîrşit. Cei dintîi au fost chinezii. În *Analectele* lui Confucius[7] o seamă de pasaje descriu portretul gentlemanului, numit Jun Zi. Jun înseamnă conducător, Jun Zi înseamnă fiu de conducător. În calitate de membru al clasei superioare, acesta este opus celui provenit din clasele de jos, a oamenilor „mici". Jun Zi este un bărbat superior prin naştere, caracter şi comportament, el se supune unui cod precis de maniere şi moravuri, cele din urmă reflectîndu-se în cele dintîi. Purtarea lui este de o uşurinţă şi măsură desăvîrşite. Omul ales este controlat şi echilibrat, manifestînd o deplină stăpînire şi respect de sine. Mulţumită deprinderilor morale, el este lipsit de teamă şi nelinişte, nepăsător la succes cît şi la greutăţi. „Adevăratul om ales este liniştit şi senin; omul mic este agitat şi se frămîntă atunci cînd nu are nimic de făcut. ... Omul ales este autoritar, dar nu încrezut. Omul de rînd e încrezut, dar nu poate fi temut. Omul ales este uşor de slujit, dar să-i cîştigi simpatia e mai greu. Pe omul de rînd e greu să-l slujeşti, dar e uşor să-l mulţumeşti." Omul ales evită toate aceste extreme precum lăcomia sau austeritatea, urmînd calea de mijloc dintre prea mult şi prea puţin. Acest principiu nu-l întîlnim doar la Confucius, ci este comun tuturor eticilor raţionale; a fost dezvoltat în special în cadrul eticii greceşti clasice.

Echivalentul elin pentru gentleman este *kalos-kagathos*.[8] Grecii percepeau cu putere diferenţa dintre cel educat şi *banausos*, dintre nobil şi vulgar. Gentlemanul este educat, frumos, armonios alcătuit, în timp ce manierele lui *banausos* sînt vulgare precum ale meşterilor, hamalilor şi ale sclavilor. În cetatea ideală a lui Platon, educaţia unui gentleman începe din momentul în care copiii se apucă de joacă. Normele privitoare la modul de a şedea, sau mai curînd a modului de aşezare şi ridicare în picioare, despre felul de aranjare a părului, despre încălţăminte şi veşminte, despre poziţia corpului, toate acestea formează educaţia unui gentleman.

Întrucît am fost formaţi într-o tradiţie religioasă care ne-a intensificat sensibilitatea morală dar a desprins-o de maniere şi de distincţiile de clasă, marea parte a preocupărilor chinezeşti şi greceşti pentru „maniere" ni se pare trivială

[6] Karl Löwith, „Can There Be a Christian Gentleman?". Articol publicat în *Theology Today*, vol. 5, issue 1, (April, 1948): 58-67. Îi sînt recunoscător dlui Mircea Platon pentru că, după ce mi-a semnalat importanţa acestui articol, a avut şi bunătatea de a mi-l trimite. Îi sînt îndatorat în egală măsură pentru lectura critică a traducerii mele şi pentru precizările capitale pe care le-a făcut în legătură cu aceasta.

[7] Vezi în special IV, 16; VII, 36; XIII, 25, 26, în traducerea lui A. Waley [vezi versiunea românească în traducerea Florentinei Vişan (Humanitas, 1995), unde Jun Zi este redat prin „Omul ales". (N. tr.)]

[8] Vezi T. R. Glover, *Greek Byways*, New York, 1932, p. 157 şi urm. despre „The Manners of a Gentleman."

fiindcă noi nu gîndim morala prin maniere. Dar în toate culturile originare manierele implică morala şi invers. Morala înseamnă înainte de toate *mores*, adică deprinderi. Etica creştină este marcată de privilegiul dar şi de pacostea din cauza căreia inegalabilele standarde creştine ale iubirii, smereniei şi lepădării de sine nu pot fi uniformizate şi aplicate în mod adecvat în deprinderi şi maniere.

Aristotel ne oferă descrierea cea mai cuprinzătoare a idealului grec de gentleman.[9] Gentlemanul este *megalopsyches*, adică mărinimos, generos şi plin de nobleţe sufletească. Desăvîrşirea şi virtutea lui se văd în cele mai mici detalii, de pildă în măsurata întrebuinţare a bogăţiei. Va cheltui cu uşurinţă dar în mod judicios pentru temple, pentru jertfele datorate zeilor, pentru flota cetăţii sale, pentru corul teatrului şi în genere în domenii de valoare permanentă, în timp ce *banausos* azvîrle sume mari pe lucruri de nimic doar ca să se dea mare. Omul cu suflet nobil se respectă pe sine fiindcă se consideră demn de lucrurile înalte. „Cel care se preţuieşte mai puţin decît merită cu adevărat se umileşte pe nedrept." Cel mîndru pretinde că este pe măsura meritelor sale, pe cînd ceilalţi se înşală asupra lor înşişi fie prin supraestimare, fie prin subestimare – iată o etică perfect firească şi logică, dar nicidecum una creştină!

Mai departe, nobleţea sufletească nu poate exista decît la o scară mare dar într-un cadru limitat. Oamenii de rînd, spune Aristotel, pot fi simpli şi modeşti, dar nu pot fi frumoşi şi cu suflet nobil. Gentlemanul manifestă o mîndrie cumpătată şi cînd oferă, şi cînd acceptă onoruri. De fapt, el va prefera să dăruiască, fiindcă în gestul de a dărui el rămîne independent, în timp ce atunci cînd primeşte el devine obligat celuilalt. Nu va cere aproape nimic, dar va fi gata să sară în ajutor. Este degajat faţă de cei din clasa de mijloc, însă are o atitudine nobilă faţă de persoanele importante. Nu-l mulţumesc complimentele comune venite din partea oamenilor simpli. La rîndul său, el nu face complimente ieftine şi nici nu bîrfeşte, nici chiar pe seama adversarilor săi „decît dacă este necesar să-i insulte." Este pe deplin sincer, deschis şi cînd iubeşte, şi cînd urăşte. Gentlemanul grec este precum cel chinez, calm în gesturi şi relaxat în maniere. El nu va spune din fugă, „mă grăbesc". Nu-i lipseşte niciodată măsura, este înzestrat atît cu ştiinţa rostirii şi împlinirii lucrurilor corecte cît şi cu cea a modului potrivit de a rosti şi acţiona. Fratele său nu este aproapele, ci doar un alt gentleman. El este un om cu gust, îşi este criteriu lui însuşi, autonom şi suficient sieşi precum veşnica mişcare circulară a corpurilor cereşti. Viaţa unui gentleman, spune Aristotel, nu va gravita niciodată în jurul unui alt om decît dacă omul respectiv este un egal sau un prieten. Pentru Aristotel această mîndrie just proporţionată reprezintă „coroana virtuţilor al cărei preţ sînt onorurile." Însă, adaugă Aristotel, este anevoios să fii mîndru cum se cuvine; în fapt, acest lucru este cu neputinţă dacă nu eşti *kalos-kagathos*. Oamenii mîndri, încheie el, sînt adesea consideraţi a fi dispreţuitori, dar bărbatul mîndru dispreţuieşte în mod just în timp ce mulţimea dispreţuieşte după cum îi vine. Aşa arată înţelegerea aristoteliciană a „justificării." Măsurată cu standardele Sf. Pavel şi ale lui Augustin, toate aceste virtuţi nu sînt decît „patimi subţiri", expresii rafinate ale mîndriei omeneşti, chiar dacă este vorba despre una care este ţinută în frîu şi echilibrată.

Aproape două mii de ani se află între concepţiile chineză şi greacă ale gentlemanului şi idealul nostru de acum, predominant englez. Şi cu toate acestea, idealul nostru occidental prezintă toate trăsăturile importante ale lui *Jun Zi* şi *kalos-kagathos*. Această situaţie se explică prin aceea că idealul de gentleman este un produs comun al civilizaţiilor avansate şi, prin urmare, este independent de creştinism sau de orice etică transcendentă. Cuvîntul englezesc „gentleman"[10] este derivat din latinescul gens care înseamnă neam şi familie. *Gentilis* se referă la cineva care aparţine unei familii nobile, aristocraţiei sau clasei marilor proprietari de pămînt. Pînă prin secolul al XIX-lea, gentlemanul se deosebea prin statutul lui social şi printr-un blazon. Prin aceasta, el se deosebeşte de ţăran, de comerciant şi de fermier care, nefiind de familie bună şi nici educaţi, nu pot deveni nobili. Gentlemanul, aşa cum îl cunoaştem prin persoana lorzilor Shaftesbury şi Chesterfield şi prin alte nenumărate personaje

[9] *Etica Nicomahică*, 1122a-1123a; 1123b-1125a.
[10] Vezi articolul „Gentleman" în *Encyclopedia Britannica*.

minore este, precum cel chinez şi cel grec, un bărbat stăpîn pe sine şi demn, este măsurat, onest, atent şi curtenitor. Este adevărat că amabilitatea, modestia şi onestitatea sînt privite şi ca virtuţi creştine, chiar dacă nu drept cele mai exigente. Numai că, lăsînd de-o parte virtuţile principale ale eticii creştine, există o diferenţă extrem de profundă, deşi subtilă, între onestitatea, atenţia şi modestia unui gentleman şi cele ale unui creştin, după cum a subliniat-o atît de bine J.H. Newman.[11]

Gentlemanul nu este un produs al creştinismului, ci al civilizaţiei, chiar dacă civilizaţia simulează virtuţile creştinismului. Din punctul de vedere al gentlemanului, izvorul conştiinţei nu este voinţa lui Dumnezeu, ci preceptele propriei sale minţi educate. El este onest din respect faţă de sine, însă respectul faţă de sine nu este o virtute creştină. Iar atunci cînd săvîrşeşte răul, gentlemanul nu resimte căinţă, al cărei obiect este Dumnezeu, ci remuşcare şi un sentiment de degradare. El este modest, iar această modestie pare să semene cu umilinţa, însă, dintre toate virtuţile, umilinţa creştină este cea mai respingătoare pentru cineva care se respectă pe sine. Modestia gentlemanului reprezintă o renunţare temporară la privilegiile stării sale sociale. Este vorba despre un act de condescendenţă faţă de cei aflaţi pe o treaptă inferioară, dar ca gentleman el nu-şi pierde niciodată sentimentul superiorităţii care este sporit chiar prin mîndria naturală a celui capabil de gesturi de bunăvoinţă. A pretinde că acest tip de modestie ar fi totuna cu umilinţa ar însemna ipocrizie. Există un întreg univers de diferenţe între moderaţia, modestia şi bunăvoinţa prudente ale gentlemanului şi cele „douăsprezece trepte" ale umilinţei creştine. Nici măcar un sfînt nu poate fi sigur că mîndria naturală nu intră în exerciţiul micşorării de sine. Dacă gentlemanul este consecvent cu sine, va trebui să admită că standardele sale nu sînt cele ale ucenicului lui Hristos, ci standardele unui om de lume, adică onoarea şi decenţa, respectul de sine, purtarea aleasă.

În special respectul de sine, „zeitatea casnică însăşi a societăţii bune", după cum îl denumeşte Newman, este virtutea care îi orientează comportamentul. Părintele Inge a observat cîndva: „Dacă

Karl Lowith

i-ai spune unui episcop anglican că nu eşti creştin, e puţin probabil că l-ar surprinde. Poate că s-ar simţi îndemnat să provoace o dezbatere. Dar dacă îi spui că nu eşti un gentleman, este foarte puţin probabil că va dori să-ţi mai vorbească vreodată." Se pot spune multe în favoarea respectului de sine al oamenilor educaţi, dar se pot spune multe şi împotriva lui. Căci inversul respectului de sine este o puternică aversiune faţă de expunerea publică. Gentlemanul demn este un duşman al extravaganţelor de orice fel. Se sustrage scenelor şi nu face mărturisiri. Îşi stăpîneşte întotdeauna cumpătul şi îşi suprimă emoţiile. Evită cu grijă orice subiect care ar putea provoca neplăcerea celor din jur. Evită subiecte delicate, controversate, emoţionante şi toate acele lucruri care sînt considerate deplasate. Gentlemanul nu răneşte niciodată sentimentele cuiva fiindcă el însuşi nu doreşte să fie rănit.

Dimpotrivă, Iisus s-a expus pe sine în mod vădit, a provocat controversă, a rănit sentimentele unora din jur – în special pe ale celor din neamul său – era plin de pasiune iar mesajul Său radical îi părea unui roman educat mai degrabă şocant. După cum a spus-o Nietzsche în *Antihristul* (referindu-se la Pilat, guvernatorul cultivat şi sceptic), „nu există decît un singur gentleman în

[11] *On the Scope and Nature of University Education* (Everyman's Library), cap. VII.

tot Noul Testament". În încercarea sa de a restaura virtuțile clasice și naturale ale unei morale trufașe de stăpîn în defavoarea a ceea ce el a numit morala creștină de sclav, Nietzsche a scris un fragment impresionant unde descrie idealul unui gentleman cultivat. Îl numește pe acesta un *Wohlgeratener* (cineva bine crescut) și spune despre el: „este cioplit dintr-un singur bloc masiv care este dur, dulce și aromat. Îl desfată doar ceea ce este bun *pentru el*. Plăcerea lui, dorința lui încetează atunci cînd sînt depășite limitele celor bune pentru el. ... El este un principiu selectiv; pe multe le respinge. Se află întotdeauna în propria sa companie, indiferent că petrece printre cărți, laolaltă cu oamenii sau în natură; acest om prețuiește lucrurile pe care le alege. ... Reacționează greu la orice fel de stimuli cu acea încetineală pe care îndelungata cîntărire a lucrurilor și mîndria voită au născut-o în el. ... Nu crede în nenoroc sau în vină, se poate înțelege pe sine și pe ceilalți; știe cum să uite, este destul de puternic pentru a putea întoarce totul în folosul propriu."[12] Este evident că acest tip de completivitate nu are nimic de-a face cu sfințenia creștină, ci reprezintă o versiune modernă a nobleței sufletești aristoteliciene.

II

Gentlemanul creștin este o contradicție în termeni fiindcă un gentleman este un om de lume, în timp ce creștin este acela care-l urmează pe Hristos. Cea mai izbitoare dovadă a incompatibilității dintre ei o găsim în viața unui sfînt creștin care a fost și gentleman – dar înainte de a deveni creștin! Prin naștere, educație și maniere, Sf. Francisc era un tînăr gentleman. Însă după convertirea sa și decizia de a-l urma pe Hristos, Francisc a devenit un vagabond, fiind cît se poate de nepăsător față de statutul său social și de manierele sale de dinainte dar exersînd în schimb o practică ascetică dintre cele mai aspre. A practicat efectiv virtuțile creștine ale umilinței și dragostei, nădejdii și credinței. Aceste virtuți creștine sînt departe de a reprezenta o cale mijlocie rațională între extreme. Etica creștină este plină de tensiuni paradoxale între asemenea extreme precum viața și moartea (să-ți salvezi viața prin a ți-o pierde), păcatul și harul, deznădejdea și credința, întristarea și bucuria, puterea și slăbiciunea, crucea și coroana. Virtuțile creștine nu sînt niște virtuți naturale și raționale ale unei desăvîrșite căi de mijloc, ci virtuți radicale ale harului.[13] Fiindcă umilința înseamnă mai mult decît modestia, iubirea mai mult decît bunăvoința, nădejdea mai mult decît așteptarea și credința („faith") mai mult decît credința rațională („rational belief"). Iubirea față de cei merituoși nu este iubire ci simplă dreptate; cei nemerituoși sînt cei care au nevoie de iubire. Nădejdea înseamnă a nădăjdui împotriva oricărei dovezi empirice, înseamnă a nădăjdui dincolo de nădejde. Nădejdea nu este o emanație naturală a unui temperament binedispus, ci o datorie religioasă al cărei conținut este credința în cele nevăzute. Iar a avea credință înseamnă a crede cele de necrezut și a fi sigur în privința unor lucruri pe care nu le putem demonstra. Un gentleman poate fi foarte drept și generos, însă dreptatea paradoxală și nedreptatea evidentă care reies din parabolele Fiului risipitor și a lucrătorilor în vie este dincolo de orice sistem de referință cunoscut.

Pe de altă parte, este la fel de imposibil să ți-i imaginezi pe Apostoli și pe oamenii simpli[14] din Biserica primară ca pe niște gentlemeni. Acești bărbați care au cucerit lumea de cuceritori ai Romei nu ar fi trezit nici cel mai mic interes, adversitate sau entuziasm dacă ar fi fost tot atît de înțelepți și de exersați în filozofie precum gentlemanul căruia îi pasă atît de mult de virtutea adecvării (propriety) încît refuză să se expună ori să-i provoace pe cei din jur. Este cu neputință să existe un gentleman *creștin* întrucît unui gentleman îi este imposibil să-l urmeze pe Hristos. Nașterea, viața și moartea lui Iisus Hristos numai cele ale unui gentleman nu sînt și reciproc, nașterea, viața și moartea unui adevărat gentleman în mod cert nu au nimic în comun cu cele ale lui Hristos.

Dacă cu toate acestea pare că gentlemanul creștin împletește virtutea gentlemanului cu cea

[12] *Ecce Homo*, I, 2; cf. *The Will to Power*, no. 1003 și no. 175.

[13] Vezi G. K. Chesterton, *Heretics*, capit. XII.

[14] Autorul întrebuințează aici sintagma lui A. Toynbee, „internal proletariat", care cuprinde clasele inferioare ale unei societăți în descompunere. (N. tr.)

a creştinului, confuzia provine din faptul că ambele căi, şi cea a gentlemanului, şi cea a creştinului s-au degradat iar în prezent sînt aduse la standardul comun al unei decenţe obişnuite. Creştinismul modern a degenerat fiindcă nu doreşte doar să trăiască în această lume, ci să fie şi o parte a ei şi să profite de toate realizările ei. Iar cultura tipică gentlemanului a degenerat pentru că lumea modernă a devenit o societate de masă care şi-a rezervat un spaţiu insuficient pentru cultivarea şi nobleţea superioare ale gentlemanului. Acest proces a avut loc în timpul secolului al XIX-lea, fiind în mod izbitor ilustrat în schimbarea definiţiilor gentlemanului din *Encyclopaedia Britannica*.

În ediţia din 1815, gentlemanul încă mai apare ca un bărbat al clasei superioare şi care posedă un blazon. În ediţia din 1845, statutul social al gentlemanului este extins la toţi ceilalţi bărbaţi din mediul rural superiori ţăranului. În ediţia din 1856, titlul este acordat în mod obişnuit tuturor persoanelor superioare negustorului obişnuit. Gentlemanul a devenit un gentle*man*. El nu se mai deosebeşte prin sînge şi prin circumstanţele naşterii. Această schimbare ne spune că puterea aparţine de-acum claselor mijlocii. Iar o dată cu dezvoltarea societăţii moderne de masă, gentlemanul a devenit aproape un sinonim pentru bărbat, chiar dacă nişte rămăşite interesante din înţelesul mai precis de odinioară mai persistă şi astăzi – de pildă, în atitudinea faţă de unele sporturi domneşti precum golful sau pescuitul. Pe ansamblu însă, procesul de nivelare continuă să acţioneze şi chiar dacă pînă la urmă oricine va avea ceva şcoală va putea pretinde că este un gentleman, nimeni nu va putea să se mai distingă vreodată ca om superior. Cu toţii sîntem acum gentlemeni de vreme ce nimeni nu mai este „de familie bună“ şi fiecare îşi cîştigă traiul printr-o ocupaţie anume. Pe acelaşi principiu, cu toţii sîntem acum creştini de vreme ce am ajuns să ne raportăm la evrei şi la neamuri din perspectiva unei toleranţe lipsite de vreo convingere religioasă precisă. Independenţa materială, care era pe vremuri condiţia educaţiei unui gentleman (valabilă şi astăzi în privinţa pregătirii unui preot catolic), a ajuns să fie privită în mod negativ în lumea noastră modernă, o lume într-atît de dominată de munca fizică, afaceri şi de activitatea industrială încît timpul liber a devenit sinonim cu trîndăvia. După cum nota Darwin într-o scrisoare, „m-am făcut aşa un gentleman încît uneori mi-e greu să-mi mai umplu ziua cu vreo treabă oarecare.“ În acest fel, datorită schimbărilor politice, sociale şi economice, gentlemanul se stinge cu tot ce era elegant în el iar codul său de comportament dispare pînă şi din lumea diplomaţiei.[15] Este o situaţie regretabilă însă inevitabilă de vreme ce morala şi manierele gentlemanului depind de o anumită educaţie, de timp liber şi de un mod anume de a-l petrece, precum şi de bunăstare.

Dacă şi modul de creştin de viaţă ar fi fost tot atît de legat de condiţiile politice, sociale şi economice, atunci creştinismul secolului al XX-lea nu ar fi fost decît o versiune semireligioasă a filantropiei şi gentileţii seculare, a socialismului şi pacifismului. Dar cum s-ar putea bizui creştinismul pe condiţiile lumeşti dacă, în esenţa lui, creştinismul transcende legăturile, standardele şi condiţiile lui *saeculum*? Nimic nu-i poate împiedica pe creştinii autentici să-şi aducă mărturia astăzi, într-o lume industrială modernă, tot aşa cum o făceau la început într-o lume păgînă. În calitate de „civilizaţie creştină“ şi ca religie din istoria acestei lumi, creştinismul poate să decadă şi chiar să dispară, dar asta nu presupune şi posibilitatea dispariţiei creştinismului înţeles ca imitare a lui Hristos şi credinţă în Împărăţia lui Dumnezeu. Sfîntul Francisc în Biserica romană şi Luther (prin revolta sa împotriva acestei Biserici) au meritul de a fi reformat creştinismul în acord cu standardele sale autentice. Acum a sosit din nou vremea să deosebim încă o dată între creştinismul autentic şi curentul umanist provenit din Hellas,[16] fiindcă trăim timpuri cînd trebuie făcute distincţii decisive astfel încît creştinismul să nu-şi piardă întreaga sa putere şi calitate a gustului aşa cum s-a întîmplat în cazul unor oameni precum Nietzsche şi D. H. Lawrence[17] care nu au făcut altceva decît să tînjească după o credinţă transcendentă în ceva mai mult decît în prea-omenesc. Blasfemiile lor sînt prin urmare mai apropiate de cre-

[15] Vezi H. Laski, *The Danger of Being a Gentleman*; cf. F. M. Powicke, *Freedom and Religion* (London, 1940), p. 40.
[16] Cf. *Theology Today*, oct. 1944, p. 295.
[17] Vezi D. H. Lawrence, *Posthumous Papers* (New York, 1936), p. 731 şi urm.

dința creștină decît decența gentlemanului al cărui standard suprem și preocupare ultimă sînt respectul de sine și desăvîrșirea individuală.

Dacă creștinismul n-ar fi redus la un adjectiv al termenului „religie“, ci ar fi înțeles ca o credință specifică și liberă de condiționările lumii, întrebarea în ce măsură un desăvîrșit om de lume poate fi totodată creștin și-ar dovedi imediat absurditatea. Cum ar putea oare să unească cineva respectul de sine cu lepădarea de sine? Dacă e să existe ceva perfect limpede în Vechiul și în Noul Testament, atunci nu poate fi vorba decît despre accentul pus pe o distincție: în Vechiul Testament, distincția dintre poporul ales și neamuri, iar în Noul Testament distincția dintre Împărăția lui Dumnezeu și standardele lumii. Și în Biblie în întregul ei, distincția dintre voia lui Dumnezeu și voia omului. Într-o lume a păcatului și a morții, Evanghelia nu poate fi vestită prin adaptarea la această lume, ci presupune distanță critică și desprindere. Biserica nu se poate adresa lumii cu eficiență și în mod adecvat religiei creștine decît în măsura în care ocupă o poziție de superioritate de unde să se adreseze lumii, și nu atunci cînd, pretinzînd a fi coextensivă cu lumea, îi oferă acesteia o versiune creștină a culturii moderne seculare. Lumea nu s-a schimbat în mod esențial din timpul creștinismului primar după cum nu s-a schimbat nici posibilitatea vestirii învățăturii creștine de o minoritate credincioasă într-o lume ostilă. A fi gentleman astăzi s-ar putea dovedi fi o sarcină mult mai grea decît pe vremea lui Aristotel sau în timpul lui Shaftesbury. A fi creștin astăzi nu este o sarcină mai grea ori mai ușoară decît era în primele veacuri.

Testul principal al credinței creștine va rămîne întotdeauna atitudinea față de suferință. Atunci cînd Sf. Pavel a fost întemnițat, le-a spus filipenilor că ceea ce i se întîmplase va folosi „sporirii Evangheliei“ (Filip. 1, 12). Cei care au fost întemnițați de „gărzile pretoriene“ (Filip. 1, 13) ale vremurilor noastre au simțit în același fel, dacă erau cu adevărat creștini. Nu au încercat să evadeze și nici nu s-au gîndit la viitoarele îmbunătățiri ale penitenciarelor. Au primit ceea ce li s-a întîmplat ca pe un prilej de a deveni tari în credința

lor şi de a vesti Evanghelia. În circumstanțe asemănătoare, nu doar creştinul ci şi gentlemanul s-ar purta în mod diferit de omul comun. Gentlemanul ar îndura greutățile cu noblețe, chiar şi tortura sau moartea – însă nu-şi va lua crucea din dragoste pentru Răstignit. Atît gentlemanul cît şi creştinul se deosebesc de omul natural care, atunci cînd este privat de libertățile cetățeneşti, nu poate decît ori să ajungă la desperare şi să se revolte, ori să se adapteze. La nivel exterior, rezultatul pare să fie aproape acelaşi în cazul creştinului şi al gentlemanului, dar felul în care cei doi îşi dobîndesc libertatea lăuntrică este tot atît de diferit pe cît le sînt motivația şi scopul. Gentlemanul va îndura cu răbdare în vederea conservării respectului de sine, creştinul va suferi cu entuziasm din dragoste pentru Hristos care a pătimit pentru el. O diferență asemănătoare ar putea fi cu uşurință demonstrată în legătură cu atitudinea privitoare la suferința altora.

Nu există nici o pasiune şi acțiune omenească care să nu fie diferite printr-o notă, un ton, un motiv şi un înțeles; într-un fel sînt ele experimentate de un om de lume, care s-a disciplinat pentru a le putea înfrunta, şi în alt fel sînt ele trăite de un ucenic al lui Hristos care le poate înfrunta fiindcă le-a biruit prin har. Oricît de asemănătoare ar părea situațiile la prima vedere, o înțelegere pătrunzătoare nu poate să ignore diferența esențială care le separă şi care a fost atît de limpede expusă de Augustin în critica pe care o aduce eticii stoice.

Fără îndoială, mesajul creştin aşa cum a fost el păstrat în evanghelii nu se hrăneşte din nici una din polemicile esențiale cu lumea, cu statul ori cu omul de lume care se implică ori se retrage cu înțelepciune dintr-o asemenea polemică. Înainte de toate, creştinul afirmă realitatea eshatologică a Împărăției.[18] Contestarea lumii nu este decît consecința inevitabilă a acestei afirmări. Toate parabolele lui Hristos presupun o libertate față de preocuparea lumii pentru succesul şi respectabilitatea umane, o libertate care este atît de radicală şi de desăvîrşită încît numai sfinții s-au apropiat întrucîtva de ea. O distincție critică între creştinism şi lume nu era necesară cît timp Biserica primară trăia în comunități mici separate de societatea romană. Însă o asemenea distincție a devenit necesară atunci cînd creştinismul s-a extins şi s-a stabilizat în cadrul lumii păgîne, devenind cu atît mai necesară în lumea noastră modernă unde totul pînă la un anumit grad încă mai este creştin iar într-o măsură la fel de imprecisă necreştin, dacă nu chiar anticreştin. În ambigua noastră „lume creştină“, creştinismul unui gentleman este precum creştinismul unei democrații şi civilizații creştine – un adjectiv care nu reuşeşte să-şi determine substantivul. Această ambiguitate derivă din reuşita lumească a Bisericii şi, în acelaşi timp, din eşecul ei de a creştina lumea. Aşa că trăim într-o lume creştină care încă mai reflectă credința religioasă în Împărăția lui Dumnezeu – mai precis, în transformările seculare ale Împărăției. Toată istoria modernă a Occidentului a fost şi încă mai este inspirată de căutarea Împărăției lui Dumnezeu, numai că nădejdea lui este pusă în „lumea mai bună“ a belşugului material, a progresului şi prosperității. Dacă Sf. Pavel a spus că lumea păgînă era lipsită de nădejde, lumea modernă susține că societatea progresului are nădejde – numai că este o nădejde în ceva greşit şi lipsit de temei. Gentlemanul creştin al lumii creştine nu este decît un caz din multe altele care indică o confuzie generală de principii.[19] Am putea întîlni un „gentleman creştin“ în carne şi oase, ca pe o realitate socială, însă el nu există şi în duh şi nici la nivelul principiilor creştine.

[18] Perspectiva eshatologică reprezintă acea „poziție de superioritate“ („distinct vantage point“) de la nivelul căreia Löwith spune mai sus că Biserica trebuie să se adreseze lumii.

[19] Cu excepția lui Clement Alexandrinul nu cunosc vreun alt scriitor bisericesc timpuriu care să fi încercat să adapteze modul creştin de viață la modul de viață al gentlemanului antic. Într-o perioadă în care Celsus, filozoful păgîn, respinge Biserica numind-o adunătură de brutari, țesători şi sclavi, Clement se distinge ca un profund erudit ataşat de modelul străvechiului gentleman. Întrucît în acele timpuri familiile păgîne din mediul aristocrat începuseră să vină la Biserică, Clement a considerat că ar fi oportună „botezarea“ anumitor trăsături legate de comportamentul, vestimentația, genul de divertisment şi modul de a cheltui proprii gentlemanului, astfel încît acestea să devină acceptabile şi în ochii creştinilor. *Pedagogul* lui Clement este o carte de instruire în comportament, morală şi maniere, adică în ceea ce s-ar putea numi gentlemanul creştin. De pildă, Clement discută dacă unui creştin îi este îngăduit să întrebuințeze inele de sigiliu de aur. Clement se declară de acord cu asta, dar precizează că modelul nu trebuie să reprezinte un idol păgîn, ci mai degrabă un simbol creştin precum porumbelul sau peştele. (Vezi T. R. Glover, *op. cit.*, pp. 175 şi urm.).

Educație via Club Bamboo

Ovidiu Hurduzeu

Astăzi în România se tot vorbește de „problema tineretului" și de modul în care ea ar putea fi rezolvată. Majoritatea soluțiilor propun strategii de adaptare a tânărului la „habitatul" social sau de alterare a „mediului" așa încât între „mediu" și „subiect" să nu existe „tensiuni". Și într-un caz, și în altul se aplică o inginerie socială sau economică (în sensul american al termenului *engineering*) care nu ține cont de natura personală a ființei umane („personal" în sensul antropologiei creștine: omul este o ființă concretă și ireductibilă, care se „mișcă" într-un câmp dinamic de relații sociale de tip „personalist").

Hipersocializarea și dispariția conștiinței critice

Societatea românească nu-și propune să-i „cultive" pe tineri. După modelul tehnoglobalist, tinerii trebuie transformați în 1) unelte docile de muncă pentru a fi exportate în țările Uniunii Europene; 2) cetățeni pasivi care să nu „deranjeze" bunul mers al capitalismului financiar-monopolist cu varianta sa locală, „capitalismul de cumetrie" de tip oligarhic-mafiot. Ingineriei economice îi corespunde o inginerie socială a cărui prim obiectiv este „formatarea" unor generații obediente.

Tinerii, care au pătruns deja în „sistem" sau se străduiesc să devină una dintre rotițele sale, sunt de obicei hipersocializați. În viziunea noastră, termenul „hipersocializare" se referă la acceptarea pasivă și necondiționată de către tineri a funcțiilor pe care le îndeplinesc în „sistem." Dacă socializarea este un proces firesc și benefic de integrare socială, hipersocializarea se dovedește un proces de condiționare excesivă. Odată ce va fi fost hipersocializat, tânărul va executa exact ceea ce sistemul așteaptă de la el. În categoria tineretului hipersocializat includem tinerii intelectuali și politicieni educați să aplice necondiționat directivele Uniunii Europene, activiștii ONG-urilor cu tentă mondialistă, feministele, activiștii susținători ai homosexualilor și ai persoanelor cu dizabilități, tinerii stângiști de toate culorile („stângiștii de bibliotecă", multiculturaliștii, revoltații „cu voie de la stăpânire" împotriva „rasismului" și „homofobiei"), tinerii „intelectuali publici" de orientare neoconservatoare, tinerii teologi de orientare ecumenistă, unii „experți" și manageri tineri care lucrează pentru proiecte guvernamentale, marile bănci și firme transnaționale. Cei mai mulți dintre ei sunt doar funcții într-o rețea, o însumare de subspecializări, automate „multi-task" incapabile să mai discearnă întregul.

De pildă, viața unui tânăr manager oscilează între activitatea intensă și inactivitatea totală. Când muncește pe brânci, când adoarme în fața televizorului. Munca sa, desfășurată în regim de sclavie voluntară, îl separă de semenii săi și de el însuși în numele „eficienței". În biroul-cușcă (*cubicle*) este doar un mecanism programat să ducă la îndeplinire „proiecte"; acasă devine un robot domestic, viața sa particulară fiind prinsă în păienjenișul altor zeci de „microproiecte" casnice. Fiecare „proiect" îl „feliază", nu-i mai permite să se adune într-o persoană.

De obicei, acești tineri nu au convingeri personale ferme. Comportamentul lor este dictat de cinism și instinctul de supraviețuire. Singura lor grijă este cum să-și protejeze venitul și statutul

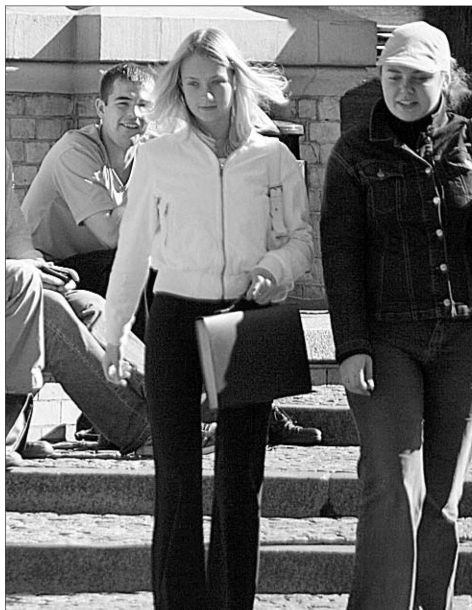
social „de invidiat". Sistemul politic şi cel economic recompensează conformismul tinerilor nicidecum spiritul de iniţiativă. Încă din copilărie, „tânărul studios" ştie că nu are şansă să devină „băiat de băiat" dacă nu aparţine unei „transnaţionale", unei „reţele" sau „găşti" de „şmecheri" locali („şmecheri" din cultură, din economie, din învăţământ etc.). Devine conformist încă înainte de a fi remunerat pentru slugărnicia sa. Atitudinea cinică îi deosebeşte de tinerii hipersocializaţi din Occident. Aceştia se simt vinovaţi pentru faptele şi spusele contrare aşteptărilor „sistemului". Tinerii români hipersocializaţi nu se prea încurcă în probleme de conştiinţă. Sunt doar adaptabili. Conformişti din instinct. Îi vom numi „sclavii fericiţi" ai confortului.

Confortul este ideologia mediocrităţii şi filistinismului, delăsării şi facilităţii prin care tânărul îşi pune cătuşele la mâini şi-şi leagă ghiuleaua de picioare. „Sclavii fericiţi" iubesc confortul întrucât îşi economisesc eforturile. Nu există confort fără adaptabilitate – Petre Ţuţea ar zice „de ploşniţă" – la scheme abstracte şi drumuri bătătorite. Confortabil este echivalentul lui convenabil, „ceva" este redus la forma sa instrumental-utilitară.

O viaţă cu adevărat confortabilă o are cel perfect adaptat la o lume de forme şi imagini prestabilite. Tânărul hipersocializat găseşte că ar fi mult mai confortabil să trăiască în Elveţia decât să-şi câştige existenţa în România: Ţara Cantoanelor îi cere doar să se adapteze la structurile ei eficiente. Acolo, ar funcţiona ca într-o baie de ulei în timp ce în România ar trebui să lupte, să reziste asaltului realităţii concrete. Stabilit în Elveţia, va deveni probabil un sclav fericit; în România, ar avea şansa să rămână om liber. Cu o condiţie: să înfrunte legea dură a realităţii.

Confortul îi oferă tânărului hipersocializat iluzia certitudinii şi a siguranţei. Dacă eşti adaptat la sistem, nu-i nevoie să ai opinii ferme pentru a-ţi găsi echilibrul existenţial. Eşti calibrat din afară prin tot felul de inginerii economice şi sociale. Funcţionezi pe pilot automat. Nu poţi să te împotriveşti angrenajului diabolic întrucât *utilul agreabil a devenit un idol.* Corespunde perfect aşteptărilor „omului recent", acest enorm stomac ce digeră perpetuu.

Formarea unor tinere „elite" hipersocializate are un efect negativ asupra educaţiei tinerei

generaţii din România. Obiectivul principal al unei democraţii este să creeze cetăţeni liberi nicidecum masteranzi şi consultanţi. Există o frază celebră a lui Aristotel: „Cine este cetăţean? Este cetăţean cel care este capabil să conducă şi să fie condus." Cu alte cuvinte, cetăţean este cel care poate să-şi asume responsabilităţi şi să aibă iniţiative. Elitele hipersocializate produc însă o contraeducaţie politică şi socială. De pe poziţia lor de *role model* predică adaptarea la „sistem" în loc să insufle în ceilalţi tineri dorinţa de a schimba cu adevărat starea de fapt. În opinia noastră, cetăţean este cel care îşi exersează drepturile şi datoriile democratice pentru a ieşi din „conformismul generalizat" (*Castoriadis*) impus de societatea postmodernă – un model de societate spre care România se îndreaptă cu paşi rapizi.

Tinerilor trebuie să li se dezvolte conştiinţa critică. În acest scop, sistemul de educaţie are menirea să-i înveţe cum funcţionează cu adevărat societatea. În loc de analiza critică a mecanismelor sociale şi a ideologiilor dominante, tinerele „elite" hipersocializate ţin discursuri sterile (dar plătite) despre „pluralism" şi „respect pentru diferenţa celuilalt".

Tineretul hipersocializat ar vrea implementat în România modelul societăţii multiculturale de sorginte neomatriarhală, la modă în Uniunea Europeană. Un astfel de model privilegiază „protecţia" şi supunerea, nicidecum autonomia şi res-

ponsabilitatea personală. În România, bătălia tinerelor feministe stipendiate contra familiei patriahale nu va duce decât la distrugerea autorității parentale și întărirea celei etatiste sau a „grupului“. Autoritatea „tatălui“ avea un caracter educativ. Nu urmărea să-l mențină pe tânăr într-o stare de infantilizare permanentă. Era mai mult o ucenicie a libertății, o practică a exercitării autonomiei față de puterile care ar fi încercat să-i submineze tânărului alteritatea sa personală. Distrugând autoritatea „tatălui“, noul matriarhat distruge ecranul protector al familiei, cel care se interpunea între individ și instanțele anonime ale puterii instituționale sau de „grup“.

Galeria de *pseudopersoane* ale noului tribalism românesc de tip neomatriarhal – de la mafiotul șarmant și clănțăul atotcunoscător la „expertul“ iluzionist și politicianul mânjit – nu este produsă de o cultură personalistă „patriarhală“ în cădere liberă, ci de o economie în care capitalul financiar si distribuția de imagini sunt concentrate în mâna unui număr limitat de indivizi. În loc să moșească cât mai multe persoane autonome și responsabile – aceasta ar fi menirea unei democrații adevărate – „democrația“ românească produce un număr nelimitat de *clienți* (în sensul antic al cuvântului, plebeu fără drepturi depline, dependent de un patrician și protejat de acesta). Legăturile de dependență și protecție sunt *în mod fals personale*; de fapt, sunt legături economice de *tip clandestin*. Multe dintre „persoanele publice“ pe care tinerii le iau drept „personalități“ sunt de fapt clienți ai diferitelor mafii (mafia politică, a petrolului, *mass mediei*, a „tunurilor“ din marile contracte etc.) Pentru tineretul român, clientul a devenit personalitatea umană de invidiat.

În opinia noastră, societatea românească ar trebui să refuze orice implant neomatriarhal care-și propune să delegitimeze competența și autoritatea familiei în educația copiilor. Acolo unde autoritatea parentală se manifestă tiranic sau iresponsabil, ea trebuie „domesticită“ prin măsuri educative dar nicidecum slăbită sau înlocuită printr-o inginerie socială de tip marxist. Nici o instanță anonimă nu va putea înlocui familia, singura instituție capabilă să-l crească pe tânăr în spiritul autonomiei și a responsabilității sociale.

În situația României, hipersocializarea este un fenomen totuși restrâns. Se manifestă îndeobște la nivelul tinerilor intelectuali și „cadrelor“ care au misiunea să disemineze în rândul populației valorile „democrației de masă“[1] promovată de ideologiile globalismului. În lipsa unui stat managerial puternic, socializarea tineretului sub tutela unor ideologii din import rămâne o fantezie a păturii conducătoare, o formă fără fond.

Socializare prin Club Bamboo

În România, predomină socializarea defectuoasă a tinerei generații. Vidul cultural, creat de noile realități economice și sociale, a înlesnit manifestările unui tineret abulic, „eliberat“ de responsabilități și obsedat de partea materială a vieții – prin „partea materială“ înțelegând sclipiciul societății de consum. Un tineret care recuză coerența în gesturi și atitudini. Când se manifestă violent, când se afundă în pasivitate civică și cinism. Consideră că totul i se cuvine, revendică mereu lucruri la care nu are dreptul. Gândirea sa este o non-gândire, înțelege doar ceea ce este dat: realitatea insignifiantului, banalului și conformismului generalizat. Hedonismul său îl înrobește idolilor zilei. Se vrea provocator și revoltat, dar își exprimă revolta într-o manieră mimetică și incoerentă, deseori pe banii statului și a unor sponsori particulari (de pildă, tinerii artiști români ce au expus sub tutela Institutului Cultural Român din New York o amestecătură de falusuri și zvastici pentru a-și manifesta „dreptul la diferență“ și „spiritul contestatar“). Dar oare tinerii sunt vinovați? Nu cumva societatea românească culege acum ceea ce a semănat?

Sub presiunea globalizării și a unor procese corozive interne, societatea românească este pe

[1] Democrația de astăzi are prea puțin în comun cu valorile democratice tradiționale. Termenul cel mai potrivit ni se pare cel de „democrație de masă“ folosit de Paul Edward Gottfried în cartea sa *After Liberalism*. Este vorba de o democrație „de consum“ decontextualizată, formulată în termenii statului managerial, ce se adresează unui cetățean pasiv și lipsit de cultură politică. Democrația de masă șterge granița dintre consensul popular și controlul birocratic prin promovarea unei retorici a grijii față de cetățean. De multe ori această grijă este o încercare deghizată de a reglementa viața persoanei în cele mai mici amănunte.

cale de a se transforma într-o masă aglutinantă de indivizi nediferențiați, monadici, fiecare mânat de propriile sale interese. Dintr-un neam aşezat, riscăm să devenim o adunătură de unități incoerente ținute laolaltă prin procese mecanice: inginerii sociale şi culturale, relații juridice de tip contractualist, stimulente economice venite de aiurea, proiecte de integrare în unități statale transnaționale. Cauza acestui proces de dezintegrare a organismului social rezidă în degradarea constantă a raporturilor personale pe care românul le întreține cu Dumnezeu, cu semenii şi cu mediul natural. Orice încercare de „renaştere culturală" sau „schimbare politică" este menită eşecului atâta timp cât în existența de zi cu zi relația personală va continua să subziste într-o formă pervertită.

Cum ar putea o astfel de societate depersonalizată să-i socializeze pe tineri altfel decât într-un mod defectuos? Cine este astăzi *role model*-ul tinerei generații? Persoana care să încarneze valorile perene ale onestității, integrității, devotamentului față de bunul public, spiritul de sacrificiu, patriotismul (a fi patriot a devenit în cercurile „multiculturale" dâmbovițene similar cu a fi fascist). Răspunsul este unul singur: Nimeni. *Role model*-ul tinerei generații este Banul transformat într-un idol, un dumnezeu personal, care se manifestă sub forma unei puteri autonome. Banul, în chip de pseudopersoană, concentrează asupra sa privirile înşelate ale tinerilor, generează în sânul lor un comportament hipnotic generalizat. Banul îl seduce pe tânăr oferindu-i o transfigurare iluzionistă a lumii în care trăieşte. Mult visata schimbare la față a României s-a produs pe tărâmul aparențelor. *Role model* a devenit şmecherul, şmenarul, fâța, băiatul de băiat, VIP-ul, „figura eclezială de tip modern" şi „intelectualul de elită", toate odrasle ale Mamonei, reprezentanții unei lumi realmente răsturnate. Aceste ființe larvare – din latinescul *„larva"* însemnând „mască" iar prin extensie „strigoi" – se prezintă drept contrariul persoanei. Deşi toată lumea ştie că ele nu sunt ceea ce sunt, „larvele" continuă să funcționeze ca model de identificare în virtutea relației privilegiate cu Banul şi a puterii lor „mistice" de a întrona un fundamentalism al vidului.

Tânărului român îi lipsesc nu numai modele de urmat din prezent, ci şi eroii din trecut. În cei aproape douăzeci de ani care au trecut de la căderea comunismului, în România au avut loc acțiuni sistematice de delegitimare a miturilor şi figurilor legendare ale românilor. De la demitizarea istoriei românilor, operată de „Şcoala Boia"[2] la Eminescul cel hidos al lui Mircea Cărtărescu („mic şi îndesat", „negricios, foarte păros") – iresponsabilele „elite" postdecembriste le-au răpit tinerilor posibilitatea de a se identifica cu marile personalități din trecut. Când, în clasă, profesorul povesteşte despre faptele de vitejie ale lui Mihai Viteazul, copilul se gândeşte „Oare de ce n-aş fi fost eu?". Identificarea cu eroul legendar duce la consolidarea stimei de sine, a demnității sale personale. Mitologia națională nu produce şovinism decât în cazul în care este manipulată cinic (în cazul României, de grupările securisto-naționaliste ale lui Vadim Tudor şi Artur Silvestri). Altminteri, mitologia națională este benefică pentru păstrarea identității unui popor. De pildă, reputatul istoric britanic David Cannadine, citat de Mircea Platon[3], departe de a acuza mitologia națională, aşa cum procedează „Şcoala Boia", subliniază rolul benefic pe care l-a avut retorica naționalistă a lui Churchill pentru salvarea Marii Britanii de primejdia ocupației naziste.

Clasa politică post-comunistă din România a conlucrat cu cercurile stângiste din Occident pentru a-i discredita în ochii tinerilor pe luptătorii creştini împotriva comunismului care au murit în închisori. În fiecare martir omorât de comunişti, copilul a fost educat să vadă un Zelea Codreanu. În fiecare cămaşă a lui Hristos, o cămaşă verde. Aşa s-a ajuns ca tinerii de 20 de ani din România să considere că *marea tragedie* a României nu a fost comunismul ci Legiunea! O astfel de inginerie culturală a avut ca scop eradicarea Memoriei şi discreditarea figurilor rezistenței anticomuniste. Aşa cum în Occident tinerii sunt educați de Noua Stângă să vadă în orice „patriot" un „rasist", tot aşa în România tânăra generație **trebuie** să

[2] Doi istorici români, Mircea Platon în *Cine ne scrie istoria?* şi Aurel Pop în *Despre istorie, adevăr şi mituri. O replică dlui Lucian Boia* au demonstrat concludent falsitatea tezelor de orientare neomarxiste ale lui Lucian Boia.

[3] *Cine ne scrie istoria?* (Editura Timpul, Iaşi, 2007), nota de subsol, p. 126.

descopere în fiecare român care-şi apără neamul, tradiţiile şi istoria un „legionar“ şi un „ultranaţionalist“.

Când un tânăr este lipsit de modele „naţionale“ viabile, când părinţii săi sunt plecaţi la muncă prin lume, cine ar putea să-l „socializeze“? Care i-ar putea fi modelele? Răspunsul este... Club Bamboo. Iată cum îl descrie un site turistic englezesc: *Possibly the hardest club to get into in Bucharest; bring at least one supermodel under each arm if you want to get your foot in the door. Should you succeed, you'll find you've entered a world devoid of any sense of reality. Incredibly rich Romanians come here to flex their egos, show-off last year's laughable Italian fashion and impose their self-importance over whatever may be happening around them.* (Este poate clubul din Bucureşti unde se pătrunde cel mai greu; prezintă-te la uşă cu cel puţin două supermodele agăţate de fiecare braţ, dacă vrei să fii admis înăuntru. Dacă ai reuşit să pătrunzi, vei găsi o lume lipsită de orice sens al realităţii. Români incredibili de bogaţi vin aici să-şi flexeze „ego“-ul, să-şi etaleze îmbrăcămintea, croită după o ridicolă modă italiană de anul trecut, şi să se dea importanţi faţă de orice se întâmplă în jurul lor). În plan simbolic, Club Bamboo este idealul de viaţă pe care-l oferă în prezent tinerilor societatea românească. Prin încrengătura variantelor sale, Club Bamboo acţionează ca principal instrument de „socializare“ a tineretului înlocuind instituţiile tradiţionale (familia, şcoala, biserica).

Departe de mine ideea că România nu mai are tineri normali. Problema este că a fi un *tânăr normal* în România de astăzi este din ce în ce mai greu. Socializarea firească a tineretului a devenit un proces „subversiv“, încă posibil prin eforturile conjugate şi eroice ale unor părinţi lucizi, profesori şi mentori inimoşi. Tânărul normal are de înfruntat atât presiunea forţelor de hipersocializare, cât şi ofensiva elementelor „bambooizate“. Unele îl vor transformat într-o unealtă intersanjabilă, un mecanism economic alienant, altele îl agresează mereu prin non-valoare şi grobianism infatuat. Strivit între o „elită“ tânără cooptată, în care nu se recunoaşte, şi masa de tineri ce visează să ajungă în paradisul lui Club Bamboo, tânărul normal este cea mai periclitată „minoritate“ din România de azi.

Concluzii

În acest articol am vrut să atragem atenţia asupra existenţei unor grave probleme în procesul de socializare a tinerilor din România. Pe de-o parte, avem un tineret intelectual în mare parte hipersocializat, cinic şi conformist, pe de-a altă parte masa tineretului socializat defectuos de o Românie bambooizată. Într-o ţară în curs de a-şi pierde identitatea culturală şi total anexată economic, tânărul este socializat de către forţe depersonalizante. Ele nu urmăresc dezvoltarea personalităţii, ci transformarea tânărului într-o simplă anexă a unui „grup“ (gaşcă, grup de influenţă etc.) şi o unitate economică (consumator/producător). În loc să fie un univers personal, un „cineva“, tânărul devine un obiect manipulabil, un „ceva“.

Pot instituţiile statului să ajute la remedierea situaţiei? Răspunsul este pozitiv. Cu o condiţie. Statul român trebuie să vadă în tânăr o *persoană* unică şi ireductibilă care urmează să-şi asume *rolul cetăţeanului* în mod responsabil şi într-o deplină autonomie intelectuală şi economică. Dacă statul îl va privi în continuare pe tânărul român drept un simplu consumator şi o unealtă de muncă intersanjabilă, care poate oricând fi înlocuit cu un pakistanez sau indian, atunci discuţiile despre implicarea instituţiilor în socializarea tineretului devin inutile. Vom continua să avem o mână de tineri socializaţi pavlovian de UE şi o masă amorfă lăsată de izbelişte socializată de România bambooizată. Într-o Românie anormală, tinerii normali vor continua să fie o „minoritate“. Vor părăsi ţara sau se vor revolta. Speranţa, singura speranţă a acestei ţări, este ca ei să aleagă în cele din urmă calea revoltei.

Mitropolitul Petru n-a făcut politică

Politica l-a făcut pe mitropolitul Petru!

Pr. Savatie Baştovoi

Nu am făcut niciodată parte dintr-un partid politic şi nu am simpatii politice la nivel de doctrine şi partide. Cel mult pot simpatiza un gest al unui om politic. Oamenii politici pe care mi s-a întîmplat să-i simpatizez au fost uneori paradoxali, alteori neînsemnați, iar gestul care i-a făcut să pară simpatici în ochii mei de regulă nu-i reprezintă. Aşadar, am o impresie proastă despre politică în general, fiind mai degrabă înclinat să cred în teoria conspirației mondiale, decît în izbăvirea prin alegeri democrate.

Cu toate acestea, mă surprinde să văd cum anumite fețe bisericeşti declară cu seninătate că Biserica nu face politică. De pildă, mitropolitul Vladimir aduce focul haric de la Ierusalim cot la cot cu Vladimir Voronin, părîndu-i-se, probabil, că aceasta nu este politică. Toată Moldova vine cu mîinile întinse să primească focul ceresc din mîinile liderului comunist, care este, neapărat, lăudat de mitropolit în auzul tuturor. Jalnică privelişte.

Dar cea mai caraghioasă declarație despre totala neimplicare a Bisericii în politică a fost lansată zilele trecute de mitropolitul Petru al Basarabiei. Am spus-o, şi o repet, că nu cred că vlădi-

ca este cel care consultă şi aprobă declaraţiile de presă venite dinspre Biroul de Presă al Mitropoliei sale. Zicînd aceasta, vreau să-l apăr pe Înalt Prea Sfinţitul, deoarece comunicatul e scris de un om fără cap. O declaraţie mai sucită, într-un moment cînd scaunul mitropolitului e gata să-l catapulteze, era greu de conceput.

Declaraţia vine să contrazică acuzele de evitare a dialogului cu cei 44 de preoţi nemulţumiţi de acţiunile mitropolitului. ÎPS Petru dezminte aceste acuzaţii, afirmînd că cei 44 sînt de vină, deoarece nu au acceptat să trimită trei preoţi să discute problemele care îi frămîntă cu „clericii mandataţi". Trebuie să precizăm că printre cei 44 se află toată elita clericală a Mitropoliei Basarabiei. Pe cine, aşadar, a „mandatat" ÎPS Petru? Şi ce treabă mai importantă avea dumnealui, încît nu a binevoit să se întîlnească singur cu acei preoţi? E un mister care planează în jurul mitropoliei de cîţiva ani buni şi pe care cei 44 de preoţi au hotărît să-l dezlege cu sau fără voia mitropolitului.

Însă grosul declaraţiei îl constituie un adevărat minitratat, total oligofren, despre neimplicarea Bisericii în politică. Această serenadă (căci nu putem să nu resimţim fiorul de trubadur al autorului) vine pe fondul unui puternic complex de parvenire prin politică. Un episcop cu totul neobservat, hirotonit la Moscova într-un moment cînd nu era altul mai bun la îndemînă, e atras cu promisiuni de diversioniştii Vlad Cubreacov şi Iurie Roşca într-o operaţiune de dezbinare a românilor de pe cele două maluri ale Prutului, din care ştersul episcop iese mitropolit. Însă mitropolitul nu avea mitropolie, deoarece statul refuza să i-o înregistreze. După o pleftureală de toată frumuseţea la CEDO, în care Mitropolia Basarabiei se judecă cu Statul Republica Moldova, vlădica Petru ajunge conducător al unei instituţii, în sfîrşit legale. Campania de 15 ani în jurul acestei mitropolii s-a făcut, întîi de toate, la Chişinău, prin ziarul de partid „Flux", iar în România prin intoxicarea ierarhilor şi a persoanelor politice cu influenţă.

Este şi jenant să începem acum să demonstrăm că mitropolitul Petru a fost şi rămîne, dincolo de totala sa absenţă socială, un pion cu coroană vopsită, care mai stă pe tabla de joc doar datorită faptului că este necesar politic. Cui îi este necesar? Tuturor celor care nu au nici un interes ca între Moldova şi România să existe o legătură reală, căci despre mai mult nici nu mai poate fi vorba, dar şi celor care s-au obişnuit să spele şi să deconteze bani în numele Mitropoliei Basarabiei.

A vorbi în acest context despre neimplicare în politic, mi se pare de prost gust şi de proastă creştere.

Vedere de pe Centură

Hulă pe Lacul Rusesc

Viorel Patrichi

Lumea contemporană trece printr-o gravă confruntare pentru resurse primare. Aşa se poate explica şi invadarea Georgiei de către Rusia, ţară ce pare bântuită de vârcolacii obsesiilor imperiale. În timpul reuniunii NATO de la Bucureşti, Traian Băsescu afirma că Rusia trebuie să iasă din logica războiului rece. Era o formulă totuşi elegantă pentru preşedintele care ne-a obişnuit cu expresii mult mai tari. Mai să nu-l recunosc. În realitate, Kremlinul nu se vindecă de mentalitatea imperială. Vrea să deţină monopolul resurselor energetice şi pare dispus să folosească mijloace militare în acest scop. Niciodată Europa nu a fost la cheremul Rusiei, ca astăzi. Reamintim că Traian Băsescu a insistat de mai multe ori, inclusiv la Bruxelles, pentru construirea alternativelor la resursele energetice ruseşti. Oricât de greu ar fi, este singura modalitate raţională. Altfel, multe ţări europene îşi vor pierde suveranitatea în faţa unui colos pe care îl plătim tot mai bine. Tot Marinelu afirmase că „Marea Neagră este un lac rusesc" şi mulţi au cârnit nasul atunci: supărăm Rusia inutil, nu ne mai dă Rusia gaze, noi cumpărăm cele mai scumpe gaze din cauza lui Traian Băsescu, mai bine să plecăm capul! Şi multe alte enormităţi. Iar Prostănacu dacă nu are tupeu, parcă n-ar fi destul: „Traian Băsescu a propus în 2000 privatizarea Petrom sub pretextul rentabilizării sectorului economic. Actualul preşedinte e responsabil de dezastrul din sectorul energetic românesc", a declarat Mircea Geoană. Şi noi care credeam că Adrian Năstase a acceptat clauze secrete în dosarul de înstrăinare a trustului Petrom...

Dincolo de orice glumă amară, să fie însă clar: Gazprom face comerţ la scară planetară, iar nu pomeni, aşa cum mai cred unii inepţi de pe la noi. Rusia nu s-a sinchisit să scumpească mereu gazele chiar şi pentru Belarus, cu toate că Aleksandr Lukaşenko este cel mai slugarnic partener al Moscovei.

Precedentul Kosovo

Evoluţiile ulterioare aveau să demonstreze că evaluările preşedintelui României fuseseră corecte, chiar dacă păreau neconvenţionale. Pajura bicefală Putin-Medvedev s-a comportat la fel ca Stalin. Trupele ruseşti au invadat Georgia sub pretextul apărării rusofonilor „oriunde s-ar afla ei". Ironia face că tancurile Kremlinului au distrus şi Gori, oraşul în care s-a născut Iosif Visarionovici Giugaşvili, „Oţelitul" de mai târziu. În timp ce morţii au scăpat de toate grijile, bieţii georgieni au rămas fără locuinţe în pragul iernii. Evident, Rusia acuză Georgia de agresiune în dulcele stil bolşevic. Am văzut destui „specialişti" şi de pe la noi, care susţineau că preşedintele Mihail Saakaşvili este vinovat de tot dezastrul care a urmat. Eu cred însă că Georgia, stat independent, recunoscut de toate ţările membre ONU, are dreptul să-şi exercite suveranitatea asupra întregului teritoriu, deci şi asupra Osetiei de Sud şi a Abhaziei. Altfel, preşedintele georgian ar fi asemenea miliţianului Voronin de la Chişinău, care, atunci când i-a murit mama din Transnistria, i-a cerut voie lui Vladimir Putin să meargă la înmormântare. Ce facem? Ne jucăm de-a suveranitatea cu mercenari KGB ca Igor Smirnov?

Kremlinul s-a grăbit să recunoască independenţa Osetiei de Sud şi a Abhaziei, două provincii aflate în componenţa statului suveran Georgia. Nu este aici un coşmar provocat de Rusia? Este limpede că această ţară şi-a pierdut dreptul moral

de a simula pacificarea conflictelor înghețate din fostul imperiu URSS. Şi iarăşi ne întoarcem la Marinelu care a cerut ca trupele ruseşti să fie înlocuite cu militari din cadrul structurilor internaționale. În acelaşi timp, preşedintele României a făcut o călătorie la Chişinău, la Kiev, la Tbilisi şi la Ankara pentru a vedea care este poziția acestor capitale. Cine i-a dat mandat? – s-au întrebat propagandiştii de serviciu şi din oficiu. De parcă şeful statului trebuie să meargă prin lume cu mandat de la Licuriciul cel Mare (SUA) sau de la pajura bicefală Putin-Medvedev. Dar dacă Rusia este îngrijorată de soarta popoarelor, iar noi facem un efort să credem, atunci să recunoască independența întregii Osetii fiindcă, oricum, osetinii nu sunt ruşi. Şi dacă balticii sau osetinii au dreptul la independență, de ce nu ar trebui să aibă acelaşi drept şi Cecenia, care a fost cucerită abia spre sfârşitul secolului al XIX-lea. Țările Baltice fuseseră cucerite cu peste o sută de ani în urmă. De ce nu ar avea aceleaşi drepturi Inguşetia, Daghestanul şi Tatarstanul?

E adevărat, a existat un precedent creat de Statele Unite în Kosovo, un experiment nefericit, pe care România nu-l recunoaşte şi bine face. Lumea contemporană se află pe marginea prăpastiei din cauza politicii de reîmpărțire a resurselor naturale, iar Washingtonul a subminat grav autoritatea Organizației Națiunilor Unite prin invadarea Irakului. Cele mai aberante atacuri la adresa ONU le-a făcut preşedintele George Bush înaintea invaziei. Fără ONU, mă tem că ne întoarcem la sălbăticia din preajma celui de-al doilea război mondial. În conflictul din Caucaz, diplomații au amuțit şi faptul este grav. Rusia foloseşte un conflict regional pentru a purta un război geostrategic: vrea să taie astfel coridorul Georgia-Azerbaidjan spre bazinul Mării Caspice. Aici va fi noul Kuweit, iar opoziția Rusiei va duce la dezastru. Cu ce drept blochează Rusia evoluția unor țări ca Uzbekistan, Kazahstan, Turcmenistan, Tajikistan? Ne aflăm deja în plin război rece, iar dacă Rusia va continua să se opună deschiderii Caucazului şi a Mării Caspice, vom avea un nou război mondial. Europenii şi americanii au nevoie de resursele regiunii, pe care vor să le plătească la prețul pieței, nu le confiscă în stil rusesc. Iată adevărata cauză a crizei.

„Rusia trebuie să revină acolo unde a fost!“

Reacțiile internaționale au marcat o retorică previzibilă şi atât. Deocamdată, nimeni nu are curajul să meargă mai departe. Intuind că lumea bipolară se reface sub ochii lui, preşedintele Bush a cerut Rusiei să se retragă necondiționat şi imediat din Georgia. „Recunoaşterea de către Rusia a independenței Osetiei de Sud şi Abhaziei încalcă integritatea teritorială şi suveranitatea Georgiei şi este contrară rezoluțiilor Consiliului de Securitate al ONU, susținute de Rusia. Această decizie a Rusiei readuce în discuție angajamentul său față de pacea şi securitatea din Caucaz. Ne reafirmăm angajamentul ferm şi continuu față de suveranitatea Georgiei în cadrul frontierelor recunoscute internațional şi vrem să subliniem că respectăm şi susținem Guvernul democratic şi legitim al Georgiei, într-un moment în care încercăm să găsim o rezolvare paşnică şi durabilă a conflictului“, precizează un comunicat elaborat de către miniştrii de Externe din cele şapte țări puternic industrializate: Canada, Japonia, Franța, Germania, Italia, Marea Britanie şi Statele Unite. Țările Uniunii Europene au reacționat cu multă grijă, fiindcă Rusia este sensibilă la decibeli. Bernard Kouchner, şeful diplomației franceze, a precizat că, după Osetia de Sud şi Abhazia, Rusia are „şi alte obiective, printre care Crimeea, Ucraina şi Republica Moldova“. Serghei Lavrov, ministrul rus de Externe, a avut o reacție care nu-i mai per-

mite să dea ochii cu omologul francez: „Aceasta ține de o imaginație bolnăvicioasă".

Comanda fusese dată de însuşi premierul Vladimir Putin: „Ştim că în Georgia s-au aflat mulți consilieri americani. Este o mare greşeală să înarmezi una din părțile implicate într-un conflict etnic şi apoi să rezolvi prin forță o problemă etnică. Acest lucru duce cu gândul la faptul că liderii americani erau la curent cu acțiunea care se pregătea şi, foarte probabil, s-au implicat în aceasta. Încep să suspectez că totul s-a facut în mod intenționat pentru a organiza un mic război victorios. Iar dacă acesta a eşuat, s-a urmarit transformarea Rusiei într-un duşman pentru a-i uni pe alegători în jurul unui candidat la preşedinție. Desigur, este vorba despre candidatul partidului aflat la putere, pentru că numai formațiunea aflată la putere dispune de asemenea resurse", a spus Vladimir Putin. El a promis că va retrage trupele din „zona tampon" după calmarea situației şi a cerut Uniunii Europene să adopte o poziție rezonabilă față de Rusia.

Cu o zi înainte de invadarea Georgiei, Putin a avut şedință de guvern. Igor Secin, primul adjunct al premierului, tocmai revenise din Cuba cu veşti calde: a semnat contracte de vânzare a unor bombardiere de tipul TY-204, Kamazî. Putin a spus apoi că Rusia trebuie să revină acolo unde a fost şi o discuție despre bazele militare din Cuba ar fi oportună. Tatiana Golikova, ministrul Sănătății, l-a informat pe premier că anul trecut s-au născut 801000 de copii, cu 7,8% mai mulți decât în 2006. Este consecința unei măsuri luate de acelaşi Putin. Orice rusoaică primeşte zece mii de dolari pentru naşterea unui copil. „Izvestia" titra deja: „Zavtra budet vaina!" – „Mâine va fi război!". Şi a fost.

Deocamdată, alături de Rusia se situează Aleksandr Lukaşenko, preşedintele Belarus, şi Hugo Chavez, preşedintele Venezuelei, orbit de ura lui față de Bush.

Cred totuşi că Rusia şi-a făcut prost socotelile. Nu se mai poate bate cu toată lumea. Invazia de-acum va determina conducerea Alianței Nord-Atlantice să accelereze procesul de pregătire a Georgiei şi a Ucrainei pentru intrarea în NATO.

Mai mult, Finlanda vrea să renunțe la neutralitate şi să intre în NATO. Alexander Stubb, şeful diplomației finlandeze, a fost destul de explicit: „Acum este indicat să se examineze chestiunea aderării. Momentul luării unei decizii nu a venit deocamdată, însă ar trebui să fim flexibili şi să ne adaptăm rapid politica de securitate. A crede că intervenția rusă in Georgia nu va avea un impact asupra securității Finlandei, care are frontieră cu Rusia, e o naivitate. Disputele înghețate se pot acutiza".

Finlanda este țară neutră şi deține preşedinția OSCE. Reamintim că URSS a anexat jumătate din Peninsula Karelia, care aparține Finlandei.

Ce poate să facă România în actualul context? Cred că prioritatea economică absolută este crearea alternativei la resursele energetice din Rusia. Conducătorii de la Kremlin vor rămâne la fel de vanitoşi, deci nu vor pricepe uşor importanța relației cu țara noastră pentru a rezolva conflictele surde cu Ucraina, care vor veni. Gelu Voican Voiculescu afirma recent că Ucraina se va scinda, partea apuseană urmând să intre în NATO. Probabil că dacă va pleca el cu kalaşnikovul la Kiev, România va reprimi întreaga Basarabie.

Nu trebuie să fim panicați excesiv în legătură cu sursele de energie, deşi aici trebuie să investim cu prioritate. România se numără printre statele Uniunii Europene cel mai puțin dependente de importurile de energie, cu o pondere de 29% a resurselor provenite de peste hotare în consumul intern, la nivelul anului 2006, potrivit datelor Biroului de Statistică al Comisiei Europene, Eurostat.

Polonia şi Marea Britanie au importat, în acelaşi an, 20% din energia necesară, iar Cehia a avut nevoie de resurse de peste hotare în proporție de 28%.

Cele mai mari rate de dependență se regăsesc în Cipru (102% – o parte din energie nu a fost folosită în anul în care a fost importată), Malta (100%), Luxemburg (99%) şi Irlanda (91%).

Singurul exportator net de energie este Danemarca, cu o rată de dependență de -37%.

„Rusia sunt eu!"

Ecourile plecării scriitorului Alexandr Soljenițîn spre lumea mucenicilor ruşi nu s-au stins încă. După ce a fost înmormântat la cimitirul Mâ-

năstirii Danskoi de la Moscova, numeroase personalităţi din lumea întreagă au evocat memoria luptătorului anticomunist. Preşedintele Dmitrii Medvedev şi premierul Vladimir Putin l-au însoţit pe ultimul drum. Ei şi-au exprimat condoleanţele faţă de văduva scriitorului, Natalia, care era însoţită de cei doi fii: Stepan şi Ermolai. Cu cinci ani în urmă, Soljeniţîn l-a rugat pe patriarhul Alexei al II-lea să-i permită să fie înmormântat în cimitirul Mînăstirii Danskoi, acolo unde se odihnesc osemintele altor luptători anticomunişti din Rusia. Vorbind în faţa sicriului expus la Academia de Ştiinţe din Moscova, Mihail Gorbaciov a amintit că Soljeniţîn a supravieţuit totalitarismului fiindcă a urmat calea cea dreaptă. O ironie a istoriei: românul Alexandru Şoltoianu din Basarabia era încă deţinut politic în lagărele siberiene şi pe vremea „democratului" Mihail Gorbaciov.

În 1962, Soljeniţîn publică romanul *O zi din viaţa lui Ivan Denisovici* în care descrie viaţa în lagărele din Siberia. În 1970, a fost recompensat cu Premiul Nobel pentru literatură. Au făcut ocolul Pământului cărţile lui fundamentale: *Arhipelagul Gulag, În primul cerc*. În 1974, comuniştii de la Kremlin au hotărât să-i anuleze cetăţenia sovietică şi să-l expulzeze. În 1990, Mihail Gorbaciov, cel care a inaugurat politica de *perestroika* şi de *glasnosti*, i-a redat cetăţenia. Soljeniţîn s-a întors din Statele Unite în Rusia în 1994. Şi-a trăit ultimii ani mai mult izolat. Nu s-a dezminţit niciodată. A rămas egal cu sine însuşi până la capăt, ca un mujic rus, ajuns intelectual de rasă. Un simplu ţăran rus. Dezrădăcinat. Mult prea departe de imaginea profetului mesianic sau de ayatollahul pravoslavnic, aşa cum îl vedeau adversarii ideologici. Preşedintele Boris Elţîn i-a acordat Ordinul „Sfântul Andrei", iar Aleksandr Soljeniţîn a refuzat să-l primească. „Nu pot accepta un premiu de la autoritatea supremă, care a condus Rusia spre acest prezent, spre ruinarea statului", a ripostat scriitorul. Toată viaţa a avut două repere morale: sfântul pământ al Rusiei şi Adevărul. În America, avea o casă într-o pădure din Vermont. De-acolo a venit în Franţa la comemorarea lui Philippe de Villiers. Era aşteptat să rostească un discurs asupra istoriei universale. Soljeniţîn a condamnat „principiul distructiv" al revoluţiei bolşevice, care a rupt-o brutal cu trecutul istoric al Rusiei. Era ca o furtună de gheaţă pentru snobii din Franţa, care încă mai credeau în revoluţia comunistă. Comuniştii şi socialiştii francezi, care credeau încă în profetul Sartre, nu înţelegeau cum Soljeniţîn poate ataca Revoluţia din octombrie.

S-a întors în Rusia în 1994 şi a găsit ţara schimbată, răvăşită de corupţie şi de războaie. Merge prin satele sărace şi nu ezită să plătească pensiile luptătorilor anticomunişti din banii lui. Finanţează donaţii de carte pentru bibliotecile din Rusia, într-o perioadă în care mafia politică nu mai are timp de cultură. Aduce în ţară peste 40 de mii de volume pe an şi repatriază arhivele emigraţiei ruse. A visat la refacerea Rusiei, chiar şi cu metehnele ei imperiale. Aşa se explică de ce l-a binecuvântat pe Vladimir Putin pentru reprimarea sălbatică a cecenilor. Tot în numele Rusiei Mari. Este adevărat că nu poporul rus, care a dat cele mai multe jertfe, este vinovat de impunerea experimentului comunist.

„Rusia a pierdut un mare luptător pentru adevăr, care a acţionat pentru reconcilierea ruşilor cu trecutul lor", a spus Jacques Chirac.

Scriitorul a denunţat „mediocritatea morală" a lumii capitaliste. Imediat, a devenit pentru unii snobi intratabil, insuportabil, prea rus, prea naţionalist, prea reacţionar. Cum nu l-a învins nici Stalin, Soljeniţîn nu s-a temut niciodată. Cei care i-au admirat pe Lenin şi pe Mao nu-l vor ierta. Unii l-au comparat cu Dostoievski, alţii - cu Mihail Bulgakov.

A cerut pedeapsa cu moartea pentru terorişti şi l-a sprijinit pe Putin în campania sângeroasă din Caucaz, care a depăşit barbaria din războaiele iugoslave. A abordat fără menajamente un alt tabu: relaţiile dintre ruşi şi evrei, care trebuie să se bazeze pe respect reciproc. Totuşi, un reprezentant al Congresului evreiesc din Rusia a criticat dur cartea *Două secole împreună* fiindcă antisemiţii ar putea găsi acolo noi argumente în lupta lor. „Intransigenţa sa, idealul său şi viaţa sa lungă şi frământată fac din Aleksandr Soljeniţîn o figură fabuloasă, moştenitoare a lui Dostoievski. El aparţine panteonului literaturii mondiale. Aduc un omagiu memoriei sale", a scris preşedintele francez Nicolas Sarkozy. În 2006, Soljeniţîn a acuzat NATO că pregăteşte „încercuirea totală a Rusiei şi pierderea suveranităţii sale".

Preşedintele Traian Băsescu i-a conferit scriitorului Ordinul Naţional „Steaua României" pen-

tru curaj şi demnitate. A suferit alături de ţara lui, a rămas la fel de messianic şi prin atitudinea din ultimii ani. Aşa că putea să spună, fără să-l acuzăm de aroganţă: „Rusia sunt eu!“

După 20 de ani de tranziţie spre capitalismul monopolist de stat, dublat de structuri mafiote de tip sud-american, ruşii l-au uitat pe luptător. Tinerii nu ştiu mai nimic despre el. Dar va veni însă vremea când elitele Rusiei profunde se vor întoarce la Soljeniţîn.

Licitaţia hoţilor şi alegătorul captiv

A mai trecut o vară fierbinte şi aleşii noştri s-au întors mai zeloşi pe băncile Parlamentului Alba-Lux. Gata să plece iar pentru noile alegeri legislative. Până atunci însă, „Cei 322“ au reuşit să strângă rândurile şi au votat contra urmăririi penale a lui Adrian Năstase şi a lui Miron Mitrea. Chiar dacă am fost altoiţi rău în raportul Comisiei Europene. Geoană se arată indignat că baronii din PSD trebuie să ajungă în faţa judecătorilor: „Cum naiba timp de trei ani şi jumătate nu s-a întâmplat nimic şi brusc când vin alegerile electorale în România, după patru ani de zile, acesta este subiectul colosal al României? Ce i-a împiedicat să facă acest lucru în 2005 şi 2006? Poate că şi Parlamentul trebuia să se întrunească mai devreme să nu tot târârim subiectul ăsta timp de două luni“. Şi dacă Prostănacu pierde „alegerile electorale“ tocmai din cauza spălării hoţilor?

Este cea mai sfidătoare lovitură dată Justiţiei din România din toată epoca de tranzacţie. Iată o mostră despre frumoasa evoluţie a tinerilor în politica momentului. Victor Ponta este un exemplu de toată lauda: „Adrian Năstase va candida şi va fi ales. Şi Radu Mazăre are dosare la DNA, a candidat şi a câştigat“. Felicitări, tinere Ponta! Ai înţeles perfect politichia, măi Titulescu de baltă! Va fi ales sigur numai dacă va veni Miki Şpagă să-i ducă sacoşele. Până una-alta, Miţa noastră candidează la Mizil şi, cum în regiune trăiesc din cei care dau chiorâş la ţoşcă, Adrian Năstase are toate şansele să redevină imun. Adică deasupra tuturor legilor.

S-a mai lansat o perdea de fum: dosarul lui Dorinel Mucea şi al lui Codruţ Şereş va fi închis. DNA renunţă la anchetă. Procurorii riscau să se facă definitiv de râs şi au revenit asupra dosarului. Stamen Stancev, acuzat de spionaj, alături de Codruţ Şereş, a fost lăsat să plece din ţară. „Ei mă acuză de spionaj, dar nu am văzut deloc pe ce bază mă acuză. Nu am adus nici un fel de prejudiciu material nimănui, nici unei persoane şi nici acestei ţări. Nu am ucis pe nimeni, în schimb am adus «*know-how*-ul» în România, tehnologie şi bani. Am adus investitori în România în calitate de consultant al investitorilor aduşi, promovând economia românească“, a susţinut Stancev. A fost lăsat să plece şi spionul Vadim Beniatov Don. Codruţ Şereş este acuzat de subminarea economiei naţionale şi de spionaj. Senatorii au votat în favoarea anchetării, după ce au tergiversat toată vara. Acuza este extrem de gravă şi dacă nu se susţine cu probe în instanţă, atunci procurorii trebuie să plătească. Iar dacă acuzele se dovedesc întemeiate, pedeapsa ar trebui să fie exemplară. Bănuim cum se vor mişca inamovibilii. Dacă Marinelu are şi aici dreptate?

„Avem situaţii în care judecători au legături nepotrivite cu oameni din lumea interlopă. Procurorii şi poliţiştii au acelaşi tip de legături. Acestea sunt cauzele pentru care justiţia din România nu este încă suficient de credibilă. Adesea sunteţi în situaţia de a judeca oameni mult mai credibili decât dumneavoastră, ceea ce vă creează un dezavantaj“, le-a spus Traian Băsescu magistraţilor. Şi nu le-a crăpat obrazul.

„În Parlamentul României există o coaliţie împotriva justiţiei. Cred că se poate spune deschis că în Parlament domneşte suveranitatea corupţiei naţionale. Parlamentarii din toate partidele se apără de anchetele DNA. Aceasta se poate observa din conduita de vot de azi şi a putut fi observată şi în alte cazuri, cum ar fi suspendarea preşedintelui – şi atunci s-a format o coaliţie transpartinică, care a votat împotriva preşedintelui care a susţinut clar cerinţele Bruxelles-ului în materie de luptă anticorupţie, împreună cu fostul ministru Monica Macovei, dată afară din guvern imediat după aderare. Din păcate, lupta împotriva corupţiei nu este luată în serios decât de o parte a politicienilor români“, a spus Robert Schwarz, directorul secţiei române a Deutsche Welle, în emisiunea Fokus Europa. Se vede urât, fraţilor!

Pentru o teologie lucrătoare

Constantin Mihai

Vorbeam într-un text mai vechi despre existența unor energii creatoare în interiorul Bisericii Ortodoxe Române şi dădeam drept exemplu două figuri monahale mai puțin cunoscute: Pr. Arhim. Policarp Sidor de la Mânăstirea Crasna (Gorj) şi Pr. Arhim. Dr. Chesarie Gheorghescu de la Mânăstirea Dintr-un Lemn (Vâlcea), ambii truditori neobosiți pe altarul Ortodoxiei româneşti.

Încercăm în acest număr dedicat Părintelui Chesarie Gheorghescu să corectăm, pe cât posibil, nedreptatea la care Sfinția Sa a fost supus, mai bine de şase decenii, chiar de către o parte importantă a ierarhiei BOR, prin menținerea sa voită într-un con de umbră sau chiar prin izolarea sistematică care a îmbrăcat forma unui exil nesfârşit. Este adevărat că nu este un caz singular în Biserica Ortodoxă Română, dar este cu atât mai revoltător cu cât discutăm despre o figură ecleziastică notabilă, atât în planul cărturăresc, cât şi în cel duhovnicesc.

Trec peste faptul că am semnalat nu o dată situația Părintelui Chesarie în diverse publicații (ROST, ALDINE-România Liberă), mergând până la sprijinirea unor memorii înaintate de AFDPR (Asociația Foştilor Deținuți Politici) din Vâlcea, al cărei membru este şi Sfinția Sa, către Patriarhia Română şi Episcopia Râmnicului, memorii care nu au condus la nici o rezolvare. Este trist şi regretabil că plecând de la Episcopia Râmnicului şi până la vârful Patriarhiei Române, nu se întreprinde absolut nimic pentru repararea tuturor injustițiilor aduse unei personalități de anvergura Părintelui Chesarie Gheorghescu care se înscrie în lungul şir al martiriului românesc pentru Biserica lui Hristos. Să sperăm că propunerea de canonizare a tuturor martirilor români din secolul XX pe care am făcut-o în revista ROST (nr. iunie/2008) va avea vreun efect, spre cinstea ierarhiei BOR. Până atunci, ne propunem în acest număr să cinstim, aşa cum se cuvine, memoria Părintelui Chesarie Gheorghescu, prin prezentarea publicului larg al unui alt mărturisitor al oastei lui Hristos, a cărui jertfă cuminecătoare dă măsura unui autentic *homo christianus*.

Nu ne vom concentra atenția asupra dimensiunii duhovniceşti a Părintelui Chesarie despre care pot depune mărturie ucenicii săi, ci asupra

coordonatei intelectuale, a teologiei academice a Părintelui, prin analiza lucrării sale de doctorat, consacrate unei problematici dificile, a *iconomiei divine şi iconomiei bisericeşti* în cadrul învăţăturii ortodoxe, o lucrare cu o miză majoră pentru cercetarea teologică.

Susţinută în anii '80 ai secolului trecut, teza Părintelui Chesarie Gheorghescu este o contribuţie semnificativă în examinarea chestiunii *iconomiei*, constituind o lucrare de referinţă – deşi au trecut aproape trei decenii de la apariţia ei, ea îşi păstrează actualitatea, fiind printre puţinele cercetări pe această problematică extrem de spinoasă.

Lucrarea Părintelui Chesarie Gheorghescu, *Învăţătura Ortodoxă despre Iconomia Divină şi Iconomia Bisericească* (ediţia a II-a, Rm. Vâlcea, Editura Antim Ivireanul, 2001, 455p) care operează o distincţie netă între teologia sau doctrina despre Dumnezeu în Sine şi *iconomia dumnezeiască* sau lucrarea lui Dumnezeu în vederea mântuirii lumii, era în 1980 „prima lucrare de teologie românească în care găsim această temă atât de larg expusă şi exemplificată pe baza multor texte din Sfânta Scriptură şi Sfinţii Părinţi" (p.IX), potrivit afirmaţiei directorului de teză, Părintele Dumitru Stăniloae. Această discuţie asupra problemei *iconomiei*, atât de caracteristică şi tradiţională pentru teologia răsăriteană, a fost reactualizată de o a doua ediţie a lucrării în care Părintele Chesarie Gheorghescu adaugă un capitol substanţial consacrat câtorva aspecte curente ale realităţii ecleziologice, precum: *Dialogul cu lumea în Biserica Romano-Catolică după documentele Conciliului Vatican II; Problema asemănărilor dintre creştinism şi celelalte religii, în gândirea patristică, până la începutul secolului al IV-lea; Tradiţie şi Biserică; Învăţătura despre Maica Domnului în Ortodoxie şi Catolicism; Născătoarea de Dumnezeu cea plină de har şi binecuvântată (Luca 1, 28-35); Învăţătura despre recapitularea lui Hristos în teologia ortodoxă; Învăţătura despre unirea ipostatică la Sf. Ioan Damaschin; Iisus Hristos – Mântuitorul; Revelaţia divină.*

Prima parte a lucrării dedicată interpretării *iconomiei dumnezeieşti*, se structurează pe patru secvenţe esenţiale: *Iconomia dumnezeiască după*

Sfânta Scriptură; Iconomia dumnezeiască după Sfinţii Părinţi (Irineu al Lyonului, Atanasie cel Mare, Grigore de Nyssa, Ioan Hrisostom, Fericitul Augustin, Chiril al Alexandriei, Maxim Mărturisitorul, Ioan Damaschin şi Grigore Palama); Sensurile iconomiei dumnezeieşti; Sfânta Treime şi actualizarea iconomiei dumnezeieşti în viaţa oamenilor prin Biserică. Sfântul Irineu al Lyonului este unul dintre primii Părinţi ai Bisericii care a pus în evidenţă sensurile fundamentale incluse în noţiunea biblică de *iconomie dumnezeiască*. El foloseşte acest termen la plural, aplicându-l diverselor momente şi acte ale *iconomiei*. Sfântul Irineu pune pe acelaşi plan *iconomia* cu lucrarea lui Dumnezeu realizată prin Întruparea lui Iisus Hristos. Teologul subliniază astfel caracterul universal al *iconomiei*, asociindu-l, precum Apostolul Pavel, cu *recapitulatio*, recapitularea oamenilor în Hristos. Noţiunea de *recapitulatio* are mai multe valenţe: aceea de a repeta, de a reproduce sau de a rezuma. În acest sens, gnosticismul constituie, potrivit Sf. Irineu, recapitularea tuturor ereziilor (*Adversus haereses* IV, 25, in P.G. VII, 1189). Aplicat lucrării de mântuire a lui Hristos, noţiunea de *recapitulatio* o indică uneori în totalitatea *iconomiei* lui Hristos, unde este vorba de faptul că Mântuitorul este cel care recapitulează omenirea pentru a o putea rezuma. Hristos recapitulează omenirea în sensul de a o restaura.

Doctrina asupra unirii sau recapitulării tuturor în Hristos, ilustrată indirect în Vechiul Testament şi explicit în Noul Testament şi în teologia patristică, reprezintă o trăsătură distinctivă a *Eclesiei*. Prin *iconomia* Întrupării şi prin lucrarea de mântuire, Biserica trebuie să reunească tot ceea ce există: Dumnezeu, om şi creaţie. Biserica este *noua creaţie* a Sfintei Treimi. Principiul comuniunii funcţionează în Biserică fie la nivelul structurii sale doctrinare şi sacramentale, fie la nivelul deschiderii sale *ecumenice – ecumenic*, în sensul originar al termenului *oikoumene*, ci nu în cel păgubos de sincretism, precum se profilează în prezent. Recapitularea virtuală în Hristos şi actualizarea sa prin Biserică sunt aspecte centrale ale lucrării de mântuire în teologia ortodoxă. Prin urmare, *iconomia dumnezeiască* a devenit sursa şi fundamentul *iconomiei bisericeşti*.

A doua parte a lucrării consacrată *iconomiei bisericeşti*, se grefează pe două unităţii secvenţionale: *Iconomie, acrivie, scop* şi *Mărturii istorice şi canonice privind folosirea iconomiei şi acriviei în viaţa Bisericii*. Lucrarea cunoscută sub numele de *iconomie bisericească* care există în Biserica Ortodoxă, îşi are sursa în Tradiţia Bisericii (*Predanie*) şi în Evanghelie. Deşi ea este menţionată în numeroase scrieri patristice sau în anumite decizii conciliare ale Bisericilor autocefale ori în studiile teologilor contemporani, Biserica Ortodoxă nu a dat încă o definiţie oficială *iconomiei*. În pofida acestor lucruri, Biserica manifestă *iconomia* la nivelul conştiinţei sale, practicând-o, în anumite împrejurări, prin intermediul dragostei pentru a-şi împlini misiunea sa. Pornind de la corpusul unor texte canonice şi patristice discutate de Părintele Chesarie, rezultă că finalitatea *iconomiei bisericeşti* rezidă în posibilitatea de a atrage atenţia asupra valorii sale mântuitoare. *Iconomia bisericească* rămâne o derogare provizorie în raport cu *acrivia*. Ea este acordată într-o situaţie excepţională, fără a crea o nouă condiţie care s-ar impune, ca un drept permanent. *Iconomia* scapă oricărei reguli, dar aceasta numai într-un caz concret şi pentru o perioadă limitată, pentru a perturba regula permanentă (*acrivia*). Principiul formulat de Grigore de Nazianz pentru aplicarea *iconomiei bisericeşti* rămâne valabil.

Iconomia dumnezeiască şi iconomia bisericească constituie fundamentele unităţii ecleziale creştine. Comunitatea oamenilor se regăseşte în interiorul comunităţii de iubire, care este Biserica. *Iconomia* pune în valoare libertatea lui Dumnezeu care dă măsura dragostei Sale nemărginite pentru creaţia sa.

Lucrarea Părintelui Chesarie Gheorghescu reprezintă o contribuţie riguroasă la cercetarea teologică, prin erudiţia sa remarcabilă, prin coerenţa demonstraţiei, prin aplicarea multiplelor argumente, prin folosirea unei bibliografii variate, cu numeroase surse răsăritene şi occidentale. Avem de-a face cu un teolog profund, prin excelenţă, care se cere descoperit şi repus în circuitul public, o adevărată comoară a Ortodoxiei româneşti. Teologia academică românească ar avea numai de câştigat prin recuperarea moştenirii intelectuale a Părintelui Chesarie Gheorghescu, pentru o revigorare a studiului universitar, încă tributar sintezelor etnoteologice riscante.

Pr. Arhim. Dr. Chesarie Gheorghescu

– repere biografice –

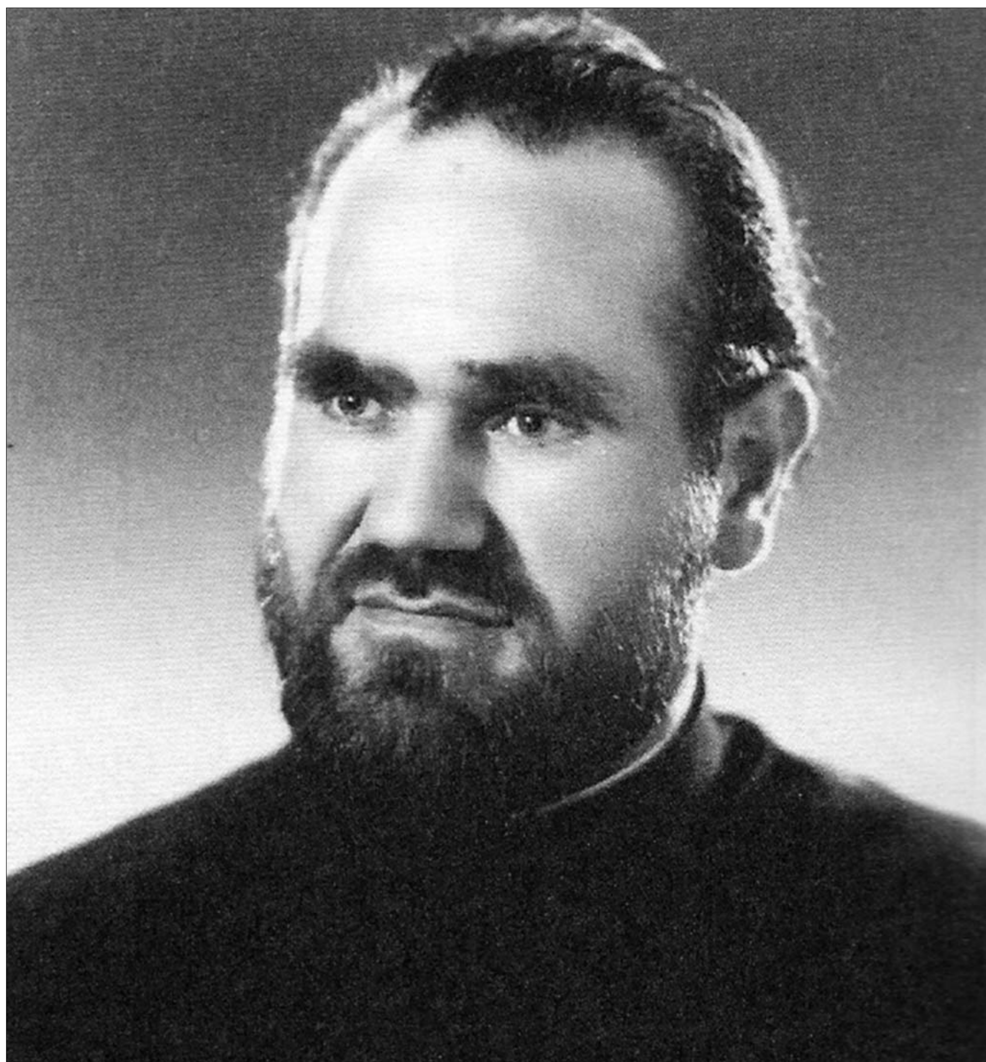
Se naşte la 12 martie 1929, în comuna Oşeşti, judeţul Vaslui, din părinţii Neculai şi Anghelina Gheorghescu. În 1945, după absolvirea şcolii elementare, la vârsta de 16 ani intră ca novice (frate) la Mânăstirea Cozia (Vâlcea), unde a vieţuit sub îndrumarea Părintelui stareţ Arhim. Ghermano Dineaţă (+1971) şi a Părintelui ieromonah Nifon Băicuş (+1978). La 23 aprilie 1949, terminând perioada de noviciat, este călugărit la Mănăstirea Cozia, în sâmbăta Paştilor, primind numele de Chesarie. (numele de mirean al Părintelui Chesarie era Constantin). După depunerea voturilor monahale la Mânăstirea Cozia, este trimis la Seminarul teologic-monahal de la Mânăstirea Neamţu, pe care îl absolvă în 1955, ca şef de promoţie, cu calificativul „excepţional".

În 1956, după ce încheie un an de studii la Institutul universitar teologic din Bucureşti, Părintele Chesarie este trimis de Patriarhul Justinian Marina la Academia Teologică de la Moscova-Zagorsk, unde urmează ca bursier, la zi, timp de 4 ani. În mai 1960 Pr. Chesarie îşi ia licenţa, la catedra de teologie fundamentală şi apologetică, cu teza: *Cele mai importante opere de teologie fundamentală ale lui N.J. Rojdestvenski, V.D. Kudreavtev-Platonov şi S.S. Glagolev şi miza lor pentru teologie*, teză prezentată la Profesorul Mihail Agafanghelovici Starokadomski, obţinând şi titlul de *Candidat bogoslovia Moskovoskoi duhovnoi Akademii*. Între 1956-1960 slujeşte la Moscova şi Zagorsk (Serghiev-Posad), în calitate de diacon, primii doi ani şi ulterior, de preot, în ultimii doi ani.

În 1960, la întoarcerea sa în ţară de la Moscova, Pr. Chesarie este arestat la Bucureşti şi condamnat la 10 ani, plus 7 de „temniţă grea", pentru „trădarea de patrie", deoarece, în drumul său spre casă, prin Praga-Roma-Atena, a condamnat la Roma, la Ambasada Americană din Atena şi la redacţia greacă a ziarului *I Fonis tis Elefterias*, decretul bolşevic al lui Dej (410/1959) ce desfiinţa monahismul în România. Între 1960-1964, Pr. Chesarie suferă rigorile spaţiului recluzionar comunist, trecând prin închisorile de la Uranus, Jilava, Dej, Gherla. În 1965, Pr. Chesarie este trimis cu domiciliul forţat la Mânăstirea Dintr-un Lemn (Vâlcea), fiind considerat *persona non grata*, dar având condescendenţa de la Episcopia Râmnicului de a sluji ca preot şi duhovnic aici, deşi avea interdicţie civică de 10 ani, sub raport politic.

Urmează cursurile la zi cursurile de doctorat la Institutul universitar teologic din Bucureşti, la catedra de teologie dogmatică, secţia sistematică, unde a avut drept Magistru pe strălucitul teolog Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, precum şi pe renumiţii patrologi Ioan G. Coman, Petru Rezuş, Emilian Vasilescu, Ioan Rămureanu, Nicolae Nicolaescu, Nicolae Ghiţescu. La 30 iunie 1980 Pr. Chesarie îşi susţine doctoratul, cu o teză despre *Iconomia Dumnezeiască şi Iconomia Bisericească în învăţătura Ortodoxă*, conferindu-i-se titlul de Doctor în teologie, cu calificativul „foarte bine" (nota 9,43). O primă variantă a acestei teze a fost publicată în „Studii Teologice" (nr.3-6/1980).

Între 1972-1977 Pr. Chesarie este transferat în interes de serviciu de la Mânăstirea Dintr-un Lemn şi numit de către Patriarhul Justinian, Profesor de dogmatică şi studiu biblic la Seminarul teologic special din Curtea de Argeş. Între 1977-1988 Pr. Chesarie este exarh al Mânăstirilor din Arhiepiscopia Bucureşti, sub conducerea Patriarhului Iustin Moisescu. În 1988, în perioada Patriarhului Teoctist, Pr. Chesarie este îndepărtat

din această funcție de către Securitate și retrimis cu domiciliu obligatoriu la Mânăstirea Dintr-un Lemn. Aici, nefiind primit de Episcopul Gherasim Cristea, actualul chiriarh al Episcopiei Râmnicului, Pr. Chesarie este forțat de Securitate să meargă „stareț“ la Mânăstirea Curtea de Argeș (1989-1994), unde a fost încurajat și protejat de Episcopul de Argeș, Calinic Argatu.

Din 1994 Pr. Chesarie revine la Mânăstirea Dintr-un Lemn – pentru a treia oară *tolerat* – unde slujește și în prezent, ca preot și duhovnic al Mânăstirii.

Volume publicate:

Dincolo de numeroase articole și studii publicate în diverse reviste ale Patriarhiei Române și în reviste academice, Pr. Chesarie este autorul unor cărți esențiale: *Învățătura Ortodoxă despre Iconomia Divină și Iconomia Bisericească* (ediția a II-a), Rm. Vâlcea, Editura Antim Ivireanul, 2001; *Studii de teologie fundamentală și apologetică*, Rm. Vâlcea, Editura Conphys, 2003, *Iisus Hristos. Calea, Adevărul și Viața noastră*, Rm. Vâlcea, Editura Conphys, 2004. De asemenea, este coautorul unor volume, precum: *Ștefan Georgescu, Părintele Arhimandrit Chesarie. Momente triste și raze de lumină din viața sa*, Rm. Vâlcea, Editura Conphys, 2005; Dr. Magda Manolache, *Arhim. Dr. Chesarie Gheorghescu. La 50 de ani de slujire preoțească la altarul sfânt al Bisericii Străbune*, Rm. Vâlcea, Editura Conphys, 2006; Dr. Magda Manolache, *Părintele Arhimandrit Chesarie. Pro memoria*, Rm. Vâlcea, Editura Conphys, 2008.

Un model: Arhimandritul Dr. Chesarie Gheorghescu

P.S. Irineu Pop

În galeria distinşilor preoţi şi monahi care au ilustrat monahismul ortodox român aproape timp de 60 de ani, un loc de frunte s-ar cuveni să-l ocupe şi Părintele Arhimandrit Dr. Chesarie Constantin Gheorghescu de la Mânăstirea Dintr-un Lemn, care încă din 1945 s-a dăruit cu toată fiinţa, puterea şi capacitatea sa creatoare în slujba Bisericii strămoşeşti, a învăţământului teologic şi a monahismului nostru ortodox, atât de încercat în ultimii 50 de ani. Se ştie, de fapt, că acest smerit slujitor al altarului şi om al atâtor nedrepte suferinţe îndurate din partea diriguitorilor seculari şi chiar ecleziastici din perioada dictaturii ateiste de la noi, a rămas marginalizat şi chiar *persona non grata*, tocmai pentru că, atât în calitatea sa de cetăţean român, cât şi de îndrumător spiritual în sânul monahismului românesc (exarh, profesor sau stareţ), a dovedit cu prisosinţă în întreaga sa viaţă că numai *cele ce sunt ale Cezarului se cuvine a da Cezarului, iar cele ce sunt ale lui Dumnezeu, numai lui Dumnezeu* (Matei 22, 21; Marcu 12, 17), nefiind nimănui îngăduit să închine, din laşitate, cele spirituale în slujba potentaţilor atei din perioada comunistă, atitudine care să sperăm că a luat sfârşit o dată cu marele eveniment providenţial din decembrie 1989.

Fiind conştient de însemnătatea slujirii lui Dumnezeu şi orientarea smeritului cin monahal pe linia tradiţională, patristică şi românească, orientare pe care a încercat să o imprime în sufletele sutelor de monahii şi monahi greu încercaţi în timpul persecuţiilor religioase de la noi, Arhimandritul Chesarie Gheorghescu, alături de alţi numeroşi slujitori devotaţi ai Bisericii noastre, a fost el însuşi întemniţat, persecutat, marginalizat, urmărit şi dispreţuit, chiar lipsit de cele mai elementare drepturi spirituale care, în mod firesc, se cuvin unui monah instruit în cele ale teologiei şi conştient de misiunea sa. Considerăm că este un bun prilej să prezentăm, reunite într-un modest buchet, câteva realizări şi năzuinţe sfinte din viaţa sa, o smerită cunună de lauri din câmpul activităţii sale în Biserică, fără să mai insistăm asupra nenumăratelor suferinţe îndurate de Prea Cucernicia Sa prin închisorile comuniste de la Uranus, Jilava, Dej, Gherla sau chiar asupra persecuţiilor suportate la Mânăstirea Dintr-un Lemn (Vâlcea), din partea unor potentaţi ai zilei de la Episcopia Râmnicului.

Înainte cu numai doi, trei ani de marele eveniment din decembrie 1989, fiind „reabilitat judecătoreşte“, acest devotat îndrumător al vieţii monahale a fost sortit să sufere din partea conducerii Episcopiei Râmnicului nenumărate şicane, înjosiri şi persecuţii, fiind ameninţat cu închisoarea, deoarece cei care călăuzeau destinele acestei Episcopii erau atunci cufundaţi, până peste cap, în slujba dictaturii ceauşiste. În cele din urmă, la 9 mai 1989 Arhimandritul Chesarie Gheorghescu a fost izgonit de la Mânăstirea Dintr-un Lemn, pe motivul că fusese deţinut politic.

Dacă până la 22 decembrie 1989 Arhimandritul Chesarie Gheorghescu, alături de nenumăraţi slujitori devotaţi ai Bisericii şi ai patriei noastre, au avut de suferit încercările dictaturii oprimante, în noua orânduire politică şi democratică din ţara noastră, considerăm că este normal şi constructiv ca în cele ce urmează să aducem un sincer şi binemeritat omagiu preotului, profesorului şi exarhului care şi-a identificat viaţa cu studiul şi cu slujirea Bisericii, a monahismului şi a teologiei, şi să înfăţişăm un model de muncă, se-

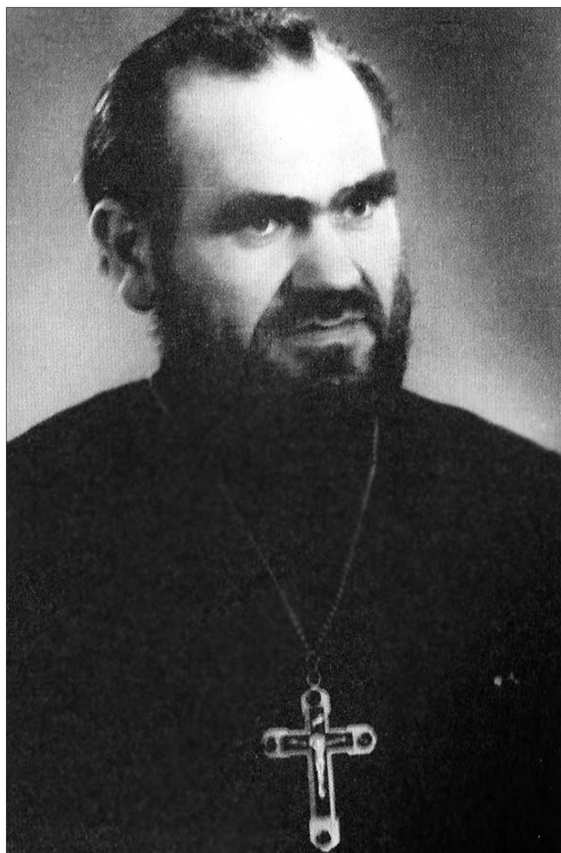

riozitate, competență, conştiinciozitate, cinste şi dăruire, care să servească drept pildă tuturor discipolilor monahi şi preoți îndrumați şi formați de Arhimandritul Chesarie, precum şi celor care vor să contribuie la dezvoltarea şi înflorirea aspirațiilor sfinte ale Bisericii Ortodoxe Române. Omagiul nostru vrea să reprezinte un act de recunoştință, în înțelesul cel mai propriu al cuvântului, de retrospectivă a unei activități exemplare.

Ceea ce a reuşit Părintele Chesarie, cu darul lui Dumnezeu, să imprime în sufletul şi conştiința tinerei generații de monahi şi monahii pe care i-a îndrumat este seriozitatea şi grija permanentă pentru ca tânăra tagmă monahală să răspundă printr-o viață curată, modestă şi devotată binelui comun la aspirațiile seculare ale marilor îndrumători ai vieții spirituale şi chiar la aşteptările autorităților noastre bisericeşti din prezent. Tot la Mânăstirea Dintr-un Lemn, ca îndrumător spiritual şi confesor al acelei comunități monahale, s-a arătat drept părinte mereu atent şi povățuitor al fiicelor sale duhovniceşti, propovăduitor devotat al credinței drept măritoare, păzitor al datinilor şi tradițiilor călugăreşti, un model viu, cu cuvântul, cu sfatul şi cu pilda. Apropiat, modest şi cald, se străduia să fie frate cu toți, viețuitoarele mănăstirii găsind în Sfinția Sa un resort de adâncă înțelegere şi condescendență părintească, cum găsim şi noi toți cei care îl avem drept îndrumător spiritual. Bunătatea a fost şi este pentru părintele Chesarie ceea ce este culoarea pentru floare. Săritor la necaz şi gata de a-şi da tot ce avea, fără să ştie dreapta ce face stânga, ajuta pe cei în necaz, făcea milostenie, alina dureri, uşura poveri la propriu şi la figurat şi se dăruia prin pastorație. Asemenea Sf. Grigore de Nazianz, părintele Che-

sarie este convins că *lucrul cel mai sfânt pe care îl are omul este de a face binele spre bucuria tuturor.*

Ca profesor, la Curtea de Argeş, Părintele Chesarie a contribuit la formarea şi pregătirea a două serii de absolvenţi care, devenind preoţi, s-au răspândit pe plaiurile Transilvaniei îndeosebi, purtând lumina spirituală a Evangheliei şi mulţi dintre ei evocând cu respect şi admiraţie, chiar şi acum, personalitatea sa de ilustru profesor şi preţuit îndrumător spiritual. În faţa Sfântului Altar, la predică, la orele de curs, precum şi cu orice ocazie, Sfinţia Sa accentua înţelegerea mai profundă a punctelor de învăţătură din Sfânta Evanghelie şi Teologia dogmatică, subliniind, mai ales, aspectul apofatic al teologiei, iar când vorbea de aspectul catafatic căuta să-i imprime întotdeauna o notă apologetică, încercând să demonstreze că între ştiinţă şi religie nu există contradicţii, deoarece şi una şi alta îşi au originea în Raţiunea Supremă, care este *Logosul Divin*, Domnul Nostru Iisus Hristos – lumina, calea, adevărul şi viaţa noastră (*Ioan* 14, 6). Prelegerile sale de la catedră au fost dinamice, creatoare, străduindu-se permanent să realizeze o admirabilă simbioză între o teologie ortodoxă vie şi viaţa autentic creştină, trăită pe tărâm practic. Cu prilejul acestor dialoguri, Părintele profesor Chesarie reuşea şi reuşeşte să realizeze, în mod deosebit, locul şi rostul salutar al lucrării *kerigmatice* a Bisericii Domnului.

Ca exarh (august 1977 – august 1988), Părintele Chesarie şi-a consacrat toată viaţa monahismului românesc, sub aspect moral, material şi spiritual. În timpul exarhatului său au fost primiţi în mânăstiri aproximativ 300 de tineri şi tinere, Pr. Chesarie oficiind personal la tunderea lor în monahism. Această formă şi muncă de îndrumător al monahismului tânăr a antrenat, a format şi a ghidat o serie de noi călugări şi tineri care sunt acum elemente de calitate în mânăstirile şi schiturile Bisericii Ortodoxe Române. Dând dovadă de admirabil simţ umanitar, acţionând cu sufletul pentru dezvoltarea şi afirmarea vieţii monahale şi contribuind cu clarviziunea şi cu simţul realităţii la buna ei desfăşurare şi organizare, Părintele exarh dr. Chesarie Gheorghescu poate fi socotit pe drept cuvântul Arhitectul acestui nou reviriment al monahismului românesc din timpul dictaturii comuniste.

Corelativă muncii de duhovnic, profesor şi exarh, activitatea publicistică a Părintelui Chesarie e tot atât de prodigioasă. Dânsul a consacrat o mare parte din timpul său cercetării teologice, activitate concretizată în studii bine documentate şi de referinţă în domeniul dogmaticii, hagiografiei şi altele, toate acestea fiind mărturia peremptorie a răbdării şi a vastelor sale cunoştinţe acumulate în decursul timpului. Ele urmăresc iniţierea cititorului în vatra luminoasă a învăţăturilor sfinte, permanent utile pentru hrana sufletului, în credinţa cea adevărată şi în comportarea faţă de oameni. Lucrările elaborate de Arhimandritul Dr. Chesarie se caracterizează printr-o acribie ştiinţifică, prin expunerea logică şi sistematică, pe temeiul Sfintei Scripturi, al teologiei Sfinţilor Părinţi.

Arhim. Dr. Chesarie Gheorghescu

O comoară a Ortodoxiei româneşti

Cine trece pe la Mânăstirea Dintr-un Lemn (Vâlcea) are de văzut două comori: una este Icoana Maicii Domnului, Făcătoare de Minuni – un miracol nedezlegat al creştinismului primar – care îţi împlineşte orice rugăciune, şi alta, Părintele Arhimandrit Dr. Chesarie Gheorghescu, care îţi dă răspuns întrebărilor ce te frământă. Sfatul său este al unui duhovnic, iar răspunsul este al unui înţelept, care a pus mai presus dragostea lui Dumnezeu. Părintele Chesarie este un miracol al Ortodoxiei şi o comoară ascunsă pe care presa a reuşit s-o scoată la lumină.

Ramona Nuţ

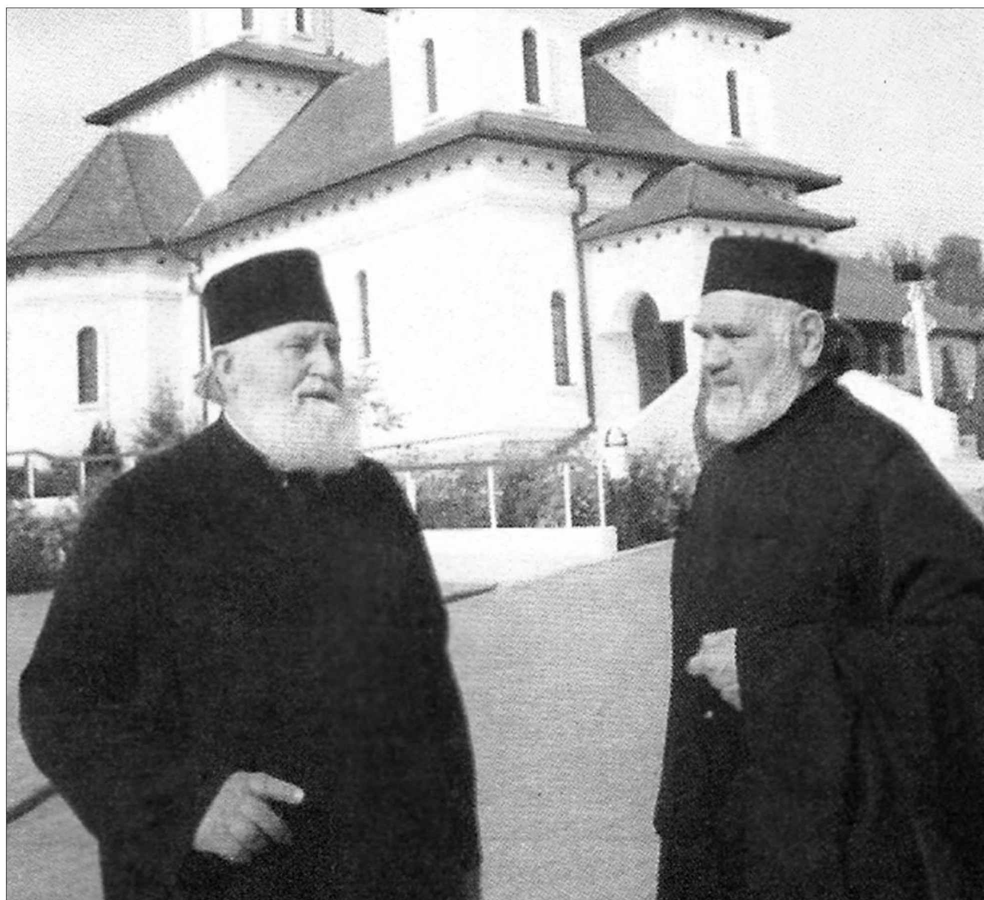
Părintele Chesarie a văzut lumina zilei la 12 martie 1929, iar lumina harului la 16 ani, când a intrat în monahism, la Mânăstirea Cozia. De atunci, viaţa a avut urcuşuri şi coborâşuri, suspine şi nădejde, durere fizică şi morală. M-am tot întrebat în desele mele peregrinări pe la Mânăstirea Dintr-un Lemn, ce l-a făcut pe Părintele Chesarie să rămână în picioare, după atât de multe încercări, şi nu am găsit alt răspuns decât: Dumnezeu. A parcurs toate treptele învăţământului teologic, de la seminar (absolvit la Mânăstirea Neamţ) la Facultatea de Teologie (absolvită la Academia din Moscova) şi doctoratul la Facultatea de Teologie din Bucureşti, avându-l îndrumător pe Pr. Prof. dr. Dumitru Stăniloae, un colos al teologiei. A îndeplinit mai multe funcţii: diacon şi preot la Moscova, profesor de dogmatică şi studiu biblic la Seminarul Teologic din Curtea de Argeş, exarh al mânăstirilor din Arhiepiscopia Bucureşti. Actualmente este duhovnic şi preot la Mânăstirea Dintr-un Lemn.

Opera

Din multitudinea de scrieri ale Arhimandritului dr. Chesarie Gheorghescu, am selectat câteva: *Învăţătura ortodoxă despre iconomia divină şi iconomia bisericească* (opera capitală despre care Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae spunea că este tratată atât de extins şi de bogat); *Iisus Hristos – Calea, adevărul şi viaţa noastră; Iisus Hristos Mântuitorul; În dar aţi luat, în dar să daţi; Pomelnicul Sfintei Mânăstiri Dintr-un Lemn; Mânăstirea Dintr-un Lemn* (monografie). Foarte multe articole au apărut în reviste teologice din ţară şi străinătate, convorbiri duhovniceşti, predici, îndrumări de viaţă monahală, îndrumări pentru creştini.

Închisoarea

După terminarea studiilor universitare la Moscova, Părintele Chesarie a călătorit prin Europa, a avut convorbiri cu mari personalităţi, a participat la simpozioane şi conferinţe pe teme religioase. România era atunci în plină epocă comunistă, iar regimul de la Bucureşti încerca prin toate metodele desfiinţarea monahismului, distrugerea de biserici şi îndepărtarea oamenilor de creştinism. S-a dat în acest sens un decret: 410/1959. Părintele Chesarie Gheorghescu a combătut acest act politic la toate ambasadele din străinătate, în ziare şi reviste străine. La întoarcerea în ţară a fost însă arestat şi condamnat la 17 ani de închisoare (Jilava, Uranus, Gherla, Dej) sub acuzaţia de „trădare de patrie“, ani

despre care Părintele nu vrea să-şi amintească, cum nu vrea să-şi amintească nici despre cei care l-au torturat. Nu vrea să-şi vadă dosarul de la Securitate, pentru că îi ştie foarte bine pe cei care l-au urmărit. Îşi aminteşte cu drag că Dumnezeu i-a fost alături în tot acest timp şi că acolo, în închisoare, oamenii sunt mult mai iubitori de Dumnezeu decât afară, chiar dacă sunt lipsiţi de cele mai elementare drepturi umane. În 1964, a fost eliberat şi dus cu domiciliul obligatoriu la Mânăstirea Dintr-un Lemn, unde se află şi astăzi. Chiar dacă perioada comunistă s-a încheiat de mult, pentru Părintele Chesarie ea continuă. După aproape 19 ani de democraţie, Părintele Chesarie nu a fost reabilitat.

Doar presa l-a scos la lumină

Normal ar fi fost ca toate instituţiile bisericeşti şi culturale să-i recunoască meritele şi să-l reabiliteze. Acestea au preferat să tacă. Ba chiar îl tratează cu indiferenţă. Cea care i-a rămas mereu alături, în toţi aceşti ani de suferinţă, este monahia Miriam, un model de călugăriţă pentru care Părintele are numai cuvinte de laudă. Ea l-a ajutat la publicarea operei, i-a fost mereu aproape în lungile zile şi nopţi de boală. Maica Miriam se consideră favorizată de soartă că poate sta lângă un mare teolog şi duhovnic.

Presa este cea care l-a făcut cunoscut lumii pe Părintele Chesarie şi l-a scos la lumină. Numeroase articole apărute în presa locală, centrală şi internaţională au pus în evidenţă un mare teolog, un mare trăitor al Ortodoxiei şi o fiinţă de o aleasă omenie. Îi dorim Părintelui Chesarie o viaţă lungă şi mai liniştită la bătrâneţe decât a fost până acum, spor în viaţa duhovnicească şi să ne bucure cu alte scrieri. Aşteptăm ca într-un viitor apropiat Părintele Chesarie să aştearnă pe hârtie şi acei ani petrecuţi în închisorile comuniste, care, cu siguranţă, vor interesa pe mulţi dintre noi.

O viață întru Hristos

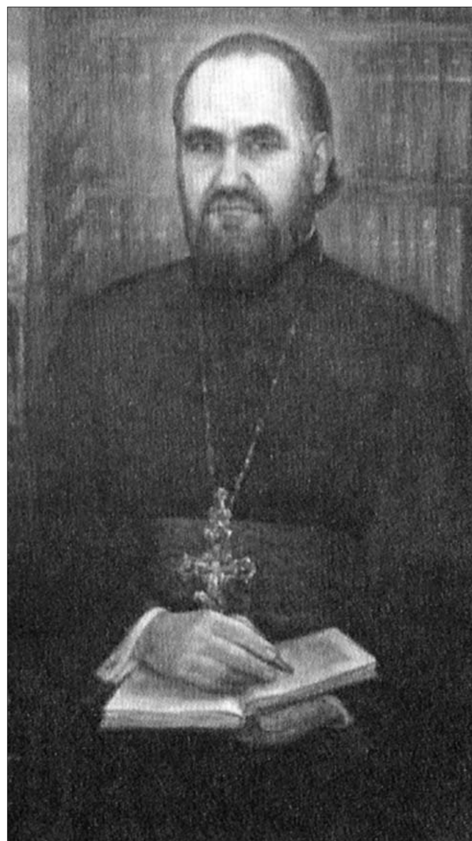
Monahia Miriam-Felicia Cărămidaru

Găsesc de cuviință că este din partea mea o datorie nobilă – duhovnicească – să semnalez aici şi acum unele date şi întâmplări pilduitoare din viața Părintelui Arhimandrit Chesarie, viață care, chiar din anii copilăriei, devine interesantă, dar îndeosebi prin cei peste 63 de ani de trăire monahală – din 1945 până în prezent – şi prin cei 52 de ani ai săi de slujire sacerdotală la Altarul Sfânt al Bisericii străbune (1956-2008). Sunt conştientă însă că acest fapt este o încercare destul de pretențioasă din partea cuiva, pentru a putea contura, şi numai în linii generale, dar esențiale, profilul fidel al acestui *pelerin slujitor la Altarul sfințitor* al Bisericii Ortodoxe Române.

Am fost sortită să fiu în preajma Părintelui Chesarie încă din primele zile ale intrării mele în viața monahală (1987), având prilejul să asist la multe „momente triste“ (încercări umilitoare), dar şi la numeroase clipe – aş putea spune „raze de lumină” – din viața sa mult încercată, atât pe linie de activitate civilă, dar mai ales, pe planul nevoințelor sale monahale – spirituale – preoțeşti. Manifestările oțioase, gratuite, îndreptate împotriva sa, au fost şi sunt manevrate din partea unor neprieteni ai săi, geloşi şi neduhovniceşti, aşa cum, din păcate, s-a întâmplat adesea şi în viața atâtor distinşi părinți-teologi şi slujitori devotați ai lui Dumnezeu şi oamenilor din istoria Bisericii universale, şi chiar în istoria mai recentă a vieții noastre bisericeşti...

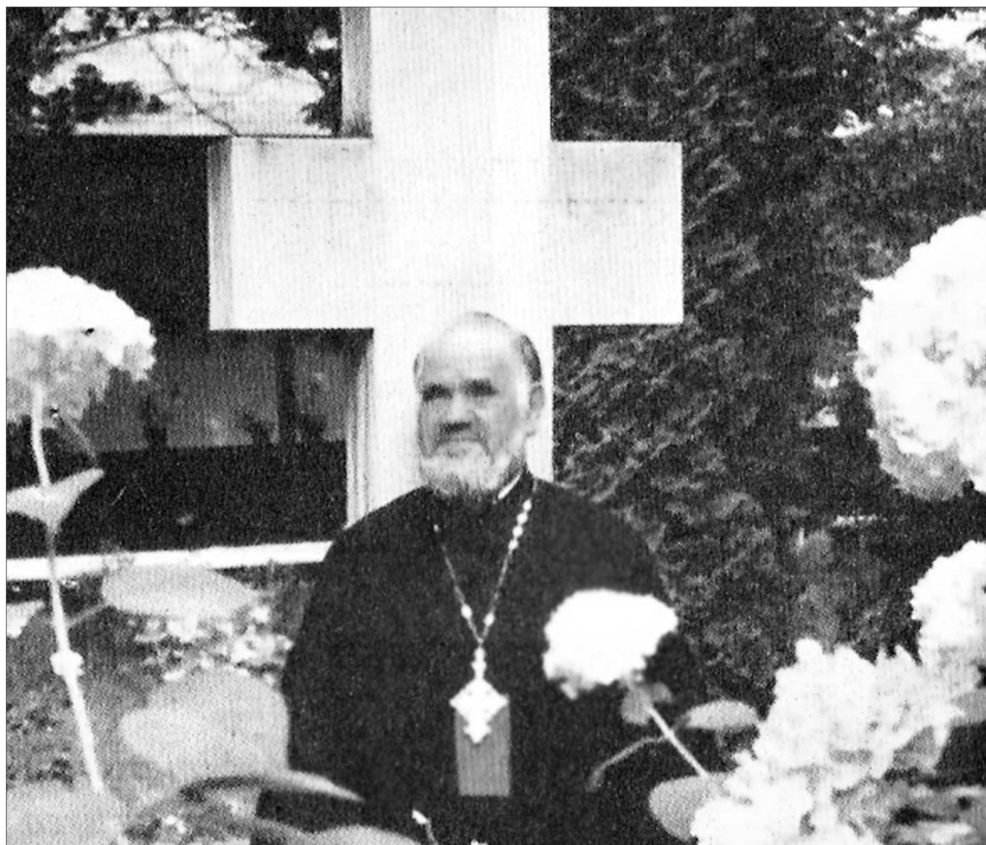
Acum însă când, iată, au început să apară în presa laică unele aprecieri şi mărturii pozitive, concrete, în special din partea unor oameni luminați, autorizați ai condeiului, care activează *extra Ecclesiam*, am considerat că este oportun să prezentăm, chiar şi în această formă succintă, date obiective referitoare la personalitatea Părintelui Chesarie Gheorghescu. Din cele încredințate mie de Prea Cuvioşia Sa şi din numeroasele însemnări din presă cu privire la calvarul vieții sale, pornind de la Oşeşti – Vaslui (1929-1945) şi până în prezent, acest fiu de țărani – răzeşi, patriot devotat, om de cultură aleasă, teolog rafinat, monah smerit şi îndelung răbdător, preot consacrat, conştient şi dăruit în slujba Ortodoxiei, Părintele Chesarie a încercat să urce scara tuturor virtuților religios-morale şi a pregătirii teologice în perioada cea mai critică din viața Bisericii şi a poporului nostru (1944-1989).

Dacă *noviciatul* său la Mânăstirea Cozia (1945-1954) sau pregătirea sa culturală generală şi teologică, la Mânăstirea Neamț, Bucureşti şi Moscova (1951-1960) sau acordarea titlului de doctor în teologie (iunie 1980), precum şi misiunea sa de profesor la Curtea de Argeş sau de exarh al Sfintelor Mânăstiri de la Bucureşti (1972-

1988) pot fi considerate „raze de lumină" în viața sa, atunci condamnarea politică din 1960-1964 şi domiciliul său obligatoriu din anii 1964-1989, cu repercusiuni negative asupra sa de atunci şi până în prezent, reprezintă, desigur, o perioadă plină de „momente triste" în activitatea Părintelui Chesarie. Dacă în Diploma sa de *Doctor în Teologie*, nr. 1576/11 iulie 1980, se spune că „Arhimandritul Chesarie – Constantin Gheorghescu se va bucura de toate drepturile prevăzute de legile țării şi de statutul privind organizarea şi funcționarea BOR", realitatea regretabilă şi toate cele întâmplate cu Părintele Chesarie din 1960 până în prezent ne arată că Sfinția Sa a fost şi este *privat*, pe linie bisericească, chiar şi de cele mai elementare drepturi cuvenite unui slujitor devotat al Bisericii. Pilduitor este faptul că Părintele Chesarie a suportat aceste umilințe şi se străduieşte să le suporte şi de aici înainte pe toate care vor urma, având în vedere cuvintele Mântuitorului Iisus Hristos care spune: *Luați jugul Meu asupra voastră şi învățați-vă de la Mine, că Eu sunt blând şi smerit cu inima şi veți găsi odihnă sufletelor voastre* (*Matei* 11, 29); *sau Veți fi urâți de toți pentru numele Meu; iar cel ce va răbda până la sfârşit, acela se va mântui* (*Matei* 10, 22).

Aşa cum spunea P.S. Irineu Pop despre Părintele Chesarie, spunem şi noi: „Fiind ucenici ai Părintelui Chesarie, îl prețuim şi îl respectăm, păstrându-l ca viu exemplu în ceea ce priveşte dragostea pentru studii, setea de cunoaştere, înflăcărarea pentru slujirea cu loialitate a Bisericii şi a Patriei, râvna mistuitoare pentru promovarea şi înflorirea monahismului nostru, un adevărat model de muncă şi slujire", pe tărâmul sfânt al Bisericii româneşti. Părintele Chesarie aşteaptă o trezire şi o luminare a conştiinței din partea celor care l-au înjosit şi l-au marginalizat, atâția ani, pe nedrept până acum. În calitate de preot al Bisericii Domnului, Părintele Chesarie, oficiind Sfânta Liturghie şi celelalte taine şi ierurgii ale rânduielii bisericeşti, s-a rugat şi se roagă cu evlavie la Sfântul Altar pentru bunăstarea sfintelor lui Dumnezeu biserici şi pentru unirea tuturor.

Părintele Gavriil Stoica de la Mănăstirea Zamfira

Stelian Gomboș

În iureşul timpului abia apucăm să ne mai gândim la viaţa omului; o facem mai ales atunci când aflăm de moartea cuiva drag.

Ni s-a intâmplat iarăşi la aflarea veştii trecerii la cele veşnice a Părintelui Gavriil Stoica (74 de ani), cel care a fost atâţia ani slujitorul altarului străbun şi al cărţilor teologice, academice şi duhovniceşti!

Părintele Gavriil a trecut hotarul lumii acesteia, născându-se în viaţa cea veşnică, în noaptea de 25 spre 26 august, anul mântuirii 2008.

Fiind argeşean de origine, la 25 iunie 1953 tânărul Gheorghe a intrat ca frate şi vieţuitor în mănăstirea Slănic, adică la vârsta de 17 ani, apoi a fost slujitor al mănăstirii domneşti-voievodale din Curtea de Argeş. Când se afla încă aici, a fost arestat în noaptea de 25 august 1964 de către autorităţile comuniste, sub acuzaţia că distribuie cărţi de învăţătură creştină, în special ale marelui slujitor şi misionar, un alt argeşean, anume Părintele Nicodim Mândiţă.

A devenit duhovnicul mănăstirii de maici Zamfira – Prahova la 1 august 1978 (aşadar, cu puţin timp în urmă a împlinit aici treizeci de ani de slujire mărturisitoare şi duhovnicie), unde iată, a rămas până la sfârşitul vieţii. A fost ucenic şi apropiat al vestitului duhovnic Arsenie Papacioc, părintele arhimandrit de la Mănăstirea Techirghiol – Constanţa.

Tot familia sfinţiei sale a odrăslit un alt slujitor vrednic al altarului bisericii noastre sfinte, fratele său după trup, părintele ierodiacon Iustinian Stoica – economul Schitului Românesc Prodromul din Sfântul Munte Athos.

Nu trebuie trecut cu vederea faptul că Părintele Gavriil a fost un apropiat şi de Părintele Arhimandrit Nicodim Dimulescu – stareţul Mănăstirii Crasna – Prahova, tot un argeşan.

Apreciat fiind în mod deosebit de către vrednicul de pomenire Patriarh Teoctist, părinte Gavriil a fost toată viaţa drept ca bradul (şi la propriu şi la figurat), cu o voce baritonală, tunătoare, intrasingent dar totuşi cald şi cât se poate de uman în toate deciziile pe care le lua, mai cu seamă în problemele bisericeşti, spirituale şi duhovniceşti. Era cu o vitalitate remarcabilă pentru vârsta pe care oricum nu şi-o trăda, cu un simţ al umorului măsurat – aşa l-au cunoscut şi aşa îl vor purta permanent în inimă pe părintele Gavriil toţi cei care au trecut pragul mănăstirii Zamfira. Fie din paginile unor reviste creştine, fie din emisiunile de televiziune, fie direct din înălţimea amvonului, prezenţa cuvântătoare a venerabilului părinte era cuceritoare şi mult folositoare. Prin sinceritate, prin cultura sa duhovnicească, prin trăire, dar mai ales printr-o neclintită voinţă în Mântuitorul Iisus Hristos, căci a voi şi a face în Domnul Hristos au fost două daruri îndelung lucrate şi cultivate de către părintele Gavriil.

În altă ordine de idei, părintele a primit cu multă dragoste pe foarte mulţi tineri la sfat, încurajându-i şi ajutându-i pe mulţi dintre studenţii teologi să se pregătească pentru apărarea şi promovarea credinţei ortodoxe în anii grei ai dictaturii comuniste. A fost în acelaşi timp un bun păstrător al Tradiţiei şi un păstor receptiv la noile probleme apărute în societate. Era elegant şi ordonat, ospitalier şi erudit. Un preot distins al

cultului ortodox şi un om al culturii înțelepte, un slujitor al Bisericii şi al poporului român.

În dimineața înmormântării şi, mai cu seamă, la sfânta slujbă săvârşită în incinta vestitului lăcaş monastic al Zamfirei, a participat foarte multă lume care l-a cunoscut şi l-a prețuit în mod deosebit pe părintele lor duhovnicesc. Au fost multe flori, multe lacrimi pline de recunoştință şi de nădejdea că părintele s-a mutat de la moarte la viață, acolo unde nu mai este nici suferință, nici întristare nici suspin ci viață fără de sfârşit.

După ascultarea cu luare aminte a slujbei prohodirii preoților, au ținut să omagieze personalitatea celui plecat mai mulți slujitori al altarului. Ei l-au evocat ca pe unul care a dat dovadă de multă înțelepciune, răbdare şi pricepere în diferitele momente ale vieții care i-a fost presărată cu multe ispite, piedici şi suferințe.Şi au mărturisit că toate întâlnirile pe care le-au avut cu părintele au constituit momente de mare înălțare duhovnicească şi mângâiere sufletească, datorită sfaturilor bune, foarte competente şi pertinente, pe care le-a dat.

Cuvintele noastre sunt puține şi neputincoase pentru a putea spune cât bine a făcut părintele Gavriil Stoica, datorită ținutei sale morale şi preoțeşti, a echilibrului şi înțelepciunii sale, a preocupărilor sale teologice şi cărturăreşti, a dragostei sale față de Dumnezeu şi de oameni, a ataşamentului său față de țara aceasta şi de Biserica strămoşească!...

Se cuvine aşadar, să-i aducem prinos de cinstire şi de recunoştință rugându-ne lui Dumnezeu să-l răsplătească cu harul şi cu dragostea sa cea nemărginită acolo, în locaşurile cele cereşti, în lumina cea neînserată a Slavei Sale!

Veşnică să-i fie pomenirea!

De la legionarism la sfinţenie

Sfântul închisorilor. Mărturii despre Valeriu Gafencu, *adunate şi adnotate de monahul Moise, editura Reîntregirea, Alba Iulia, 2007.*

Paul Curcă

Atitudinea faţă de legionari este unul din aspectele controversate ale cărţii. Monahul Moise are o poziţie curajoasă, reuşind să nesocotească tabu-urile care s-au creat în lumea românească în jurul Mişcării Legionare. Nu cade nici în idolatrizarea Legiunii, sau măcar în încercări de reabilitare a ei, dar nici nu o diabolizează. Pe ansamblu, are o atitudine corectă, echilibrată, pe alocuri binevoitoare în interpretarea şi sublinierea substanţei sale de mişcare spirituală. Ucenicia în Frăţiile de Cruce sau chiar în Mişcarea Legionară, monahul Moise o vede ca o pregătire hărăzită de Dumnezeu pentru primirea martiriului în închisorile comuniste întru ispăşirea păcatelor personale şi comunitare şi întru desăvârşire. Căci mai toţi legionarii, sau frăţiorii de cruce au ajuns în închisori, iar acolo au avut un comportament admirabil. Autorul cărţii, fiind monah şi teolog, relevă şi scăderile faţă de credinţa ortodoxă ale legionarilor. Astfel, monahul Moise îl citează pe Ioan Ianolide: „Orgoliul se ascundea în noi sub tainica mantie a onoarei şi a fost o luptă grea până ce aşa-zisa demnitate şi onoare s-au înduhovnicit, trecând prin baia curăţirii“[1]

Datorită legionarismului din stadiul iniţial al vieţii acestor martiri, căci se vede că a fost depăşit în condiţiile aspre ale detenţiei, Biserica Ortodoxă ezită să ia vreo hotărâre în privinţa canonizării unora dintre ei, între care se află şi Valeriu Gafencu. Probabil ia în calcul posibile atacuri ale unor „democraţi“ anti-fascişti, pro-europeni şi stângişti *politically correct.* Cum însă în cazul unora dintre ei, ca la Valeriu Gafencu de pildă, dovezile de sfinţenie sunt clare, concludente şi canonice, orice ezitare, orice tăcere este cedare în faţa duhului lumii, străin de duhul Sfintei Biserici a lui Hristos.

La Valeriu Gafencu ajunge să vadă, treptat, pe drept cuvânt, o subordonare a creştinismului faţă de naţionalism şi de politică. Naţionalismul-creştin, aşa cum era asumat şi trăit de legionari şi de fraţii de cruce, poate fi o bază de pornire pentru desăvârşirea creştină, căci propune anumite principii care te pot apropia de credinţă. Dar el nu este suficient până la sfârşit. Legionarismul rămâne cantonat într-o ideologie, propune diverse mijloace, unele chiar de natură totalitară, spre atingerea unor scopuri pământeşti. Ceea ce îi dă o turnură aparte este latura lui spirituală. Spre deosebire de celelalte doctrine ale timpului său, liberalismul, ţărănismul, social-democraţia şi toate multiplele direcţii politice ale vremii, care declară neutraliatea tipic modernă faţă de valorile ultime, metafizice, de tipul credinţei creştine, legionarii vorbesc şi despre Hristos. Şi chiar dacă am presupune că vorbesc fals – căci ei sunt încă, în calitate de oameni politici, exponenţi ai omului vechi, neînduhovnicit –, apelul la Hristos este totuşi o şansă. Adeseori credinţa creştină a legionarilor se subordona filetist naţionalismului sub raport doctrinar. Iar adesea, cum unii dintre ei recunosc, virtuţile legionare, în primul rând onoarea şi demnitatea, erau pavăze în spatele cărora se ascundeau păcate precum mândria. Acestea toate însă au fost topite în creuzetul închisorilor comuniste.

[1] Pag. 34

Părintele Arsenie Papacioc vede în suferința din temnițele comuniste marea sa șansă de înduhovnicire. „Nu a existat nici o altă metodă de studiu, de pregătire, care să ofere posibilitățile de spiritualizare, de adâncire duhovnicească, de relație vie cu Dumnezeu ca suferința de acolo. Eu binecuvântez timpul acela. Am petrecut ani în pustie, dar n-am avut posibilitatea de acolo de a adânci lucrurile de natură veșnică, de natură divină, ca în suferință. Suferința ne-a și unit. Cei care am reușit să ne cunoaștem pe cruce am rămas uniți."[2]

Noi nu mai păstrăm sensul suferinței, vedem în ea doar aspectul privativ, faptul că ne lipsește de bunurile lumii acesteia, după care tânjim neîncetat. Am putea, cu mari eforturi intelectuale, să acceptăm oarece privațiuni în schimbul unor avantaje clare, cam așa cum manechinele renunță la anumite feluri de mâncare ca să își păstreze silueta. Dar o suferință crâncenă și, pe deasupra, nemeritată, nu ne mai e cu putință de înțeles. Astfel de mărturii, precum aceea a părintelui Arsenie și a altor nevoitori din închisorile comuniste ne rămân străine, oricât de atenți le-am citi. Aparținem unei alte lumi, în care suferința e un cuvânt străin. Dacă parcurgi mărturiile acelei perioade râmâi uimit de cantitatea imensă de suferință pe care au putut-o îndura acei bieți oameni, deținuți politici ai unui regim criminal.

Suferința însă nu este mântuitoare prin sine, ci dacă este primită cu credință, închinată lui Hristos, dacă este o jertfă pentru răscumpărarea păcatelor pe care orice om le are. Desigur, ceea ce au pătimit deținuții politici între 1948 și 1964, nu a fost voit de ei. Dar, chiar dacă suferința le-a fost impusă din afară, ea a putut fi preluată de fiecare ca parte a unui program divin de curățire de patimi. Sunt numeroase mărturiile din închisoare care numesc această perioadă ca una binecuvântată de Dumnezeu, ca o revărsare de har. Resursele sufletești dobândite în asemenea situații de mizerie și suferință extremă pot duce la o viață duhovnicească densă, pe care traiul obișnuit nu le poate oferi vreodată.

Mărturiile înregistrate în închisori sunt, uneori, năucitoare: „Acolo e minunat. E pace. De fapt, nu se poate exprima ce e acolo. E atâta fericire, încât chiar bucuria de a te vedea e o suferință prin contrastul dintre cele două lumi. Voi pleca în curând, poate chiar acum, în noaptea de Crăciun. Și acesta este un dar al Domnului. Nu știu cum să-I mulțumesc... Nu știu cum să-i fac pe oameni să-L trăiască pe Dumnezeu, deplina bucurie... Am certitudinea vieții veșnice, particip deja la ea."[3] Aceasta nu este halucinația unui bolnav. Vorbele spuse aici certifică o luciditate extraordinară, dar o luciditate care are acces la lumea duhului, prin care deja se întrevede Împărăția Cerului. În ciuda stăpânirii întunericului peste oameni, produs de un regim comunist și ateu, Hristos este aproape, El se înfățișează celor ce plâng, încredințându-i de victoria finală a credinței, de izbăvirea de rău.

Iubirea, așa cum o înțelegea Valeriu Gafencu, nu este o simplă vorbă pe care o spui celor din jur, un cuvânt care se rostește și în lumea noastră atât de des că s-a demonetizat și nu mai știm prea bine ce înseamnă. Iubirea este capacitatea de jertfă, de dăruire către cei din jur, este puterea de a-ți da haina, la propriu, aproapelui aflat în nevoie, disponibilitatea de a dărui ceea ce ai pentru binele lui.

Suferința și moartea îți acutizează privirea, îți dau aptitudini pe care o viață banală, oricât ar fi de mult ar căuta să se apropie de sensul lucrurilor, nu le poate descâlci. În apropierea morții, Gafencu mulțumește lui Dumnezeu. Testamentul lui spiritual este un îndemn la credință: „Sunt fericit să mor pentru Hristos. Lui îi datorez darul de azi. Totul e o minune."[4] Îndemnurile pe care le dă Gafencu sunt cele ale unui sfânt. Toată ființa noastră să o închinăm lui Dumnezeu. Viața este o cruce grea dar, cu credință în Hristos, vor fi înfrânți toți vrăjmașii. Credința este o putere care ne vine de la Dumnezeu, echilibrată și lucidă, nu închipuirea unui fanatic. Oamenii trebuie iubiți și ajutați, căci vrajmașul caută să îi răpună. Într-adevăr, ateismul acela militant și sălbatic a dispărut din istorie, dar nici înlocuitorii lui nu sunt mai breji.

Înainte vreme, în timpuri mai puțin postmoderne ca ale noastre, ideea sacrificiului, inclusiv de sine, era o idee aproape comună. Se accep-

[2] Pag. 45
[3] Pag. 186
[4] pag. 197

Valeriu Gafencu

ta îndeobşte că orice lucru însemnat, nu neapărat care ține de sfera religioasă, se face cu trudă, cu renunțări şi cu osteneli, că efortul este înscris în legea firii şi că altfel nu se poate. De la un timp, nu prea demult însă, astfel de idei au devenit caduce. Îmi amintesc cum fostul preşedinte Emil Constantinescu spunea pompos, în campania electorală, că în Romania nu vor mai exista generații de sacrificiu. Şi, într-adevăr, nu au mai existat (chiar dacă domnia-sa nu a contribuit prera mult la asta), indiferent de consecințele pe care un asemenea lucru le poate avea. Odată ce economia a început cât de cât să se mişte, lumea a intrat într-o fază de hedonism extrem. Dacă înaintaşii noştri, şi chiar semeni ai noştri mai în vârstă, declarau că şi-au dus viața cu scopul ca generațiilor următoare să le fie ceva mai bine decât lor, acum un asemenea lucru a devenit greu de priceput. Nu avem nimic împotrivă ca nepoții sau strănepoții noştri să trăiască oricât de bine vor ei, dar asta nu ne priveşte pe noi. E treaba lor cum îşi vor aranja viața lor proprie, pe noi acum ne interesează să ne-o trăim pe a noastră în cel mai agreabil mod cu putință.

Şi înainte au existat oameni egoişti, persoane care au căutat cu orice preț satisfacerea propriilor pofte, dar numai acum acest mod de viață a fost ridicat la rang de principiu, a fost înscăunat în centrul existenței personale a fiecăruia. Cei ce aveau un comportament centrat exclusiv pe satisfacerea propriilor dorințe, individualist şi egoist, erau sancționați de legea morală recunoscută implicit la nivel comunitar. Erau o minoritate care avea să înfrunte oprobriul semenilor. Acum însă totul te îndeamnă la satisfacerea propriilor pofte, acesta e singurul comandament de care mai ascultă individul din jurul nostru. O mulțime de mesaje publicitare din *mass-media* ne propun aşa ceva: de ce să aştepți, de ce să amâni? Bucură-te acum! Un hedonism de cea mai joasă speță ne este inoculat prin toate mijloacele astfel încât nu mai ştim cum să ne mai sustragem acestui curent general. Un astfel de stil de viață, centrat pe plăcere, face din oameni un soi de imbecili superiori. Capacitățile noastre, şi fizice şi mintale, se atrofiază pe zi ce trece căci, din cauza luxului, nu mai suntem nevoiți să le folosim. Tehnica a ajuns la asemenea performanțe încât sunt suficiente apăsarea câtorva butoane pentru a avea fie răcoare vara, fie căldură iarna, pentru a ne aşeza comod şi a savura toate bunătățile lumii. Nu mai avem pentru ce lupta, nici ce apăra, poate doar plictisul îmbuibării să ne mai dea târcoale din când în când, dar sunt convins că ştiința va descoperi niscaiva pastile ca să rezolve şi buba asta.

Nu ştiu ce ne mai poate salva din această stare. Chiar creştinismul pe care îl mai mărturisim câțiva dintre noi are acest chip al acomodării cu lumea, al beneficiului tuturor acestor mijloace de imbecilizare, al refuzului subtil al ascezei. Aceasta este victoria societății de consum asupra credinței. Cartea monahului Moise despre Valeriu este una din puținele care ne pot problematiza viața. Căci dacă adesea primim învățătura creştină fără să ne mişcăm din starea confortabilă în care ne plasăm, aici *vedem* un alt mod de viețuire, care ne e cu totul străin dar care poartă cu el posibilități mult mai mari de realizare a esenței omului, de apropiere de Dumnezeu. Şi, în măsura în care nu suntem total pervertiți, vom recunoaşte superioritatea acestui mod față de căldicelul în care ne aflăm noi şi în care ne simțim atât de bine. Lecția supremă a acestei cărți este că suferința ne apropie de Dumnezeu.

Suferința este salvatoare. În mod obişnuit în societate, omul este plin de patimi şi de întuneric pe care nici măcar nu şi le conştientizează, în

ciuda gradului de civilizație pe care îl atinge; sau poate că civilizația este, uneori, un mod de a ne ascunde aceste patimi. Doar întâlnirea cu Dumnezeu, prin suferința provocată de regimul criminal și ateu care a bântuit Romania din acei ani poate strivi egoismul și orgoliul ce acoperă eul profund al omului. Iar credința, pe măsură ce omul se curățește, duce la comuniunea în iubire cu Hristos. „Trăirea lăuntrică transformă firea, umple mintea de cunoștință, întărește voința, curățește inima și face din om un purtător al lui Hristos."[5]

Viața lăuntrică a credinciosului se desfășoară în vederea vieții comunitare, a vestirii lui Hristos, a intrării în comuniune cu ceilalți. Nici unul din polii vieții umane, sufletesc sau comunitar, nu este nesocotit. În plan social sunt de făcut încă foarte multe: o „reîncreștinare a creștinilor" și o „încreștinare a necreștinilor."[6] Mesajul lui Valeriu este mult mai stringent astăzi, in lumea noastră dezaxată și postmodernă, decât în momentul în care a fost spus, în temnițele comuniste. „Iisus Hristos, ieri și azi și în veci, este același" (Evrei 13, 8), dar se cere înfățișat în formele specifice ale fiecărei epoci de către oamenii de seamă, pe înțelesul semenilor lor. Pentru noi, copleșiți de bunăstare, acest mesaj e tot mai palid. Pentru ei, însă, cei ce au suferit în închisori, mulți dintre ei, ca Valeriu însuși, chiar murind acolo, lucrurile au o altă turnură și capătă o altă semnificație. Să privim cu respect la semnificația pe care o dau ei vieții și trăirii creștine, să ieșim din somnul nostru și să luăm aminte la viața și la cuvintele acestor înaintași.

Care este scopul vieții creștine: ca Dumnezeu să fie totul în toate. Viața întreagă, fapte, gânduri, vorbe, munca, relațiile cu ceilalți să fie rugăciune de iubire către Dumnezeu. Trebuie să vedem lucrurile, să le iubim prin Dumnezeu, nu să ne legăm de ele în mod pătimaș. „Și azi iubesc porumbeii, dar nu-mi simt sufletul legat de ei, ci-i iubesc prin Dumnezeu. Și înțeleg că iubirea lui Dumnezeu nu mă va părăsi niciodată"[7] Pentru omul obișnuit lucrurile au însemnătate dacă îi servesc cumva, ele există numai în vederea satisfacerii trebuințelor umane: fie o poftă a trupului, fie orgoliu, fie doar plăcerea de a-l avea. De aceea, orice viețuire creștină începe și continuă cu o asceză menită să ne dezrobească de prezența tuturor acestor lucruri în care mă pierd. În stadiile mai înaintate ale vieții creștine, în care omul se apropie de sfințenie, așa cum a ajuns Valeriu, lumea nu mai e ceva de care ne folosim, ci un dar de la Dumnezeu. Din iubire, Dumnezeu se oferă omului, mai întâi prin intermediul lumii, iar lumea devine treaptă de urcuș spre Cer. La sensul acestor cuvinte nu se ajunge oricum, chiar dacă ele par la îndemâna tuturor, ci se relevă doar după experiențe cumplite de viață. Creștinul trebuie să ispășească prin suferință și să mulțumească pentru ea, căci e plata pentru libertatea sufletului, pentru împreună petrecerea cu Dumnezeu

„Există o pace mai nimicitoare decât orice război și există un război aducător de pace. Cercetați duhul care naște evenimentele și finalitatea pe care o urmăresc ele și veți ști ce aveți de făcut."[8]

Preocupare pentru viața veșnică, cea împreună cu Hristos și cu toți sfinții nu este o nesocotire a timpului prezent, un boicot al istoriei. Nu avem dreptul, dacă ne numim creștini, să nu ne pese de ceea ce se întâmplă în jurul nostru, în viața ce ne-a fost dată. Desigur, creștinul se ocupă, mai întâi de toate și mai presus de orice, de viața lui duhovnicească. Dar această viață, ca să fie mântuitoare, trebuie să rodească în afară, într-o acțiune de apărare a credinței și de propovăduire a ei. Atitudinea pasivă, mulțumirea cu viața sufletească interioară, atunci când viața din afară devine tot mai mult un infern e la fel de vinovată în fața veșniciei ca și apostazia fățișă.

Temnițele comuniste au fost o invitație dură dar reală a lui Dumnezeu către aleșii Săi: „Îndumnezeiți-vă! Aici e locul cel mai bun în care vă puteți lepăda de eul egoist, de pofte și de patimi, aici e laboratorul mântuirii." Cei ce au primit privațiunile și suferința cu inimă deschisă, cu credință și cu dragoste vor fi trecuți în ceata mucenicilor în Ceruri, indiferent dacă Biserica pământească îi va canoniza sau nu.

[5] pag. 228
[6] pag. 252
[7] pag. 295
[8] pag. 233

Sensul toleranței

Răzvan Codrescu

I

E încă proaspătă amintirea faptului că, mai ales la inițiativa lesne de înțeles a cercurilor evreiești internaționale, 1995, marcînd o jumătate de veac de la sfîrșitul celui de-al doilea război mondial, fusese decretat „An al Toleranței“[1]. Comemorarea Holocaustului – *Shoah*-ului – le-a oferit greu încercaților evrei un nou prilej de a-și absolutiza suferințele istorice și de a culpabiliza retroactiv popoare întregi[2].

Desigur, barbariile istoriei, atîtea cîte au fost, nu trebuie uitate, pentru a fi împiedicată, pe cît posibil, repetarea lor. „Măsurile“ ar trebui să fie însă *aceleași* pentru toți. Realitatea este că în acest secol au existat destule popoare cel puțin la fel de greu încercate ca și evreii, dar de al căror capital de suferință lumea nu prea pare a se mai sinchisi. E de ajuns să fie aduse în discuție popoarele expuse lungului „experiment“ comunist. Dacă *demența antievreiască a nazismului* a făcut, conform afirmațiilor curente, pînă la șase milioane de victime, *demența anticreștină a comunismului* a făcut, după statistici încă provizorii, în jur de *o sută de milioane* de victime, în condiții adesea la fel de monstruoase. De ce s-ar cuveni mediatizată astăzi, atît de sistematic și de pregnant, doar suferința unora, iar nu și a celorlalți? De ce s-ar cuveni diabolizate doar *excesele hitlerismului „arian“* (și ale extremei drepte în general), iar nu și cele ale *marxismului „iudaic“* (și ale *extremei stîngi* în ansamblul ei)? De ce s-ar cuveni să se simtă vinovați numai neevreii față de evrei, în vreme ce evreii (dintre care s-au desprins mai pretutindeni

[1] Cine s-ar fi gîndit că acesta avea să se încheie, din nefericire, tocmai cu asasinarea premierului israelian Yitzahak Rabin, „artizanul păcii“, de către studentul sionist Yigal Amir (descendent dintr-o veche familie de rabini, ca și victima însăși), nu fără „girul“ anumitor medii rabinice ultraortodoxe (aceleași, poate, care aveau să inițieze la New York, imediat după săvîrșirea faptei, o campanie de sprijinire a făptașului în procesul care a urmat)? Mai mult chiar, la o zi de la înmormîntarea victimei, s-au operat arestări de tineri evrei „funda-mentaliști“ ce-și manifestau pe străzile Tel-Aviv-ului, în maniera celor islamici, satisfacția față de lichidarea premierului „trădător“, iar la puțin timp de la încheierea săptămînii de doliu, ținute oficial în statul Israel, mormîntul a fost profanat cu ostentație de alți doi studenți talmudiști. Vorba ministrului nostru de Externe din acea vreme (Teodor Meleșcanu): „Nimeni nu-i imun la extremism...“

[2] Holocaustul rămîne o mare tragedie a istoriei contemporane, fără să fi fost nevoie, cum s-a spus, de proporțiile exagerate ce i-au fost conferite ulterior – cf., de pildă, Norman G. Finkelstein, *The Industry of Holocaust*, Verso, London-New York, 2000 (tr. rom.: *Industria Holocaustului. Reflecții asupra exploatării suferinței evreiești*, Ed. AntetXXPress, f. l., f. a. [2001]), unde autorul (evreu american și cadru universitar) face distincție netă între *holocaustul cu h* (realitate istorică tragică și incontestabilă) și *Holocaustul cu H* (mit ideologic și propagandistic, „menit să delegitimeze orice critică adusă evreilor...“).

principalii „artizani“ ai revoluţiilor marxiste) nu sînt dispuşi să-şi recunoască nici măcar o minimă responsabilitate? Dacă a existat o reciprocitate a răului, şi dacă ea poate fi imputată retroactiv, ar fi firesc să existe şi o reciprocitate a răspunderii şi a căinţei. (Ce frumoasă ar fi o lume a „cuminecării“ întru iertare!) Iar dacă există o necesitate a toleranţei, ea se cade să fie *una pentru toţi*, căci altminteri devine un simplu artificiu demagogic, din care unii lasă impresia că profită pe spinarea celorlalţi.

Tocmai de aceea, înainte de a subscrie la imperativul dezirabil al *toleranţei*, ar fi de folos să medităm puţin asupra ei, spre a-i stabili în mod just – dincolo de problema particulară de la care am pornit – limitele şi conţinutul. Căci de inflaţia vorbelor goale sîntem, desigur, cu toţii sătui.

II

Ideea de toleranţă este o obsesie a lumii moderne; ea a fost supralicitată mai ales de ideologia „iluministă“ a secolului al XVIII-lea (încheiat în baia de sînge a Revoluţiei franceze!) şi se află în strînsă legătură cu alte idei-lozincă (în numele cărora s-au comis cele mai cumplite orori „revoluţionare“ de peste două secole încoace!): „libertate“, „egalitate“, „fraternitate“, „progres“, „drepturile omului“ şi altele asemenea. Cel mai mult s-a făcut abuz de acest cuvînt în secolul XX, care a fost, cu toate acestea, poate cel mai intolerant din istorie (secolul războaielor mondiale, al totalitarismelor „de dreapta“ sau „de stînga“ şi al tuturor iconoclasmelor imaginabile).

Nu încape discuţie că toleranţa este un lucru bun, în principiu. Noi, ca popor ortodox şi istoriceşte neagresiv, o ştim poate mai bine decît alţii, pentru că am practicat-o curent, cu foarte rare excepţii. Ajunge să amintim că Ortodoxia n-a cunoscut intoleranţele inchizitoriale ale Apusului, sau că în România soarta minorităţilor etnice şi religioase, dincolo de unele tensiuni conjuncturale, a fost de-a lungul istoriei mai blîndă decît oriunde, poate mult mai blîndă uneori decît ar fi cerut-o „interesele naţionale“...

De fapt, creştinismul ortodox este, în esenţa lui, o religie a toleranţei, iar Iisus Hristos rămîne, chiar şi în ochii adversarilor Săi, cel mai tolerant personaj din istorie.

Problema care se pune este alta: ce înţelegem mai exact prin „toleranţă“ şi cam pînă unde se poate întinde aceasta? Căci toleranţa în general este o noţiune mult prea vagă, irelevantă aproape, de vreme ce se poate aplica deopotrivă bunătăţii divine ca şi... „caselor de toleranţă“! Tolerant este Dumnezeu, şi totuşi a distrus Sodoma şi Gomora. Tolerant este Hristos, şi totuşi i-a alungat cu biciul pe zarafii din Templu. Toleranţi sînt marii înduhovniciţi, şi totuşi Sfîntul Nicolae l-a pălmuit pe ereticul Arie în plin sinod ecu-

menic. Cîntărită mai atent şi mai îndeaproape, toleranţa absolută, reclamată zgomotos de mentalitatea laică modernă, nu este decît o idee abstractă, „bună" mai cu seamă pentru uzul demagogic şi populist al discursului politic sau mediatic.

III

Toleranţa evanghelică este rodul iubirii creştine. Ea poate fi întinsă pînă la iubirea de vrăjmaşi, pînă la întoarcerea obrazului, pînă la rugăciunea pentru cei ce te răstignesc. Este o virtute şi o datorie *individuală* a fiecărui creştin, în împrejurări care privesc strict propria lui persoană. În astfel de cazuri, toleranţa nu este un semn de slăbiciune, cum li se va părea unora, ci unul de răbdătoare şi jertfelnică iubire – „dezbrăcarea de sine", pentru Dumnezeu şi pentru semeni. Cînd însă nu mai sînt în joc interese sau valori strict individuale, ci interese sau valori *comunitare*, lucrurile se judecă altfel. Aşa se înţelege gestul lui Hristos (Care apără cu biciul Templul comunităţii) sau gestul Sfîntului Nicolae (care apără chiar şi cu palma integritatea şi puritatea comunităţii mistice a Bisericii). Aşa se înţelege şi războiul de apărare, naţionalismul defensiv (formă firească de autoconservare comunitară), ca şi corecţia legală în cadrul corpului social (mergînd, în cazuri extreme, chiar pînă la aplicarea pedepsei cu moartea[3]. Intoleranţa, cînd este expresie a unei necesităţi trans-individuale, nu se opune iubirii. Cînd un părinte îşi pedepseşte copilul neascultător, el nu o face din ură, ci tocmai din iubire. Cînd Dumnezeu Însuşi ne pedepseşte „pedagogic" pentru păcatele noastre, El o face tocmai din iubire. Cînd cineva îşi apără familia, neamul sau credinţa, fie şi cu arma în mînă, o face tocmai din iubire şi responsabilitate trans-individuală. Numai cine nu iubeşte nimic pe lume, în afara propriei persoane şi sfere de interese, este indiferent la toate şi, din comoditate, „tolerant". O astfel de toleranţă, generică şi convenţională, este mai degrabă o dezertare şi un principiu dizolvant. Din nefericire, tocmai o astfel de formă absurdă de „toleranţă" intră în vederile lumii „emancipate" de azi: fiecare să aibă dreptul de a-şi face de cap, sfidînd rînduielile firii sau ale tradiţiei, în numele unei libertăţi vecine cu anarhia!

O atare toleranţă, ce se vrea inclusiv fundamentată juridic şi garantată constituţional, poate fi şi semnul unei lumi care „nu mai are nimic sfînt" în afară de capriciul individual sau de reflexul lui simpatetic: interesul „minoritar"; o lume a viciului legalizat, în care orice aberaţie îşi poate cerşi dreptul la „normalitate" (vezi, de pildă, discuţiile recente în jurul homosexualităţii, de la dezincriminarea *de jure* şi pînă la „dreptul" homosexualilor de a se căsători între ei şi de a adopta copii). O toleranţă care tinde să distrugă familia, morala socială, naţionalitatea sau Biserica – iată ceva ce nu poate fi nobil şi sănătos, nici în principiu şi nici în fapt! Toleranţa, în înţelesul viciat în care este reclamată şi exaltată astăzi, paralizează reacţia sănătoasă de conservare a oricăror valori constituite şi expune indivizii şi naţiunile unei galopante disoluţii perverse (biologice, morale şi spirituale), ameninţînd să prefacă omenirea „globalizată" într-o acefală „turmă" de manevră, la discreţia „inginerilor" socio-politico-economice ale unui *establishment* mai mult sau mai puţin transparent.

Ar trebui să ne gîndim mai serios că toleranţa, în înţeles necreştin şi adeseori mistificator, poate fi chiar mai păgubitoare omenirii decît intoleranţa însăşi...

Prin urmare, să ne rugăm ca Dumnezeu să ne păzească atît de *nebunia intoleranţei oarbe*, cît şi de *prostia toleranţei necondiţionate!*

[3] Pedeapsa capitală, abolită în România la scurtă vreme după executarea sumară a soţilor Ceauşescu, a suscitat numeroase discuţii în presa noastră post-decembristă. Nu este locul aici să dezvoltăm problema, dar trebuie semnalată o curiozitate: creştinismul, în numele căruia cei mai mulţi s-au declarat potrivnici pedepsei cu moartea, a cunoscut-o şi a îngăduit-o de-a lungul întregii lui istorii, nu doar în forma extremă a Inchiziţiei apusene, dezavuată de Ortodoxie, dar chiar în legislaţia curentă a tuturor imperiilor şi statelor creştine, începînd cu Bizanţul ortodox (model necontestat de jurisdicţie şi statalitate „de drept divin")! Se iscă întrebarea: e *mai creştină* lumea de azi decît lumea medievală? Nu cumva avem de-a face cu o confuzie (mai mult sau mai puţin intenţionată) între rigorile creştinismului (de care ne-am îndepărtat) şi preceptele ideologice sau senti-mentale ale umanitarismului laic (de care sîntem saturaţi)? Ar trebui ca teologii să ne spună – înainte de opiniile lor personale, de oameni cumsecade – dacă tradiţia patristică se pronunţă punctual şi limpede în acest sens. Simpla invocare universală a preceptului evanghelic că „Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului, ci îndreptarea lui" nu acoperă complexitatea problemei, căci Dumnezeu – din raţiuni uneori evidente, iar alteori ascunse – pe multe *nu le vrea*, dar totuşi *le îngăduie* în intervalul imperfect al istoriei.

Boris Vian şi seducţia imaginaţiei

Boris Vian, Moarte Pocitaniilor*, trad. Gabriela Abăluţă, Ed. Humanias, Bucureşti, 2005, 173 pp.*

Paul Sandu

În prea puţin cunoscutele sale *Cursuri de literatură*, Nabokov condamnă orice fel de lectură cerebrală, care îşi face un merit din identificarea mizei etice ori politice a unei scrieri, care înmânează condescendent personajelor stindardul uneia sau alteia dintre clasele sociale, pentru a sfârşi printr-o „ideintificare" cu unul dintre acestea. Romanul de idei ar fi fost mai bine, ne-o spune Nabokov deschis, să rămână doar idei de roman, de vreme ce literatura pusă în slujba ideilor produce transformarea acesteia într-un banal mijloc, într-un înveliş fabricat în vederea miezului pe care îl poartă. Cititorul romanelor lui Vian, chiar fără să ţină seama de îndemnul nabokovian, se vede aproape constrâns către un singur fel de lectură; acela care foloseşte drept singur organ „şira spinării" şi care preţuieşte mai mult decât orice plăcerea pură şi simplă, fiorul aproape fizic, redându-i literaturii sensul ca scop al său însuşi.

Scrierile lui Vian sunt mai înainte de toate seducătoare, însă cel sedus nu este numai cititorul, ci autorul deopotrivă, care se lasă purtat de plăcerea de a scrie, dincolo de graniţele unei imaginaţii convenţionale. Autorul este cel dintâi sedus, iar lecţia de seducere, pe care o predă mai întâi pentru sine, nu poate deveni decât în acest fel o „cartă" pentru cititor.

Deşi nu este cel mai cunoscut roman al său, scrierea *Moarte pocitaniilor*, a cărei miză nu fusese alta decât amuzamentul prietenilor, este cel mai bun exemplu pentru ilustrarea unei imaginaţii devorându-se pe ea însăşi, „trup şi hrană sieşi", a cărei istovire nu este niciunde întrezărită. Vian creează personajele pentru a se juca cu ele, pentru a le face „să încaseze lovituri în cap", să „bombănească în barbă", să „coboare, despărţiţi între noi de câteva sute de metri, cu tot calabalâcul bălăbănindu-se în spate". În felul acesta apare Rocky, cu pielea portocalie, cel atât de puţin decent, iar în jurul lui răsar, adorându-l, Mona, cu vocea ei suportabilă uneori, Beryl sau Lacy; asta însă tocmai înainte ca Rocky să fie aruncat într-o maşină şi răpit pentru a-i fi folosită frumuseţea în vederea dezvoltării unor organisme umane perfecte estetic. Frumoasa tânără care-i cade în braţe, pentru ducerea la bun sfârşit a experimentului, este cu mari dificultăţi respinsă; frumuseţea ei nu cântăreşte la fel de greu ca senzaţia de libertate pe care i-o trezesc loviturile aprige ale celor care îi dau, în sfârşit, drumul.

Personajele lui Vian nu sunt în nici un caz caractere elaborate, iar trăsăturile lor abia dacă se pot zări – afară de culoarea portocalie a pielii – de la câteva mile depărtare. Însă stilul lapidar şi ironic, absurdul derulării întâmplărilor şi deznodământul care ar putea trece drept interogare filosofică în domeniul esteticii – dacă nu s-ar încadra mai degrabă în registrul ludicului – transformă scrierea lui Vian în literatură.

Ajuns la finalul romanului, cititorul va constata, în unele cazuri mirat, că n-a aflat mare lucru din această carte; nici despre pasiunile umane, nici despre deficienţele de caracter, nici despre plusurile sau minusurile unei societăţi. Cititorul a învăţat însă, poate chiar fără să înţeleagă în ce fel, cum să fii neserios cu privire la toate aceste lucruri, cum să le iei elegant peste picior, cum să te joci cu ele mimând superficialitatea până la perfecţie. Cititorul a învăţat, aşadar, să citească, cum ar spune Nabokov, „cu şira spinării", simţind fiorii unei plăceri simple, care face

Boris Vian

abstracție de orice fel de analize ale arhitecturii compoziției, ale figurilor de stil sau ale subiectelor abordate. Sunt puține cărți cărora li s-ar putea face un merit, mai înainte de toate, din faptul că sunt, realmente, cursuri de literatură neconvenționale. Romanele lui Vian fac parte, prin vitalitatea lor, prin exuberanța unui stil ironic mânuit la perfecție și mai ales prin miza exclusiv literară a textului, din această categorie de cărți, ce ar trebui prețuite mai presus decât oricare altele.

Cititorul scurtului roman *Moarte pocitaniilor*, sedus de cel care se lăsa la rândul său sedus, ajunge să simtă plăcerea celui care scrie, ludica debilitate a imaginației, capabilă să răstoarne orice așteptare și orice stângace încercare de „identificare“ a cititorului cu personajul favorit. Nu doresc însă, prin aceste rânduri, să-l acuz pe Boris Vian de genialitate. Ar fi, într-adevăr, o acuzație cu totul neîndreptățită. Dacă scriitorul francez poate fi acuzat de ceva, atunci el trebuie acuzat de nebunie. Nu e vorba însă de banala afecțiune, ci de ceea ce versul poetului transcria

prin adjectivul „trimbulind“. Și poate că nimic nu i s-ar potrivi mai bine lui Vian, poate că nimic nu ar sta mai bine drept moto al creației sale întregi, decât versul lui Nichita: „Noi nu vrem să fim geniali, noi vrem să fim trimbulinzi.“

Națiunea și naționalismul în viziunea lui Berdiaev (IV)

O ultimă idee importantă se referă la relația dintre națiune şi stat. Berdiaev crede că viața normală a unei națiuni se desfăşoară în cadru statal. Cu alte cuvinte, fiecare națiune tinde să aibă statul său propriu, ceea ce este un semn de normalitate. Pierderea statului poate îmbolnăvi sufletul etnic.

Cristi Pantelimon

Relația dintre națiune și stat

De exemplu, gânditorul rus e de părere că poporul evreu a dezvoltat o filosofie revoluționară şi internaționalistă, adesea îndreptată împotriva ideii de stat național, tocmai pentru că a fost obligat să trăiască fără stat în istoria sa zbuciumată. Dar chiar şi poporul evreu a trăit mereu cu gândul la un stat al său, de unde şi utopia sionismului. Aşadar, baza firească a unui stat este elementul etnic. Pe de altă parte, orice stat tinde să depăşească această limitare etnică la o singură națiune. Este în logica statului şi nu a națiunii să depăşească limitarea etnică. Putem spune acum că nu națiunile sunt imperialiste, ci statele? Lucrurile sunt destul de complicate. Căci mai departe, Berdiaev va afirma că numai națiunile mici au state pur etnice. „Marile nații, ce şi-au căpătat conştiința propriei misiuni în lume, tind să formeze stat imperialist, cu ieşiri peste marginile existenței naționale. Voința marilor nații este îndreptată spre uniune imperialistă, în care să-şi găsească împlinirea, chemarea națională“[1]. În timp ce națiunile mici se confruntă cu problema menținerii statului național, marile națiuni vor să-şi împlinească menirea la scară universală. De aici, din cele spuse de Berdiaev, încă nu putem şti cu certitudine dacă elementul imperialist este sufletul național al marilor națiuni sau conjugarea dintre acesta şi forma statală, care aduce cu sine o nouă voință, aceea de a răspândi ideea națională într-un stat cu valabilitate universală, adică într-un imperiu sau, a treia variantă posibilă, această dorință imperialistă provine exclusiv din forma statală.

În timp ce naționalismul şi imperialismul sunt în ordinea naturală a lucrurilor, există o formă a conştiinței naționale care depăşeşte această normalitate. Este vorba despre mesianism: „Mesianismul este conştiința nesăbuită a poporului, opusă prin natura sa şi naționalismului şi imperialismului. Naționalismul şi imperialismul rămân în ordinea naturală. Mesianismul iese din ordinea naturală, el este mistic (...) Spiritul mesianic a fost străin popoarelor ariene. El s-a dezvăluit numai la evrei, în aşteptarea încordată a Mesiei, în conştiința evreiască de a se crede poporul ales al Domnului (...) Christos-Mesia s-a născut în poporul evreu, dar El s-a născut pentru toate popoarele lumii, pentru toată lumea. Şi după naşterea lui Christos nu mai e cu putință, în lumea creştină, mesianismul evreiesc“[2].

Aşadar, mesianismul nu mai are obiect după venirea lui Christos. De aceea, popoarele mesianice post-Christos sunt în eroare. Chiar şi formele mai „uşoare“ de mesianism i se par lui Berdiaev pernicioase, bunăoară la acele popoare care se cred alese pentru a duce la îndeplinire o misiune religioasă aparte. Aşadar, popoarele care se cred „alese“ sau care-şi atribuie o misiune specială în lume alunecă uşor în spirit mesianic degradat, anticreştin. Chiar şi conştiința mesianică din creştinism înclină uşor spre vechiul mesianism, crede Berdiaev, ceea ce este un real pericol, căci mesia-

[1] Berdiaev, *op. cit.*, p. 127-128.

[2] *Ibidem*, p. 129.

nismul nu poate fi „raționalizat“, adică nu cunoaște limită istorică și astfel poate duce la pierderea controlului istoric asupra acelui popor ales. Acesta se poate comporta cu totul în afara istoriei...

Fondul mesianic al lumii moderne este parareligios. Astăzi, popoarele „alese“ sunt chemate să răspândească democrația în lume, drepturile omului etc. Aceste forme de mesianism modern sunt la fel de periculoase dacă ajung să se coaguleze în sufletul etnic al popoarelor mari.

Naționalismul zoologic și naționalismul creator

Există, spune Berdiaev, două specii de naționalism. Primul este autoidolatrizarea însuşirilor elementare ale poporului, un fel de egolatrie la nivel popular. Acesta este naționalismul *spontan*, care, în formele sale extreme, simpliste, devine „zoologic“:

„Naționalismul poate fi idealizarea însuşirilor elementare, încântarea de sine a poporului. El poate fi îmbătat de aceste însuşiri şi să nu îngăduie critica şi autocritica. Acesta este naționalismul spontan care, în manifestările sale primitive, poate fi un naționalism zoologic. Acest gen de naționalism poate trece în faza de negare a ideii naționale şi să vadă în slăbiciunile sentimentului național şi ale conştiinței naționale manifestări ale specificului național“[3]. Este cazul internaționaliştilor ruşi, care văd în autodistrugerea Rusiei un caracter național rus.

Există însă şi o altă specie de naționalism, *naționalismul creator*, cu cuvintele lui Berdiaev, pentru care „existența națională devine îndatorire creatoare. Acest fel de conştiință națională nu numai că permite, dar chiar impune autocritica, cheamă la autocritică şi reeducare în numele existenței naționale“[4].

În cele din urmă, ne previne Berdiaev, înțelegerea corectă a ființei naționale va rămâne întotdeauna strâns legată de o bază mistică, irațională. Acest iraționalism nu trebuie însă confundat cu absența rațiunii şi cu caracterul adesea „criminal“ invocat atunci când este atacat naționalismul[5]. Ca forță irațională, acest naționalism este o formă de *cunoaştere* ce depăşeşte raționalismul abstract, sociologismul facil sau chiar vulgar, mecanicismul pozitivist cu care încearcă cei mai mulți să acceadă la cunoaşterea națiunilor. Iraționalismul este aici un factor de cunoaştere şi nu o manifestare a unor energii fizice dezlănțuite, ce pot degenera în crime. Dimpotrivă, acest iraționalism este mai aproape de ideea de pace universală, prin înțelegerea factorului organic esențial al națiunii, care are culoare religioasă. Dimpotrivă, teoriile sociologice neorganice, ideologiile moderne nu duc decât la distrugerea bazei organice a națiunii şi la transformarea națiunilor în organisme abstracte, supuse principiilor înguste ale ideilor la modă. Asemenea ideologii sunt, din punctul de vedere al păcii, mult mai periculoase decât iraționalismul de care vorbeşte autorul rus. Internaționalismul comunist a făcut numeroase victime, în timp ce naționalismul creator, chiar dacă mistic şi irațional, este asociat cu ideea înțelegerii tainei creaționale din spatele existenței naționale.

[3] *Ibidem*, p. 132.

[4] *Ibidem*, p. 133.

[5] Cele mai multe atacuri la adresa naționalismului vin cu acest reproş: naționalismul este ceva irațional, mistic, prin urmare, imposibil de controlat. De aici şi până la ideea de crimă nu mai e decât un pas: de altfel, iubirea de neam nu poate fi niciodată total ruptă de încercarea de păstrare nealterată a caracterelor acelui neam, deci de o (relativă) rupere față de comunitățile străine. Din această distanță față de străinătate ar rezulta, conform acestei viziuni, un soi de predispoziție violentă. Aşadar, naționalismul este, pe un versant al său, asociat cu ideea violenței la adresa străinilor. Caracterul irațional şi mistic de care vorbeşte însă Berdiaev nu conduce la aşa ceva, ci este un efort de pătrundere în adâncurile tainei naționale.

Amintiri despre Societatea Academică „Prietenii Ştiinţei“

Pentru o istorie culturală (IV)

George Popescu Glogoveanu

Un alt mare conferenţiar care s-a manifestat în cadrul Societăţii „Prietenii Ştiinţei“ a fost magistratul George Giugiuc, originar din Craiova, un om de o seriozitate deosebită, lucru care caracteriza, atunci, întreaga justiţie română. Preocupările sale din afara profesiei sale i-au adus aprecieri unanime, mai ales că făceau parte dintr-un domeniu gustat de o lume mai rafinată. În general, lumea nu suferise un dăunător proces de proletarizare şi de prostire, pe scară largă. Seria de conferinţe pe care a început să o ţină în cadrul Societăţii „Prietenii Ştiinţei“ a avut ca debut viaţa şi opera lui Botticelli, urmat apoi de Giotto, Fra Angelico şi El Greco. Toate aceste conferinţe au fost însoţite de proiecţii. Au fost arătate aproape toate operele lor, pe ecranul cinematografiei, în materie de pictură. Prezentatorul acestor patru expuneri, George Giugiuc a murit ca un martir. Martiriul lui a avut loc la Bucureşti, în următoarele împrejurări. Magistratul Giugiuc era un om al legii, de o moralitate impecabilă. El funcţiona ca procuror la Tribunalul judeţului Dolj, unde a instrumentat, înainte de 1944, un dosar de drept comun, pe numele lui Teohari Georgescu. După 1948, când comuniştii se instalaseră în posturile de conducere ale ţării, iar Teohari Georgescu ajunge în fruntea ierarhiei statului bolşevic, ca ministru de Interne, dă ordin ca magistratul George Giugiuc să fie arestat şi adus la Bucureşti, unde, de la etajul cinci al Prefecturii de Poliţie a Capitalei, este aruncat pe fereastră, găsindu-şi, astfel, sfârşitul. E firesc ca dosarul întocmit lui Teohari Georgescu, şi care i-ar fi pătat reputaţia de comunist, să dispară din arhiva Tribunalului.

Botticelli (1445-1510), pe numele său Alessandro (Sandro) Filipepi, este înfiat de fratele său mai mare; era gras, motiv pentru care a fost poreclit Butoiul (Botticelli). După ce îşi face ucenicia la Fra Filippo Lippi, intră în graţiile familiei Medici. Frecventează atelierul lui Verochio, care devenise un fel de centru al intelectualităţii artistice din Florenţa. Acolo, se pare că Botticelli s-a întâlnit cu Leonardo da Vinci cu care s-a împrietenit pentru moment; după un timp, marele pictor şi savant devine un critic fervent al lui Botticelli, pe care îl consideră prea simplu, prea prozaic şi lipsit de cultură generală. E adevărat că Botticelli se îndepărtează de realismul contemporanilor săi şi este mai degrabă un visător decât un mistic. Pictura sa *Fecioara cu pruncul Iisus în braţe*, care se găseşte la Muzeul Luvru din Paris, relevă melancolia, neliniştea nervoasă, rafinamentul, specifice concepţiei sale artistice. O altă pictură a sa este *Venera.* Dintre fecioarele sale, această pictură are o voluptate redusă pe care o fiinţă ce a părăsit patria spiritului pentru a coborî pe pământ, o justifică. Cele trei picturi: *Iudita, Primăvara şi Naşterea Venerei*, expuse la Pinacoteca Uffizi, sau *Frescele de la vila Lemni şi de la Luvru* au toate la bază o viziune poetică a pictorului care, în dauna peisajului, scoate în evidenţă florile exprimate cu o deosebită dragoste tandră.

Ajuns în intimitatea casei lui Laurenţiu Magnificul, Botticelli îi execută *Frescele Vilelor acestuia*; desenează *Portretul unui tânăr*, îmbrăcat în negru, pe un fond deschis, care se găseşte la Luvru, pe care Filippino l-a pictat, dându-i un farmec deosebit. Mai pictează frumosul *Panou Esther*, panou care se găseşte la muzeul Chantily. În timp ce găzduia la urmaşii lui Laurenţiu Magnificul, Botticelli execută *Desenele la Divina*

Comedie a lui Dante, în care transpar influențele și farmecul spiritului oriental. Cu zece ani înainte de a muri, Botticelli pictează admirabilul tablou *Naşterea Domnului*, care se găseşte la Londra. În final, mai trebuie să amintim şi alegoria intitulată *Nunta lui Lorenzo Tarno Buon*.

Bolnav de gută, viața lui a fost marcată de o melancolie incurabilă şi o tristețe care se vădesc în opera sa, prin caracterul liric şi mistic, însetat de o altă lume, a frumuseții şi a liniştii. În consecință, Botticelli rămâne un mare pictor care nu s-a încorsetat în canoane şi a dat frâu liber creației artistice necenzurate.

Giotto a fost subiectul celei de-a doua conferințe ținute de magistratul George Giugiuc. Deşi italian de origine, Giotto (1267-1337) rămâne credincios, cel puțin pentru o vreme, spiritului bizantin a cărui influență se observă în operele sale. Se spune că atunci când avea zece ani şi păzea o turmă de oi pe o câmpie, Giotto a găsit o piatră ascuțită cu care încerca să deseneze pe o placă netedă. În acel moment, se apropie de el un om care îl priveşte ce face şi apreciindu-i desenul, îl întreabă dacă ar dori să învețe pictura. Copilul timid i-a răspuns că numai după ce tatăl său îi va da încuviințarea, pe care, de altfel, o va obține, îi va da răspunsul. Omul care îi ceruse să-l urmeze nu era altul decât marele pictor Cimabue. Giotto cunoaşte apoi pe pictorul Cavallini, şi el tot cu influențe bizantine, ca şi Cimabue. Este influențat oarecum de amândoi şi creează multe opere cu influență bizantină, dar, după o anumită perioadă, Giotto face o adevărată revoluție în pictura vremii, creând o autentică şcoală. Astfel, el părăseşte vechea linie a pictorilor care imitau pe înaintaşii lor. Giotto era convins de superioritatea artei bizantine; „el a transformat arta de a picta din greacă în latină, a făcut-o apoi modernă şi a obținut arta cea mai desăvârşită", scria Cennino, în *Libro dell'arta*.

Giotto pictează *Frescele din Capela Superioară*, la vârsta de 30 de ani, la Assisi, în timp de trei ani, împreună cu elevii săi, făcându-l cunoscut pe Sf. Francisc. După 1301 se stabileşte la Florența unde este declarat cetățean de onoare al oraşului, devenind maestrul zidar al Domului, în 1334, când începe şi marea construcție a Campanilei. La Padova, Giotto pictează *Capela Dell'Arena*, *Povestea lui Hristos şi a Fecioarei*, în capela construită de Enrico Serovigni, *Capela Bardo şi Peruzzi*, din Biserica Santa Croce, din Florența; *Ospățul lui Irod*, *Înălțarea Evanghe-*

Capela Dell'Arena

listului, *Naşterea Botezătorului*. Pictează, de asemenea, trei capete de profeţi în Biserica Santa Maria Maggiore din Roma, care amintesc de valoroasele mozaicuri bizantine de altădată. La Roma mai execută mozaicurile Navicellei, precum şi renumitul portret al Papei Bonifaciu al VIII-lea. Pictează *Înălţarea lui Hristos* care, împreună cu pictura lui Rafael, *Eliberarea Sf. Petru*, reprezintă culmea operelor geniilor care au reuşit să aducă imaterialul pe pământ. Creând o şcoală de înalte principii artistice, Giotto are o mulţime de elevi, printre care şi pe cei din familia Pisano. Chemat să picteze în mai multe oraşe din Italia, el se face cunoscut peste tot, şi regilor, şi dogilor, şi guvernelor, precum şi oamenilor de rând. Giotto rămâne unul dintre deschizătorii de drumuri ai artei Renaşterii italiene, un geniu care, cu greu, a fost depăşit.

Al treilea pictor prezentat de George Giugiuc a fost *Fra Angelico*, pe numele său adevărat Guidolino di Pietro, născut într-un sat din Mugello, în 1387. La 20 de ani, intră cu fratele său Benedetto, într-o Mânăstire Dominicană din Fiesole. Datorită purităţii şi geniului său artistic, Toma d'Aquino i-a dat numele de *Angelicul*. Din 1436, Mânăstirea San Marco este reconstruită de Cosimo de Medici, pe cheltuiala lui, şi redată Dominicanilor. Fra Filippo Lippi şi cu Fra Angelico împodobesc cu picturi atât Mânăstirea, cât şi Palatul lui Cosimo. Fra Angelico se face destul de gustat de sufletele însetate de puritate, prin creaţiile sale care aduc ceva din frumuseţea picturilor sieneze, iar prin picturile de la San Marco, *Schimbarea la Faţă* şi *Hristos Batjocorit*, el atinge sublimul. Mai pictează două *Bunevestiri*, pline de farmec artistic. Însoţit de şase ajutoare, Fra Angelico este chemat la Roma unde pictează *Registrele Vaticanului*, *Mai Multe Fresce Dispărute*, *Capela lui Nicolae al V-lea*, precum şi *Bunavestire de la Cortond* şi *Încoronarea*, care se află la Muzeul Luvru, toate strălucind prin culori dulci, portocalii, de o eleganţă deosebită.

Viaţa lui Fra Angelico îmbracă trei aspecte: cel de călugăr, cel de om şi cel de artist. Din picturile sale reiese sublimul, seraficul şi vădit influenţa bizantinilor, prin Giotto şi Masacelo. Decoraţiile murale de la Palatul Medici făcute de Fra Angelico, în colaborare cu ajutorul său, Benozzo Gozzoli, excelează prin virtuozitate şi frumuseţe. Ele reprezintă *Feeria Regilor Magi*, iar *Frescele de la Mânăstirea San Marco* au dat sfântului locaş prestanţă şi strălucire, făcând din ea un centru de importanţă intelectuală şi artistică din care avea să plece o jumătate de secol mai târziu, marele duşman al familiei Medici şi al civilizaţiei florentine, pe nume Savonarola. Ajuns stareţ al Mânăstirii de la Fiesole, Fra Angelico trece la Domnul, la 18 martie 1455, la Roma unde este şi înmormântat. Geniul său, precum şi cel al numeroşilor pictori, sculptori şi arhitecţi italieni dau strălucire, prin operele lor, civilizaţiei, culturii şi artei italiene. Perioada Renaşterii rămâne un mare semn de întrebare: este greu de apreciat cât divin şi cât profan există în toate aceste opere.

Ultimul mare pictor prezentat de conferenţiarul George Giugiuc a fost **El Greco**. Născut în 1541, în insula Creta, fiind de naţionalitate greacă şi având numele de Dhominikos Theotokopoulos, El Greco a murit la Toledo, în Spania, în 1614, fiind înmormântat la Mânăstirea Santo Domingo el Antigue. Se pare că pregătirea în domeniul picturii a făcut-o în Creta, pentru că atunci când vine în Italia, cam pe la vârsta de 25 de ani, semnează ca „maestru în ale picturii". Din

testamentul său reiese că pictorul era un credincios fervent şi sincer al Bisericii Catolice şi un practicant al valorilor creştine, deşi plecase dintr-o ţară ortodoxă. În drumul său spre Spania, a trecut prin Italia, oprindu-se la Veneţia şi Roma. La Veneţia a lucrat în atelierul lui Tiţian care se pare că avea tot o origine greacă (macedonean, ilir, grec?). Datorită lipsei unor documente precise sunt încă multe neclarităţi cu privire la formarea pictorului, precum şi la călătoriile sale spre Veneţia, Roma şi, ulterior, Toledo. Totuşi, primele iniţieri le primeşte în renumita şcoală greacă din Creta, foarte înfloritoare în acea perioadă.

Opera lui El Greco este vastă şi cuprinde trei etape: etapa cretană, formativă; etapa italiană care îi deschide noi perspective, fiind influenţat de Tiţian şi, într-o oarecare măsură, de Tintoretto; etapa spaniolă care îi defineşte personalitatea, dobândind un stil propriu şi o originalitate *sui generis.* Enumerăm operele sale, chiar dacă nu vom ţine cont de perioadele în care au fost pictate. Documentele existente nu prezintă exactităţi cu privire la desfăşurarea în timp a operei sale artistice. O pictură pe pânză reprezintă *Adoraţia Păstorilor*, care a fost aşezată pe aticul retabulului principal de deasupra criptei unde a fost înmormântat El Greco, în Mânăstirea Santo Domingo el Antigue. *Pictura Sfântului Pavel din Grupul de Apostoli* se găseşte la Sacristia Catedralei din Toledo; tabloul *Hristos Izgonindu-i pe Negustori din Templu* se află astăzi la Institutul de Arte din Mineapolis; *Portretul Sfântului Mauriciu* şi *Înmormântarea Contelui Orgaz* sunt picturi care se găsesc la Parma. Aceste picturi, după cum mărturiseşte el însuşi, „i-a uluit pe aceşti pictori de la Roma". Picturile *Înmormântarea* şi *Gloria* reprezintă ceva deosebit faţă de picturile celorlalţi artişti. La figurile pictate, picioarele şi mâinile – vezi şi *Coborârea de pe Cruce* – sunt alungite, în raport cu formele normale, arătând prin această prelungire, ruperea legăturilor sfinţilor cu legile fizice. Deci, se arată prin aceasta spiritualizarea corpurilor, a materiei corporale, lucru unic în pictura de atunci. *Înălţarea Fecioarei* constituie o celebră pictură care se găseşte la Academia din Veneţia. După anumite informaţii, El Greco a venit în Spania, în 1577, pentru a respecta anumite contracte încheiate cu personalităţi spaniole, în scopul de a picta o serie de biserici, şi mai ales pentru a-l servi pe regele Filip al II-lea. Acolo, la Toledo, El Greco a pictat *Cele 8 tablouri pentru Retabulul Bisericii.* Santo Domingo el Vielo din Toledo avea în mijloc tabloul *Înălţarea Fecioarei.* Tot la Toledo, mai pictează portretul *Poetului Epic Ercillo* şi *Batjocorirea*, pictura cea mai dramatică care cuprinde trei influenţe într-o armonie desăvârşită: influenţa bizantină, tehnica italiană şi maturizarea spaniolă. Rămâne, totuşi, o pictură complexă, de mare efect şi strălucitoare.

Tablourile *Sfintele Familii* se găsesc la Muzeul Prado. În ele apar chipurile *Sfintei Ana* şi a *Maicii Domnului.* În timpul sejurului său la Roma, pictează *Portretul lui Giulio Clovio*, care a fost protectorul său; *Adorarea Magilor*, o pictură celebră care se găseşte în Galeria din Viena; *Circa 9 Tablouri*; *Vindecarea Orbului După Evanghelia Sfântului Marcu*, care se află la Dresda. Primele tablouri realizate după venirea lui în Spania, la Toledo sunt următoarele: *Sfântul Bernard*, care este în colecţia Cheramy, la Paris; *Sfântul Benedict*; se pare că aceste tablouri au fost înlocuite de pe dreptunghi, cu două copii ale originalelor şi care, probabil, se află la Infantos don Sebastian. Ele figurau deasupra arcelor din centru.

Alte tablouri din perioada spaniolă sunt: *Sfânta Faţă*, care era fixată într-un medalion, susţinut de doi copii eleganţi; *Sfântul Mauriciu*, care este, astăzi, la Escorial; *Sfânta Treime*; *Sfântul Ioan Evanghelistul*, care excelează prin colorit, emoţie şi realism; *Buna-Vestire*, care este la Muzeul Prado din Madrid; Pieta, pictură care se găseşte la New York; *Sfântul Sebastian*, care este la Catedrala din Valencia; *Veronica*, figură cuprinsă şi în alte tablouri, precum *Batjocorirea. Hriostos cu Crucea* este un tablou de mare originalitate şi care l-a incitat pe El Greco să repete subiectul şi în alte 11 tablouri care se află răspândite peste tot, unul chiar în România. *Retabulul de la Talavera la Viej* a fost realizat în 1591 şi se remarcă prin excelenţa, idealismul şi dimensiunile sale enorme, prin vioiciune şi spontaneitate. E ceva nou în arta lui El Greco, precum în portretul Fecioarei, intitulat: *Încoronarea Fecioarei*, cu Iisus în dreapta, iar Dumnezeu-Tatăl, în stânga, înfăşurat într-o mantie albă şi cu sceptrul în mână. Picioarele Fecioarei sunt sprijinite de un glob pământesc. Consiliul Regal al Majestăţii Sale, ca şi mulţi demnitari

de la 1596, împreună cu Dona Maria de Aragon au comandat lui El Greco executarea retabulului pentru Colegiu în care Dona Maria de Aragon, răposată, s-a odihnit aici, după moarte. *Botezul lui Hristos* din Spania poartă influenţa artei italiene şi este adăpostit în Biserica ce reprezintă o catedrală magnifică. *Răstignirea* este o operă care incită, o operă tulburătoare în care temperamentul dur, tăios şi de intensă frământare iese în evidenţă. Ea este o operă angoasantă, depăşind *Răstignirea* lui Rafael, pictată la începutul activităţii sale. Nu trebuie să trecem cu vederea minunatul tablou reprezentând pe *Sfântul Iacob*, care este la New York; *Capul de Sfânt*, care este în Canada.

Pentru Capela San Jose, El Greco pictează între 1595-1603 două grupuri de lucrări care împodobesc retabulul acelei capele din Toledo, precum şi picturile din Biserica Spitalului Caridad, din orăşelul Illesces. Tot în capela San Jose, în mijlocul retabulului, El Greco pictează un măreţ *Sfânt Iosif*, cu cârja în mâna dreaptă şi cu Pruncul Iisus lângă el, protejându-l cu mâna stângă. Tot aici, la Toledo, în aceeaşi capelă a Mânăstirii, în partea laterială a Epistoiei, se află pe aticul din retabulul principal pictura reprezentând *Încoronarea Fecioarei*, cu mâinile împreunate pe piept, în poziţie de rugăciune, cu privirea aţintită în sus şi cu picioarele sprijinite pe o semilună. În dreapta este Iisus, iar în stânga, Dumnezeu Tatăl. În retabulul lateral al Evangheliei este pictată tot *Fecioara*, dar aici ea este cu Pruncul în poală şi cu capete de îngeri drept nimb. Compoziţia contrastează cu cealaltă, ea este mai degrabă sacră. *Conversaţiune* are o notă de tradiţionalism, o dată cu sfârşitul secolului al XVI-lea. O altă comandă vizează executarea unor picturi în incinta spitalului Caridad din Illescas. Ele constituie reiterări ale celor realizate la Biserica spitalului din Illescas, veche ctitorie a cardinalului Cisneros. Mai mulţi specialişti îi atribuie lui El Greco proiectul, retabulul, statuile şi picturile din Biserică şi din spital. În felul acesta ne dăm seama cât de mare era geniul lui El Greco de putea să cuprindă , asemenea lui Da Vinci, toate genurile artei, într-un mod aproape desăvârşit.

Într-un catalog al colecţiei regale din România se vorbeşte şi de o pictură intitulată *Logodna Fecioarei.* Dimensiunile acestui tablou sunt foarte reduse. De asemenea, mai există un tablou tot de dimensiuni mici, asemănător cu cel ce reprezintă *Logodna Fecioarei*, în care este reprezentat *Sfântul Il Defonso*, care se afă la spitalul Illescas din Toledo. La Escorial există faimosul tablou *Visul lui Filip al II-lea*, care este în aceleaşi săli unde se mai află şi portretul *Sfântului Mauriciu.* Regele Filip al II-lea era supranumit şi regele înţelept, iar acest tablou mai este numit şi *Gloria*, pentru că în el apar şi Iisus, ca şi Infernul şi Purgatoriul, iar Iisus este adorat de toată creaţia. La Escorial se mai găsesc două pânze în sacristie, în mărime naturală şi care reprezintă pe *Sfântul Petru* şi pe *Sfântul Il Defonso.* Sfântul Petru are o figură eroică, tronând şi privind în depărtare, iar portretul Sfântului Il Defonso, cu o mantie de Arhiepiscop de Toledo are o figură blândă, ocrotitoare. Cele două tablouri sunt picturi de mare factură, având darul de a influenţa chiar şi pe marele pictor spaniol Velasquez. O altă minunată pânză a lui El Greco este *Iisus luându-şi rămas bun de la Maria*, a cărei copie se află în Biserica San Vincente. *Maria stă în faţa lui Iisus* ţinându-se de mâna stângă şi privindu-se parcă să se contopească într-o îmbrăţişare mistică, este o altă pânză reuşită. *Răs-*

Pictura de Fra Angelico

tignirea este o operă superbă. Pictura a fost purtată prin mai multe locuri. Din 1909 se afă la Muzeul Luvru din Paris. Se pare că sunt trei picturi care au acelaşi subiect: Răstignirea. *Sacra Familia* este o altă operă cu acelaşi titlu. Aceasta însă este cea mai reuşită operă despre Sfânta Familie, pictată de El Greco. *Sfântul Ludovic*, pictură în mărime naturală, reprezintă un cavaler care are pe cap o coroană şi poartă o armură specifică secolului al XVI-lea, iar în mâna dreaptă ține un sceptru asemenea celor purtate de regii Franței. Această pictură se găseşte la Muzeul Luvru. Se pare că sunt trei exemplare întruchipând acelaşi personaj. Este un elogiu adus unuia dintre conducătorii cruciadelor care au vrut să cucerească locurile sfinte, eliberându-le de arabi. Mai există de la El Greco două replici: *Învierea*, de dimensiuni mai mici, una se află la Barcelona, iar cea dea doua la Montreal, pentru ca apoi să ajungă la Muzeul Saint Louis din Missouri. Nu trebuie să trecem cu vederea nici *Capul Fecioarei*, pictură care se găseşte la Muzeul Prado, fiind identică cu cea din Strasbourg. Mai notăm mica replică, uşor modificată, a *Visului lui Filip al II-lea*, pictură care se află la Galeria Națională din Londra. Spre deosebire de primul tablou pe pânză, acesta este pictat pe lemn.

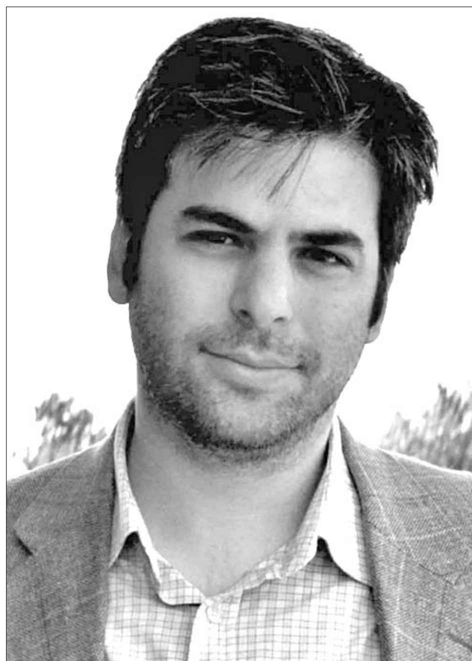
Portretul lui Paravicino este pictat pentru retabulul din Tavera. Se mai pomeneşte de două picturi reprezentând pe *Sfântul Petru plângând* – se pare că unul dintre tablouri figurează la Tavera. Mai sunt citate câteva tablouri care punctează finalul carierei geniale de pictor a lui El Greco: *Maica Domnului şi Sfântul Iosif*; *Sfânta Elisabeta* – mai apare o pânză într-o imagine mică a *Alăptării* căreia i s-a dat numele de Imaginea alăptării –; *Botezul lui Hristos*, un tablou care se află la spitalul Tavera pe care, de altfel, El Greco nu ar fi reusit să-l termine de pictat. Un tablou terminat cu câteva luni înainte de a muri reprezintă *Înălțarea*. După unii comentatori, este cea mai importantă operă a artistului, având în vedere stilul şi tehnica lui. Un alt tablou de ultimă oră îl constituie *Rusaliile*, care este la Muzeul Prado din Madrid. *Rugăciunea de pe Muntele Măslinilor* este un tablou tulburător care îl arată pe întristatul Iisus stând în genunchi pe o stâncă şi rugându-se cu durere Tatălui Său; un înger veghează de sus, de pe nori, iar apostolii îi arată cum sunt cuprinşi de somn. Un alt tablou de mare factură este *Un Sfânt: Ioan Evanghelistul care vede misterele Apocalipsei*. Tabloul *Moartea lui Laocoon şi a fiilor săi*, precum şi un altul, de dată mai recentă care se află la Washington, intitulat *Laocoon*, tablouri inspirate din poezia clasică, reprezintă viziunea şi presentimentul sfârşitului artistului – şi se pare, ultimul său tablou al vieții de geniu. *Sfântul Petru în închisoare* sau *Lacrimile Sfântului Petru* este un tablou prin care se arată durerea şi remuşcarea Apostolului care s-a lepădat de trei ori de învățătorul său. *Magdalena şi Sfântul Ieronim* este cel mai important tablou, ornând sacristia catedralei din Toledo. *Grupul de Apostoli* este un alt tablou din ultima perioadă a pictorului, găsindu-se în trei exemplare integrale, iar altele, descompletate.

Trebuie să mai amintim şi de un alt tablou executat tot înaintea morții sale *Botezul lui Hristos*. Este o lucrare asemenea celei pictată cu 20 de ani mai devreme pentru Dona Maria de Aragon. Tabloul cel nou diferă printr-o exacerbare atât a conținutului, culorilor, formei, cât şi a desenului. El Greco nu a pictat pentru alții. Nu l-a interesat critica şi părerile altora. El picta pentru a-şi satisface genialele lui impulsuri creatoare. Operele făcute în ultima perioadă a vieții sunt copii ale celor pictate mai devreme. Ele reprezintă *Răstigniri – Apostoli – Sfinți (Francisc)*. El Greco aprecia că, coloritul este mai greu de realizat decât desenul. Măiestria cu care ştia să prepare culorile şi să le aştearnă pe pânză pentru a crea efecte deosebite în sufletul privitorilor, l-a făcut genial şi aproape unic printre pictorii spanioli, pe mulți dintre ei influențându-i şi dându-le un impuls creator.

Influența asupra contemporanilor era vădită, mai ales prin altoirea valorilor bizantine pe elementele baroce care erau la modă în Occident. Aşa că prezența lui în Spania a fost un fapt revelator pentru pictura vremii, căci el venea cu idei şi metode noi din Răsăritul bizantin, care avea o tradiție veche şi mare în artă. Picturile redate în această prezentare nu constituie totalitatea operei lui El Greco. Superioritatea picturilor sale rezidă în faptul că, spre deosebire de alți pictori, el a reuşit să spiritualizeze personajele pictate printr-o metodă nouă, unică: alungirea, metodă ce reprezintă simbolistica majoră, folosită în pictură.

Cine nu-i cu noi, e legionar

Junele teolog Mihail Neamțu, școlit în Occident și foarte apropiat tripletei dominante azi în cultura română Pleșu-Liiceanu-Patapievici, s-a simțit dator să ia o poziție târzie față de cazul Corneanu. A făcut-o în eseul „Ortodoxia românească. Deficitul comunicării și inflația retorică“ (*Idei in Dialog*, nr. 8/ 47, august 2008). În prima parte a textului, nu are încotro și spune ceea ce noi am afirmat de la începutul scandalului: ÎPS Corneanu a făcut o nefăcută care reclamă caterisirea. Dar lui Mihail Neamțu nu-i convine să aibă dreptate alături de noi și, mai cu seamă, nu vrea să-și supere prietenii de la ICR, NEC și Humanitas. Cariera lui depinde de aceia, nu de noi. Așa încât a găsit o modalitate de a se distanța de „talibani“ și „reacționari“, în a doua parte a eseului atacându-l abject pe Mircea Platon, unul dintre tradiționaliștii care au dus greul polemicilor pe

Mircea Platon

marginea cazului Corneanu. Prin răfuiala cu Platon, Neamțu a încercat să împuște doi iepuri dintr-un foc: să se delimiteze de noi și să-l răzbune pe Theodor Baconsky, pe care Mircea Platon l-a cam șifonat. Una dintre cele mai parșive fraze ale lui Neamțu despre Mircea Platon este aceasta: „De ce să nu bovarizezi idilic cu gândul la România profundă când viața te obligă să-ți educi copiii la școala în limba lui Thomas Jefferson? Sub pana aceluiași talentat autor, paseismul n-are margini: «singura Românie respirabilă e România neintegrată, România veche». Cât de veche?, ne putem întreba. România în care propunerea *numerus clausus* interzicea studenților evrei să învețe la Universitate? România din 16 iulie 1936 în care «etica onoarei» făcea din «trădătorul» Mihai Stelescu victima unei crime ritualizate satanic (dar onorată cu distincția «Crucea albă» de Corneliu Zelea Codreanu)?“ Cu alte cuvinte, Neamțu îl acuză de filo-legionarism pe Platon. Etichetă menită să decredibilizeze și să marginalizeze sau să excludă pe oricine. Este uluitor cum un cărturar fin și un trăitor al ortodoxiei – așa cum se pretinde Neamțu – se pretează la o așa mizerie de inspirație stalinistă. Mirarea se naște din două motive: 1. Mihail Neamțu însuși a avut simpatii legionare în adolescență și 2. mentorii săi, Pleșu, Patapievici și Liiceanu au fost la rândule acuzați neîntemeiat de legionarism pentru a li se arde imaginea. Nu-l găsesc vinovat pe Neamțu că, acum 10-15 ani, a scris binevoitor despre legionari și admit că omul își poate schimba părerile în timp, dar îmi repugnă lipsa de caracter care l-a făcut să treacă, în manieră comunistă, la lapidarea publică a unui fost prieten (altfel fără nici o legătură cu restul eseului său). Din această perspectivă, consider pe deplin justificată indignarea lui Iulian Capsali și apreciez ca necesară publicarea textului de mai jos. ***(Claudiu Târziu)***

Deliciul impostației

Iulian Capsali

Sunt indivizi pe care, dacă îi întrebi ce cusur au, îți răspund fără să răsufle: sunt prea sincer. Nu au alte păcate, nu tu mândrie, invidie, pofte sau altele asemenea, decât cel inevitabil al expunerii permanente a plăpândului lor suflet pe tava festinului unor lacomi devoratori de ingenuitate. Cred că aşa se vede pe sine Mihail Neamțu în acest moment. O victimă a propriei sincerități. Aşa şi este. Amoralitatea acestuia are când virtuți de maestru, când pudori de margaretă. Să introduci în discuția despre „cazul Corneanu" evocarea abruptă a „cazului Stelescu" (via Corneliu Zelea-Codreanu), lipindu-l cu aparentă inocență peste imaginea lui Mircea Platon, asta este dovada măiestriei pe care ar fi putut să şi-o desăvârşească în regimul trecut, când cei de această teapă se cocoțau pe cadavre pentru vreo promovare sau ieşire în străinătate. Te acuzau că eşti legionar, te înfundau şi astfel îşi asigurau viza pentru Occident. Slavă Domnului, acum există această „şansă providențială în darul libertății", şi nu se mai pune problema... Dar rămâne juisarea între oglinzile paralele ale carierei. Trebuie să nu dai nici o secundă impresia că nu eşti de partea oglinzii care împarte fericirea. Oricum, nu te poți nici ascunde şi nici opri. Îți place şi devii bulimic. Traiectoria ți-o manageriezi atent, dar cu o mină indiferentă, de creştin care se lasă în voia Domnului. Din când în când, te uiți cu coada ochiului la oglindă şi îți dregi vocea. O scurtă impostație, o solfegiere caldă, pot să fie debutul unei cariere de prim-solist.

Sunt oameni care simt perfect vremurile, adulmecă stârvul societății şi muşcă acolo unde trebuie să muşte. În timp ce zeama i se scurge pe la colțurile gurii, un astfel de om trage cu coada ochiului la stăpân, cu rânjet satisfăcut, dar nu pe deplin. Are o frică atavică şi este tensionat: oare ar fi putut dăuna mai mult şi nu a făcut-o? De cele mai multe ori stăpânii nici măcar nu-l observă, ceea ce-i trezeşte nedumeriri pline de frustrare. Poltronul simte permanent nevoia de ocrotire. După o (altă) scurtă impostație, Mihail Neamțu reuşeşte să extragă din arsenalul (greco-)catolic altă etichetă obosită, care se lipeşte din ce în ce mai greu, chiar dacă este ajutată cu spor de umezeala limbii: slavofilism. Urmează o scurtă cutremurare dezgustată: în popor slavofilismul este de ocară din pricina istoriei. În ochii inteligheției occidentalizante este de asemenea de ocară, dar din alte considerente: culturale. Nu contează că nu argumentează nici măcar anemic această presupusă „vină" a celui vizat. A pus eticheta, limba este rulată, iar în gură, printr-un plescăit scurt, gata să fie folosită la lipit următoarea etichetă. Impostația nu poate ține permanent loc de arie. Dar mai contează? Coada începe să i se unduiască şerpeşte. Este porțiunea mai consistentă a prelungirii unei coloane flasce. Degeaba încearcă să şi-o tragă încurcat sub falduri; coada este mai puternică decât jena. Demonizarea adversarului este înfăptuită, instinctul satisfăcut... de ce să-i fie ruşine? Până la urmă, de ce să vrea să fie altfel decât este? Pustiirea poate să înceapă a rodi deplin. Golul are ecouri vagi de muzică psaltică şi amiroase vag a tămâie. Este greu până te obişnuieşti, apoi urmează rutina, iar bucuria minciunii ajunsă la climax devine efervescentă. Dacă ai casa pusă la buza unui mic vulcan noroios, cu timpul clipocitul sec al bulelor gazoase devine o muzică indispensabilă. Din aceste două acuze mizerabilissime (legionarism şi slavofilism) reiese evident un fapt limpede: moralistul nostru are în calomnie o cronică lipsă de imaginație. Clevetirile lui se confundă cu bulele gazoase. Clipocesc...

În noiembrie 1994, Mihai[l] George Neamțu – numele întreg al prelungirii cozii – scria în *Puncte cardinale* (anul IV, nr. 11/47, p. 14) un articol sub rubrica „Este tânăra generație... o gene-

Mihail Neamțu (al doilea din dreapta), încadrat de Andrei Pleșu și Pr. Iustin Marchis

rație pierdută?", din care vă ofer în treacăt următorul fragment: „Să ne mai întrebăm atunci de ce aceşti numeroşi «intelectuali», mulți dintre ei gazetari, istorici sau analişti politici [...], *nu pot* înțelege Legiunea şi pe Căpitanul ei? Nu pot înțelege de ce Garda de Fier a fost înainte de toate o mişcare spirituală, o şcoală de refacere a sufletului românesc, în care, după cum spunea Codreanu (ascultând povața lui Hristos, *Marcu* 11, 23), «intră cel ce crede nelimitat» şi rămâne afară «cel ce are îndoieli»". Sau, acelaşi, în „Apelul unui licean către «oastea naționalistă»", tot din *Puncte cardinale* (anul V, nr. 1/49, ianuarie 1995), în care îl elogiază pe Codreanu, certându-i pe legionarii şi neolegionarii care se poartă fără tact şi compromit idealurile, şi în care conchide: „Fără a fi excesiv de pesimişti, ghidându-ne doar după realitățile imediate, spunem că orizontul nostru (al celor cu un crez) pare a fi înăbuşit din nou *fără nici un scrupul* [de puterea politică a vremii – *n. mea*]. Să înălțăm neîncetat smerite rugăciuni pentru luminarea minții tuturor, pentru împlinirea dreptății Neamului, pentru a deveni o turmă şi un Păstor. Iar prigoana ce ni se pregăteşte să o putem înfrunta uniți cu toții în duhul credinței şi al dragostei pentru Domnul Iisus Hristos şi Țara aceasta".

Oricât o să pară de ciudat, îl prefer pe liceanul Neamțu, cu toate năzbâtiile vârstei de atunci, dar ale cărui porniri sincere sunt de înțeles în acel context ingrat, nocivului Neamțu de acum, care siluieşte şi intoxică imaginea publică a unui om care nu i s-a arătat niciodată ostil, ba dimpotrivă. Motivele sunt evidente: oricât s-ar şterge la colțurile gurii, zeama deja i-a săpat obrazul. Începe să capete trăsăturile unui Țurcanu mai cultivat, care nu îşi mai reneagă trecutul prin excesul de tortură fizică, ci prin turpitudine.

Adolescentul naiv şi sensibil a fost întors pe dos, fără resentimente. Excitația dată de atingerea epidermică cu zonele de influență şi putere (politice şi/sau culturale) a devenit, între timp, mai puternică decât greața dată de posibilitatea unui eşec etic. Oricum, pielea şi-o păstrează, precaut, în interior. Greața nu; ea este afişată, ca un dat nobiliar, în afară.

Ce a făcut, în fapt, Mihail Neamțu? Vine, la finalul controversei legate de împărtăşirea Mitropolitului Corneanu în biserica greco-catolică „Sf. Maria – Regina Păcii şi a Unității" din Timişoara, îşi revendică, în subtext, impostația ca pe o profunzime de reflecție izbăvitoare şi detensionantă, dar în fapt nu aduce modificări de substanță la chestiune; toate fuseseră spuse şi răspuse dinainte. Poate doar mici amănunte din trecutul dezonorant al Mitropolitului, mai ales cele din timpul revoltei anti-comuniste, erau mai puțin cunoscute marelui public; în rest, cazul fusese dezbătut pe toate fețele. Nici din punct de vedere teologic nu aduce vreo nuanță în plus. Mai mult decât atât, nu există nici o diferență de substanță în tratarea subiectului între autorul articolului

„Ortodoxia românească. Deficitul comunicării şi inflaţia retorică“ (*Idei in Dialog*, nr. 8/ 47, august 2008) şi Mircea Platon, iar acesta o şi recunoaşte: „Deşi consider punctul de vedere al dlui Mircea Platon perfect legitim (dar nu simpatic) din punct de vedere filozofic şi ortodox sub aspect teologic...“.

Trebuie recunoscut faptul că paranteza spune totul despre felul rapid în care se distanţează de adversar, ca un peşte curentat, chiar şi atunci când se hrăneşte, în mare, cu aceleaşi idei. În cazul unui om al cărui demers îl susţii tu însuţi cu argumente în prima parte a eseului, dar care nu este în „fosa muzicienilor perfecţi“, deci trebuie defăimat prin inserţii dezonorante în cea de-a doua – de dragul viitorului, ce faci? Te produci! Dirijorul te poate atinge graţios cu bagheta pe umăr, semn că poţi merge cu orchestra în turneu dacă la cheie îţi păstrezi bemolul care face din tine un ales. Trebuie doar să ai grijă ca, din când în când, coada să ţi se zbată brusc şi să lovească acolo unde este „neapărată nevoie“. Fără să ţi se spună. Din proprie iniţiativă. De fapt, coada reacţionează aproape reflex, independentă de (ne)voinţa purtătorului. Orchestra o să acopere la timp zgomotele. Şefii de partidă vor încuviinţa zâmbind vag. Dirijorul o să te atingă cu bagheta pe umăr. Iar ciclul poate reîncepe...

Acum eseistul nostru, într-un puseu de gândire globalizantă, denunţă cu glas de *castratto* (sic!) preocupat: „Bisericile ortodoxe, ocupate de conflictele interne, au uitat soarta mizerabilă a continentului african?“. Dacă scoatem sintagma „Biserici ortodoxe“ şi o înlocuim cu „cetăţenii noştri“, ai putea jura că este un fragment de discurs al unui euro-deputat socialist de la Bruxelles. Sunt curios de câte ori pe zi se gândeşte Mihail Neamţu la soarta continentului negru? Dar, să zicem, la faptul că, din pricina defrişărilor, triburi din jungla amazoniană îşi pierd arealul şi sunt ameninţate cu extincţia? Dar la copiii mutilaţi de războiul din Irak? Sau la traficul de carne vie care afectează şi tinere din ţara noastră? Îi văd îngrijorarea tot aşa de sinceră ca şi restul finalului de eseu. Ea nici nu contează, atâta timp cât dă bine în context. Demagogia planetară face bine la C.V. (ba, la o adică, poate să-l şi suplinească). Dar să vedem sarabanda bizară de nume care se succed în finalul articolului, aduse în scenă pentru ca autorul să-şi sprijine – vorba unui prieten – gonflaţia morală. Deci, în ordinea apariţiei: Mihai Stelescu, Corneliu Zelea-Codreanu, Pascal, Padre Pio, Matta El-Maskine, Rocco Buttiglione, Joseph Ratzinger, José Manuel Barroso, Andrei Pleşu, Dan Ciachir, Victor Roncea, Nicolae Steinhardt, Virgil Ierunca, pr. Dumitru Stăniloae, Donald Allchin, diac. Ioan I. Ică jr, Tristram Engelhardt jr, Slavoj Zizek, Lev Trotzki, Vladimir Tismăneanu, Gabriel Liiceanu, H.-R. Patapievici, Adrian Păunescu şi – cu voia dumneavoastră – „actualul Patriarh al B.O.R.“. Această foame bulimică şi psihanalizabilă poate să dea măsura în care Mihail Neamţu îşi impropriază nume de persoane rejectabile ori oneste (în accepţiunea sa), pe care le foloseşte doar ca să-şi permită piruete sau fandări, în funcţie de interesele tranzacţionale care or să-i dea beneficii în procente de prestigiu. Şi este evidentă decontextualizarea – pe care o forţează până la falset – prin care introduce în miză personalităţi care nu au nici o legătură cu subiectul, fie doar pentru a-şi insufla autoritate şi/sau din linguşeală (pe lângă coadă, nici limba nu poate fi stăpânită în permanenţă), ori pentru a-şi introduce adversarul în zone mai mult sau mai puţin defăimătoare, în ochii aceloraşi beneficiari ai umezelii mucede mihailnemţene, sau chiar ai publicului larg, acolo unde sufragiile sunt indiscutabile. De atâta plăcere, coada are acum mişcări scurte, de metronom, încât şi orchestra, şefii de partidă, dirijorul însuşi, toţi sunt uimiţi de precizia tempo-ului. Extazul este însă şi al prelungirii cozii; ochii lui mari au ceva din jubilaţia precară a ochilor unei plătici care crede că a prins o larvă de mal, cînd, de fapt, se opinteşte în mustăţile unui somn care se odihnea pe lângă ţărm. Chiar dacă dirijorul începe să tuşească insistent, uneori impostaţia dusă până la deliciu are rolul perfid că nu te mai lasă să auzi contextul. Iar din pricina cozii nestăpânite, nimeni nu o să rişte să-şi mai pună instrumentele scumpe prea aproape.

Chiar dacă o să mai muşte, o să plesnească din coadă spasmodic, iar limba rulată va fi cu greu împinsă în bolta palatină – în timp ce o să caute să-şi păstreze (tot mai dificil) aparenţele de onorabilitate. Văzută de sus, imaginea dă să semene cu un cerc. Vicios. Ca al unui ochi de plătică rămas uimit.

Cine pe cine acuză de filetism?

Alexandru Racu

Constat că în ultima vreme se fac tot mai multe speculații cu privire la filetism. Acum câteva luni, în paginile acestei reviste îl acuzam pe un bine cunoscut jurnalist român de filetism. Ceva mai de curând, mai exact cu ocazia afacerii Corneanu/Drincec, domnul Teodor Baconsky a formulat exact aceeași acuzație la adresa semnatarilor memoriului ce solicita caterisirea celor doi ierarhi. Pentru domnul Baconsky este evident faptul conform căruia mediile ecleziastice care au cerut aplicarea canoanelor „promovează filetismul, adică naționalismul ecleziastic, uitînd că această atitudine a fost ea însăși taxată drept erezie cu prilejul unui Sinod al Patriarhilor răsăriteni, convocat în secolul al XIX-lea“. De asemenea, domnul Baconsky nu pregetă să ofere ca alternativă la „ecleziologia izolaționistă a filetiștilor“, „ecleziologia deschisă a celor ce văd Biserica nu doar ca pe un mediu soteriologico-sacramental, ci și ca pe un instrument civilizator“. Dat fiind faptul că mă număr printre semnatari, sunt nevoit să deduc faptul că implicit domnul Baconsky mă pune în postura măgarului din poveste care el zice și tot el este. Drept consecință, mă simt nevoit să ofer câteva clarificări cu privire la erezia filetistă.

Dar mai întâi de toate ar trebui poate să subliniez concluzia care reiese în mod logic din afirmațiile domnului Baconsky: cine nu ne împărtășește „ecleziologia deschisă“ este filetist, *ergo* este eretic. Extrapolez tocmai cu scopul de a aduce dezbaterea pe terenul unde aceasta trebuie să aibă loc, anume pe terenul ecleziologiei, știut fiind faptul că Biserica distinge într-adevăr între ecleziologie ortodoxă și ecleziologie eretică. Din păcate însă constat că terenul de dezbatere preferat al domnului Baconsky nu este cel ecleziologic, ci cel retoric.

Domnul Baconsky ne mărturisește că se întreabă, „într-o notă inevitabil retorică“, dacă „mai poate astăzi o Biserică ortodoxă dintr-un stat membru UE să diabolizeze ca «eretică» o altă Biserică creștină care, pe lângă prigoana suferită sub comunism, e alcătuită din cetățeni români cu aceleași drepturi?“. Fac o mică paranteză și menționez că nu reușesc să pricep ce caută problematica drepturilor civile într-un caz ce nu privește nici limitarea dreptului de cetate al Bisericii Greco-Catolice, nici un eventual refuz de retrocedare de către BOR a unor proprietăți care au aparținut BGC. La fel cum nu am putut înțelege manifestațiile publice de susținere a Mitropolitului Banatului din partea membrilor unor alte confesiuni, ca și cum n-am fi avut de-a face cu o simplă chestiune disciplinară în cadrul BOR, ci cu arestarea lui Laszlo Tokes, dacă nu chiar a lui Nelson Mandela. Cred că, de fapt, domnul Baconsky ne previne în mod subtil și oarecum cinic asupra faptului că toți cei care au încins hora ecumenică din cadrul UE beneficiază odată cu integrarea și de *dreptul* de a nu fi considerați eretici. Și probabil că acesta este și motivul pentru care, atunci când vine vorba de presupusul nostru filetism, domnul Baconsky ne sugerează doar că suntem eretici și nu ne-o spune în față. Vădit lucru, pentru domnul Baconsky, diplomat de profesie, forma discursului este extrem de importantă. În sine lucrul nu e rău deloc. Însă alunecă într-o perfidie deranjantă atunci când forma devine mai importantă decât conținutul, sau mai rău, atunci când presupusa etichetă a discursului maschează lipsa de conținut a acestuia din urmă. Într-un astfel de caz eleganța eșuează în penibil și ajungem să avem de-a face cu ceea ce se cheamă „limbă de lemn“.

Neintrând în categoria celor care se simt ofensați de apelativul eretic (tragic este să fii eretic, nu să ți se zică astfel) și care aleargă cu

reclamația în plisc pe la toate forurile internaționale care se ocupă cu protejarea drepturilor ereticilor, nu voi mai insista asupra subiectului, căci, după cum am spus, intenția mea este să mut dezbaterea de pe acest teren steril. Nu pot însă să nu remarc faptul că, pe de-o parte domnul Baconsky este excesiv de precaut atunci când vine vorba de utilizarea termenului eretic, singurul care în mod paradoxal s-ar dovedi cu adevărat consistent în cazul de față şi a cărui utilizare ar putea stimula o dezbatere cu constructivă, însă de îndată ce trece de importanta problematică a ereziei, domnul Baconsky se dezbară de orice urmă de diplomație şi regresează la nivelul unui potop de invective care te face să crezi că ai de-a face cu alt autor. Să enumerăm numai câteva: „staliniști", „veninoși", „ignoranți", „anacronici", „sectari", „proști"! Ce anume explică o asemenea ieşire vituperantă la adresa bieților semnatari, susținuți deschis de călugări îmbunătățiți precum părinții Arsenie Papacioc si Justin Pârvu, care pe vremea lui Stalin au făcut temniță grea, în timp ce actuala victimă a fanatismului ortodoxist, „sărmanul" Mitropolit Nicolae „se manifesta ca unul ce nu credea în preceptele şi dogmele bisericeşti, fiind convins că Biserica a fost întotdeauna un mijloc de înşelare a maselor populare"? Pentru a afla răspunsul la această interogație propun să ne întoarcem la problema filetismului.

Ce este filetismul? O erezie condamnată în 1872 de către un Sinod local Constantinopolitan, erezie ce presupune „formarea de biserici etnice, fiecare acceptând numai membrii propriei sale etnii, excluzându-i pe străini şi fiind condusă exclusiv de păstori aparținând etniei în cauză."[1]

Domnul Baconsky asociază în mod abuziv deciziei sinodale de la 1872 şi o presupusă opțiune pentru o ecleziologie nu doar „soteriologico-sacramentală" ci şi „civilizatoare". Nu numai că Sinodul cu pricina nu s-a pronunțat în favoarea ecleziologiei „civilizatoare" a domnului Baconsky, dar pur şi simplu problematica dânsului nici nu s-a aflat pe agenda Patriarhilor ortodocşi reuniți la Constantinopol. Rezultă clar din actul sinodal în cauză că, în măsura în care exigența civilizatoare presupune izolarea eclezială a creştinilor de o anumită naționalitate de creştinii

Teodor Baconsky

de alte naționalități, avem de-a face cu o atitudine eretică. Să nu uităm că la vremea respectivă, naționalismul reprezenta elementul civilizator prin excelență, sau altfel spus, în mod paradoxal, naționalismul importat din Occident în secolul XIX este într-un fel părintele actualei febre civilizatoare pro-europene. Domnul Baconsky raliază aşadar o agendă modernizatoare şi prooccidentală la o hotărâre sinodală care a fost în esență atât anti-modernă cât şi anti-occidentală. Şi evident nu pentru că Sinodul avea ceva cu rasele din Apus, aşa cum s-ar grăbi probabil să replice domnul Baconsky, îngrozit la auzul unor asemenea blasfemii. Căci aici atingem punctul nodal al argumentației sale. Aceasta din urmă se bazează pe unul din sofismele preferate ale elitei intelectuale post-decembriste, conform căruia a fi antiecumenist înseamnă implicit a fi naționalist, filetist, înseamnă de asemenea a fi legionar, ba mai mult, uneori înseamnă chiar a fi „național-comunist" şi simpatizant al cuplului Vadim-Păunescu.

Deşi îi arată cu degetul pe presupuşii filetişti/izolaționişti, domnul Baconsky nu pregetă, pe de altă parte, să reclame „amestecul în treburile interne" atunci când unele Biserici surori solicită în mod legitim explicații cu privire la comportamentul Mitropolitului Corneanu. Desigur, domnul Baconsky ar trebui să ştie că dogmele, ecleziologia şi canoanele aparțin întregii Ortodoxii şi că nu s-au „naționalizat" odată cu acordarea autocefaliei. Dar ne serveşte un sofism şi mai mare. Este mai mult decât evident că, atunci când

[1] Maximos, Metropolitan of Sardis, *The Oecumenical Patriarchate in the Orthodox Church*, Thessaloniki, 1976, pp. 303-309

critică izolaționismul din Biserică, Sinodul de la 1872 nu se referă la refuzul comuniunii cu alte confesiuni creştine. Nici măcar un seminarist corigent la Istoria Bisericii n-ar putea să afirme o asemenea enormitate şi, sincer să fiu, îmi este greu să înțeleg cum un teolog de talia lui Teodor Baconsky poate să facă astfel de asocieri. Este clar că Sinodul critică genul de izolaționism cu care domnul Baconsky însuşi cochetează, după cum reiese din atitudinea sa vizavi de reacția bisericilor surori, anume izolaționismul intra-orotodox.

Domnul Baconsky afirmă că „nu poate admite că greco-catolicii români sunt eretici“. Or, ce altceva reprezintă această afirmație decât o formă de filetism a l'envers? Dacă filetismul în variantă clasică exclude pe motiv de naționalitate, filetismul domnului Baconsky include pe baza aceluiaşi motiv. Cât priveşte neputința de a admite că greco-catolicii sunt eretici, am fi tentați să credem că avem de-a face doar cu respingerea unei terminologii prea dure, cu căutarea unui termen mai „soft“, mai diplomatic, ceea ce n-ar fi o problemă. Însă domnul Baconsky însuşi ne contrazice din moment ce afirmă că „izolaționiştii/filetiştii“ (a căror ecleziologie după cum a mărturisit nu o împărtăşeşte) „au certitudinea că Adevărul constituie monopolul Bisericilor ortodoxe şi că toate celelalte Biserici sunt heterodoxe sau chiar eretice“. Or, dacă potrivit domnului Baconsky greco-catolicii nu sunt nici eretici, nici heterodocşi şi probabil că nici măcar schismatici[2], atunci ce sunt?! Nu rămâne decât varianta că sunt şi ei tot ortodocşi!

Mai mult decât atât, prin incapacitatea mărturisită de a accepta că greco-catolicii sunt heterodocşi, domnul Baconsky se situează automat în antagonism cu decizia luată de Sfântul Sinod în cazul Corneanu/Drincec, decizie pe care altminteri o laudă (probabil că doar pe motiv de „europenitate“) ignorându-i însă substanța. La rigoare, Sfântul Sinod a precizat clar că interzice împărtăşirea şi împreună slujirea cu creştini de alte confesiuni şi că cei care încalcă regula, ierarhi, clerici sau mireni, vor fi după caz, caterisiți sau opriți de la împărtăşanie. Or, pentru care alt motiv ar interzice Sinodul comuniunea cu alți creştini decât pentru motivul că aceştia (în afară de cazurile când sunt doar schismatici însă după cum am precizat nu acesta este situația greco-catolicilor) nefiind ortodocşi sunt implicit heterodocşi? În caz contrar, dacă e să fim de acord cu domnul Baconsky, ar rezulta că BOR nici nu reprezintă o biserică, ci este mai degrabă o clică schismatică, care nici măcar nu discriminează pe criterii naționale, ci o face pe criterii pur arbitrare. Domnul Baconsky laudă decizia Sinodului de a-i ierta pe cei doi ierarhi care au încălcat canoanele Bisericii subliniind faptul că prin aceasta „ierarhii noştri au rămas fideli principiului biblic potrivit căruia Dumnezeu «urăşte» păcatul şi nu pe păcătoşi“. Însă ne poate lămuri domnul Baconsky la ce păcat se referă atâta timp cât, în opinia domniei sale, greco-catolicii nu sunt nici eretici, nici heterodocşi şi probabil că nici măcar schismatici? Din două una: ori Mitropolitul Corneanu şi episcopul Drincec au păcătuit şi atunci greco-catolicii sunt eretici, ori greco-catolicii nu sunt eretici şi atunci cei doi ierarhi nu au păcătuit!

În definitv, reacția imprecativă de sorginte viscerală a domnului Baconsky asupra căreia m-am oprit la începutul articolului, atât de nespecifică pentru personajul în cauză, trădează neputința. Mai întâi neputința de a găsi argumente. Apoi neputința de a găsi un laicat şi nu numai. Domnul Baconsky afirma sarcastic că memoriul care solicita caterisirea celor doi ierarhi a fost depus la Patriarhie de „nişte ONG-uri“ cărora li s-au alăturat „câteva mănăstiri“. Dar de fapt care este realitatea peisajului? De o parte zeci de mănăstiri şi asociații ale laicatului ortodox, mii de credincioşi, suținuți de întreaga comunitate monahală de la Sfântul Munte şi de mai multe Biserici surori. De cealaltă parte, cu excepția notabilă a câtorva foşti deținuți politici, nu-l avem decât pe domnul Bacosnky alături de câțiva colegi le la *Dilema* şi de la GDS. Chiar aşa domnule Baconsky! Care laicat? Dumneavoastră afirmați că „Ortodoxia autentică va rămâne universală sau nu va fi de loc“. Amin! Ce altceva pot să spun decât că gura păcătosului adevăr grăieşte!

[2] Trebuie să precizăm că se afirmă deseori, în mod neinformat, faptul conform căruia catolicii, de rit latin sau de rit oriental, ar fi doar schismatici ceea ce este fals, după cum se pronunță dealtfel mai multe sinoade locale şi mai mulți sfinți părinți. Romano-Catolicii şi Greco-Catolicii sunt eretici întrucât au modificări la nivel de dogmă nu doar la nivel de practică canonică, practică liturgică şi organizare ecleziastică. Schismatici sunt spre exemplu stiliştii.

Sfântul Simeon Noul Cuvântătoriu-de-Dumnezeu

Ale Dumnezeieștilor Cântări Iubirile

Imnele Sfântului Simeon Noul Theolog (949-1022) constituie până astăzi una dintre culmile trăirii duhovniceşti ortodoxe, fiind opera unuia dintre marii trăitori – dar şi marii scriitori – ai spațiului spiritual bizantin. Unii exegeți contemporani consideră aceste *Imne* un fel de testament duhovnicesc al Sfântului Simeon, partea cea mai fascinantă şi mai originală a întregii sale opere, ce poate fi asemuită numai cu *Poemele* Sfântului Grigorie din Nazianz.

Textul de față este prima editare a traducerii *Cântărilor* (*Imnelor*) Sfântului Simeon Noul Theolog, făcută de Isaac Dascălul între anii 1802-1803 şi rămasă până acum în manuscris. Traducerea aceasta s-a făcut după ediția publicată la Veneția în anul 1790, alcătuită de monahul Dionisie Zagoreos (îngrijitorul ediției fiind Sfântul Nicodim Aghioritul).

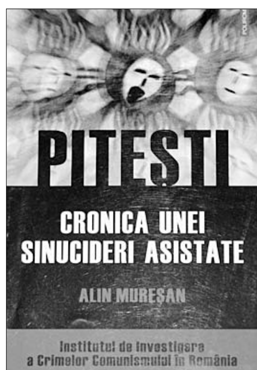
Această primă traducere românească a *Imnelor* se remarcă printr-o deosebită frumusețe şi inventivitate lexicală, redând cu multă fidelitate originalul grecesc ce pune mari probleme de echivalare traducătorului în limbile moderne.

Alin Mureșan

Pitești. Cronica unei sinucideri asistate

Cartea a apărut anul trecut la Polirom, sub egida Institutului de Investigare a Crimelor Comunismului din România, printre experții căruia se numără şi autorul.

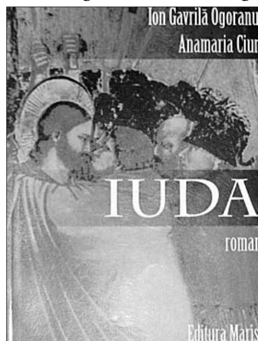
Ruxandra Cesereanu scrie în Prefață: „Alin Mureşan este riguros şi exact ca un geometru [...] Cartea sa este aproape un roman documentar: un roman neorealist şi gotic (paradoxal!) în acelaşi timp. Singurul său tabiet (asumat, de altfel) este exactitatea, limpezimea, cronologia. Fostul meu student la Jurnalism [...] este impetuos şi impecabil ca un samurai. Un justițiar-geometru, care îşi refuză emoționalitatea, pentru că un scrib al ororii nu îşi poate îngădui aşa ceva. Percutanța cărții sale de aici începe".

Ion Gavrilă Ogoranu, Anamaria Ciur

Iuda

Scris în Postul Paştelui din 1954, acest roman a ajuns în mâinile Securității. Abia după mai bine de 50 de ani, 2008, vede lumina tiparului, la editura Marist. Principalul său autor este legenda rezistenței armate anticomuniste Ion Gavrilă Ogoranu, dar până la sfârşit l-a dus nepoata sa, căruia i-a lăsat această misiune cu limbă de moarte. Bădia Gavrilă mărturiseşte în Introducere: „După 1990, am încercat să recuperez acest manuscris. Pe când studiam dosarele grupului Carpatin Făgărăşan [de la CNSAS – n. red.], într-un dosar am găsit că Securitatea nu numai că n-a distrus manuscrisul, dar l-a şi fotografiat pagină cu pagină. Pe cât mi-a fost de mare bucuria regăsirii, a fost însă şi dezamăgirea. Filele fotografiate erau şterse parcă de apă, şi se vedeau foarte neclar. În al doilea rând, nu erau aşezate în ordinea în care au fost scrise, ci erau numai pagini disparate. Am căutată într-o iarnă cu lupa să refac ordinea microfilmelor în mod logic, ca să reiasă firul acțiunii după cum am scris-o atunci."

Gheorghe Naghi

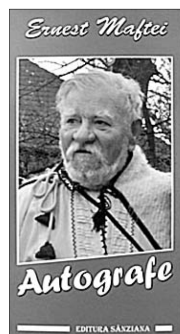
Studii de istoria bisericii românești din Transilvania și Banat în epoca modernă

Apărută la Criterion Publishing, cartea e structurată pe opt capitole, care interesează deopotrivă pe istoricul bisericesc şi pe cel laic. Studiile se bazează pe un valoros material inedit, cules din arhivele locale, îndeosebi din cea a Mitropoliei Bantaului, după cum ne încredințează Pr. Prof. Mircea Păcurariu, în Cuvântul înainte. Un spațiu larg este rezervat unor personalități ale vieții culturale şi bisericeşti din Ardeal şi Banat: Timotei Cipariu, vicarul Ştefan Moldovan din Lugoj, pictorul Nicolae Popescu, Andrei Moicioni şi alții. Părintele profesor Pacurariu crede că această carte „poate constitui un îndemn pentru mulți dintre preoții noştri, care au datoria morală de-a îmbina munca lor pastorală cu cercetarea şi cunoaşterea trecutului neamului nostru“.

Ernest Maftei

Autografe

Placheta de versuri, apărută la Editura Sânziana anul acesta, este în fapt o reeditare a volumaşului 1994, ieşit atunci într-un tiraj redus. Sunt adăugate câteva poeme postume, la care Bădia, aşa cum îi spuneau apropiații, ținea mult să fie cuprinse într-o a doua ediție, precum şi o biografie. Versurile publicate reprezină o latură mai puțin cunoscută a talentului lui Ernest Maftei, al cărui debut literar s-a produs pe vremea când era elev al Şcolii Normale din Bacau şi publica, împreună cu câțiva colegi revista „Liliacul“. Ernest Maftei s-a născut la 6 martie 1920 în comuna Prăjesti, din județul Bacău, şi a fost unul dintre cei mai importanți actori de teatru şi film ai României.

Prof. univ. dr. Pavel Chirilă, Prof. univ. dr. Lucian Gavrilă, Conf. univ. dr. Cristina Gavrilovici, Asist. soc. drd. Andreea Băndoiu

Principii de bioetică. O abordare ortodoxă

Cartea (apărută la ed. Christiana, 2008) își dorește să fie un „cuvânt de apărare şi de punere în valoare a conceptului de Bioetică creştină ortodoxă“ – susțin autorii. Ei încearcă să demonstreze că Biserica este „un spital“, nu „un tribunal“. Volumul vorbeşte despre conceptul de bioetică, elemente de anatomie spirituală, noțiunea de sănătate, noținea de boală, deontologia actului medical, bioetica relației om-mediu şi bioetica specială (privind inseminarea artificială, fertilizarea in vitro, clonarea, contracepția, transplantul, eutanasia, moartea cerebrală, suicidul asistat, organismele modificate genetic).

Vasilică Militaru

Biserica din temniță

Teologul sibian, mutat cu tot cu familie în vecinătatea Mănăstirii Petru Vodă, din județul Neamț, şi-a dat teza de licență, anul trecut, cu un subiect greu şi adesea ocolit de oamenii Bisericii noastre: aspecte duhovniceşti privind mărturisirea şi martiriul în temnițele comuniste. Cartea de față (Editura Vicovia, Bacău, 2008) dezvoltă această teză. Iar autorul spune că adevărații autori sunt eroii cărții, cei care au suferit, au fost umiliți, schingiuiți şi unii chiar omorâți pentru a se lepăda de Hristos – dar n-au cedat. Avem dreptul şi datoria de a nu-i uita şi, mai ales, de a ni-i lua drept modele. La aceasta ne îndeamnă şi autorul, prin ridicarea pietrei de pe mormântul unde a fost îngropată de istorie şi mai ales de politrucii stângii o generație de aur, generația sfinților contemporani.

ROST: cuvînt, rațiune, sens, ordine

În latină, *rostrum* însemna „deschizătură“, „cioc“, „plisc“, „bot“. Mai tîrziu, în latina populară, a început să însemne şi „gură“ în general. În româna veche, sub forma rost, a fost moştenit cu acest din urmă înțeles, păstrat astăzi doar în cîteva expresii de largă răspîndire (a învăța pe de rost, a lua la rost) şi stînd la baza verbului a rosti. Rost a evoluat spre înțelesul „rațiune“, „sens“, „tîlc“, „noimă“, „scop“, cu care se foloseşte astăzi în mod curent. Aşa a apărut verbul a rostui („a da sens“, „a pune ordine“), cu derivatele rostuire, rostuitor etc.

Creat prin Rostirea (Cuvântul) divină, omul este el însuşi făptură rostitoare, dar şi rostuitoare. Omul are un rost dat de Dumnezeu, dar uneori caută să-şi facă singur alt rost, după mintea lui. În orice caz, starea cea mai rea a omului este aceea de a fi fără rost pe lume. Iar cel mai mare serviciu care poate fi făcut omului este de a-l ajuta să-şi (re)găsească rostul.

Revista ROST îşi propune tocmai acest obiectiv la nivelul lumii româneşti, care în comunism şi-a pierdut rostul şi care trebuie să se redescopere pe sine, în primul rînd prin recursul la tradiție.

În acest număr semnează: ● **Pr. Savatie Baştovoi** – ieromonah la Mănăstirea Noul Neamț din Basarabia, publicist, ultima carte publicată: *Cînd pietrele vorbesc – Biserica față în față cu propria imagine* (Ed. Catisma, 2008) ● **Iulian Capsali** – regizor, scenarist ● **Răzvan Codrescu** – scriitor, ultima carte publicată: *Gâlceava dracului cu lumea. Mic tratat de demonologie aplicată* (2005) ● **Gheorghe Fedorovici** – absolvent al Facultății de Teologie, traducător ● **George Popescu Glogoveanu** – fost deținut politic, vicepreşedinte al Asociației Foştilor Deținuți Politici Anticomunişti – Craiova, eseist, ultima carte publicată *De la Descartes la Nae Ionescu. O analiză a cartezianismului şi a crizelor sale majore* (2006) ● **Stelian Gomboş** – doctorand în teologie, publicist, a publicat volumul *Smerita încercare întru desăvârşirea începutului* (Ed. Agnos, 2008) ● **Ovidiu Hurduzeu** – scriitor, doctor în literatura franceză şi studii umanistice al Universității Stanford, SUA. Ultima carte: *Unabober – Profetul ucigaş* (Ed. Logos, 2007) ● **Viorel Patrichi** – jurnalist, ultima carte publicată: *Ochii şi urechile poporului. Convorbiri cu generalul Nicolae Pleşiță* (2001) ● **P. S. Irineu Pop** – episcop-vicar al Mitropoliei Clujului, Albei, Crişanei şi Maramureşului, a publicat volumul *Cu Hristos pe calea vieții* (2006) ● **Constantin Mihai** – doctorand în litere la Universitatea Michel de Montaigne, Bordeaux 3, ultima carte publicată: *Descartes. L'Argument ontologique et sa causalité symbolique* (Paris, L'Harmattan, 2007) ● **Monahia Miriam-Felicia Cărămidaru** – Mânăstirea Dintr-un Lemn, Vâlcea ● **Ramona Nuț** – jurnalist ● **Cristi Pantelimon** – sociolog, conferențiar universitar doctor la Universitatea „Spiru Haret“ Bucureşti, ultima carte publicată: *Sociologia corporatismului şi a capitalismului* (2007) ● **Alexandru Racu** – doctorand în Ştiințe Politice, Ottawa – Canada ● **Paul-Gabriel Sandu** – student la Facultatea de Filosofie a Universității Bucureşti ● **Claudiu Târziu** – jurnalist, coautor şi îngrijitor al volumelor *Testamentul Părintelui Calciu. Ultimele sale cuvinte, cu un portret biografic şi şapte evocări* (Ed. Christiana, Bucureşti, 2007) şi *În căutarea rostului pierdut. 20 de călăuze în cultura națională* (Ed. Timpul, Iaşi, 2007).

Abonament

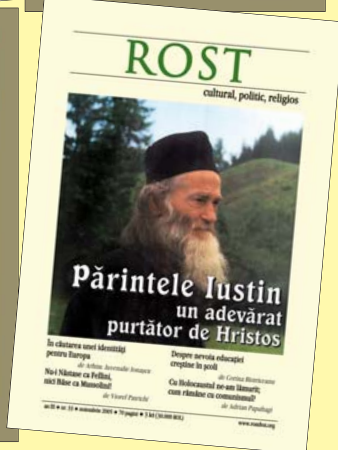
Vă puteți abona trimițînd contravaloarea abonamentului prin mandat poştal (în care specificați citeț numele, adresa completă, telefonul şi perioada de abonament) pe numele: **Târziu Claudiu Richard, CP 27, Oficiul Poştal 23, Bucureşti** sau achitînd contravaloarea abonamentului în **contul nr. RO25BACX0000000107363250**, deschis la **Unicredit Țiriac Bank, Sucursala Orizont – Bucureşti,** pe numele **Asociației** ROST, cod fiscal 12495302, după care veți trimite copia chitanței şi o scrisoare în care solicitați abonamentul la **CP 27, Oficiul Poştal 23, Bucureşti**.
Prețul unui abonament este **180.000 lei (18 lei noi) pentru 6 luni** şi de **360.000 lei (36 lei noi) pentru un an**. Pentru cei din străinătate abonamentul este de **50 euro/an în Europa** şi **70 USD/an** pentru celelalte continente.

Nr. 1 – martie 2003, dedicat lui Nicu Steindhardt
Nr. 2 – aprilie 2003, dedicat lui Mircea Eliade
Nr. 3 – mai 2003, dedicat lui Lucian Blaga
Nr. 4 – iunie 2003, dedicat lui Mihai Eminescu
Nr. 5 – iulie 2003, dedicat lui Nicolae Paulescu
Nr. 6 – august 2003, dedicat lui Sandu Tudor
Nr. 7 – septembrie 2003, dedicat lui Nae Ionescu
Nr. 8 – octombrie 2003, dedicat lui Valeriu Gafencu
Nr. 9 – noiembrie 2003, dedicat Părintelui Dumitru Stăniloae
Nr. 10-11 – decembrie 2003, dedicat lui Vasile Băncilă
Nr. 12 – februarie 2004, dedicat lui Nichifor Crainic
Nr. 13 – martie 2004, dedicat lui Mircea Vulcănescu
Nr. 14-15 – aprilie-mai 2004, dedicat lui Radu Gyr
Nr. 16 – iunie 2004, dedicat lui Vintilă Horia
Nr. 17 – iulie 2004, dedicat lui Ştefan cel Mare – epuizat
Nr. 18 – august 2004, dedicat lui Ernest Bernea
Nr. 19 – septembrie 2004, dedicat lui Constantin Noica
Nr. 20 – octombrie 2004, dedicat Părintelui Arsenie Boca – epuizat
Nr. 21-22 – noiembrie-decembrie 2004, dedicat Părintelui Constantin Galeriu
Nr. 23 – ianuarie 2005, dedicat lui Vasile Lovinescu
Nr. 24 – februarie 2005, dedicat lui Octavian Goga
Nr. 25-26 – martie-aprilie 2005, dedicat Părintelui Constantin Voicescu
Nr. 27 – mai 2005, dedicat lui Nicolae Iorga – epuizat
Nr. 28 – iunie 2005, dedicat Părintelui Arsenie Papacioc – epuizat
Nr. 29 – iulie 2005, dedicat Părintelui Zosim Oancea
Nr. 30 – august 2005, dedicat lui Vasile Voiculescu
Nr. 31 – septembrie 2005, dedicat Părintelui Liviu Brânzaş
Nr. 32 – octombrie 2005, dedicat lui Aron Cotruş
Nr. 33 – noiembrie 2005, dedicat Părintelui Iustin Pârvu
Nr. 34 – decembrie 2005, dedicat lui Paul Goma
Nr. 35 – ianuarie 2006, dedicat lui Horia Bernea
Nr. 36 – februarie 2006, dedicat lui Ioan Alexandru
Nr. 37 – martie 2006, dedicat Părintelui Teofil Părăian
Nr. 38 – aprilie 2006, dedicat Părintelui Calciu
Nr. 39 – mai 2006, dedicat lui Pan M. Vizirescu
Nr. 40-41 – iunie-iulie 2006, dedicat lui Ion Gavrilă
Nr. 42-43 – august-septembrie 2006, dedicat Părintelui Adrian Făgeţeanu
Nr. 44 – octombrie 2006, dedicat lui Gabriel Constantinescu
Nr. 45 – noiembrie 2006, dedicat lui Simion Mehedinţi

Nr. 46 – decembrie 2006, dedicat Părintelui Rafail Noica
Nr. 47-48 – ianuarie-februarie 2007, dedicat Părintelui Benedict Ghiuş
Nr. 49 – martie 2007, dedicat lui Ioan Ianolide – epuizat
Nr. 50 – aprilie 2007, dedicat lui Marcel Petrişor
Nr. 51 – mai 2007, dedicat părintelui Nicodim Măndiţă
Nr. 52 – iunie 2007, dedicat Mitropolitului Bartolomeu
Nr. 53-54 – iulie-august 2007, dedicat Părintelui Trifa
Nr. 55 – septembrie 2007, dedicat lui Alexandru Mironescu
Nr. 56 – octombrie 2007, dedicat Părintelui Sofian Boghiu
Nr. 57 – noiembrie 2007, dedicat lui Teodor M. Popescu
Nr. 58 – decembrie 2007, dedicat lui Demostene Andronescu
Nr. 59-60 – ianuarie-februarie 2008, dedicat Părintelui Ioanichie Bălan
Nr. 61 – martie 2008, dedicat lui Dan Botta
Nr. 62 – aprilie 2008, dedicat Maicii Mihaela Iordache
Nr. 63 – mai 2008, dedicat Mitropolitului Nicolae Colan
Nr. 64 – iunie 2008, dedicat Aspaziei Oţel Petrescu
Nr. 65 – iulie 2008, dedicat Părintelui Mina Dobzeu
Nr. 66 – august 2008, dedicat Mariei Brâncoveanu

Cei care doresc să-şi completeze colecţia publicaţiei ROST pot trimite contravaloarea revistei (3 lei/exemplar), prin mandat poştal, pe numele: Târziu Claudiu Richard, OP 23, CP 27 Bucureşti. Precizaţi pe mandatul poştal ce număr al revistei doriţi, în cîte exemplare şi adresa dvs. Pentru informaţii sunaţi la tel.: 0740.103.621

